

Tilinpäätös 2023

Sisällys

1 Johdanto	4
2 Toimintakertomus.....	5
2.1 Toimintakertomuksen laatiminen.....	5
2.2 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa.....	5
2.2.1 Kunnanjohtajan katsaus	5
2.2.2 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	6
2.2.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	10
2.2.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	12
2.2.5 Henkilöstö	13
2.2.6 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä.....	13
2.3 Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä	16
2.4 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	19
2.4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	19
2.4.2 Toiminnan rahoitus.....	21
2.5 Rahoitusasema ja sen muutokset	24
2.6 Kokonaistulot ja -menot	29
2.7 Kuntakonsernin toiminta ja talous	30
2.7.1 Kuntakonsernin rakenne.....	30
2.7.2 Konsernitulos	31
2.7.3 Konsernirahoitus.....	32
2.7.4 Konsernitase ja tunnusluvut.....	33
2.8 Tilikauden tuloksen käsittely.....	35
3 Käyttötalous	36
3.1 Hallintotoimi	38
3.1.1 Keskusvaalilautakunta.....	38
3.1.2 Tarkastuslautakunta	38
3.1.3 Kunnanhallitus	38
3.2 Sivistystoimi	48
3.2.1 Varhaiskasvatus.....	48
3.2.2 Perusopetus	51
3.3 Tekninen toimi	56

3.3.1 Tekninen hallinto	56
3.3.2 Yhdyskuntatekniikka.....	58
3.3.3 Vesihuolto.....	59
4. Tuloslaskelmaosa.....	62
4.1 Tuloslaskelman toteutuminen	62
5. Investointiosa.....	64
6. Rahoitusosa.....	67
7. Tilinpäätöslaskelmat.....	69
7.1 Tuloslaskelma	69
7.2 Rahoituslaskelmat	70
7.3 Tase.....	71
7.4 Konsernituloslaskelma	73
7.5 Konsernin rahoituslaskelma.....	74
7.6 Konsernitase.....	75
8. Tilinpäätöksen liitetiedot.....	77
8.1. Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	77
8.2. Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot.....	78
8.3.1. Taseen vastaavia koskevat liitetiedot	82
8.3.2. Taseen vastattavia koskevat liitetiedot.....	86
8.4. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.....	87
8.5. Ympäristöasiat.....	89
8.6. Henkilöstöä koskevat liitetiedot.....	90
8.7. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot.....	92
9 Vesihuoltolaitoksen taseyksikkö	94
9.1. Laskennallinen taseyksikkö.....	94
9.1.1. Vesihuoltolaitoksen toimintakertomus	94
9.1.2. Vesihuoltolaitoksen tilinpäätöslaskelmat.....	98
10 Käytetyt kirjanpitokirjat, arkistointi ja tositteiden lajit	101

1 Johdanto

Kuntalain mukaan kunnat noudattavat kirjanpidossaan ja tilinpäätöksessään kirjanpitolakia soveltuvin osin. Kunnan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tarkoituksena on antaa oikea ja riittävä kuva kunnan toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Kunnan tilinpäätös on laadittava tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi. Valtuuston käsiteltäväksi tilinpäätös on saatettava viimeistään tilikautta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä. Tilinpäätöksen allekirjoittavat kunnanhallituksen jäsenet ja kunnanjohtaja.

Kuntalain mukaan kunnan on sisällytettävä tilinpäätökseensä tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Lisäksi kunnan, jolla on määräämisvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös.

Perustietoa

Kunta	Punkalaidun
Maakunta	Pirkanmaa
Seutukunta	Lounais-Pirkanmaan seutukunta
Kunnan perustamisvuosi	1639
Pinta-ala	364,02 km ²
- maata	361,08 km ²
- vettä	2,94 km ²
Asukastiheys	8,0 as/maa-km ²
Asukasluku 31.12.2023	2645 (31.12.2022 2678)
Alle 14 -vuotiaita,%	11,3
15-64 -vuotiaita, %	50,9
65-74 -vuotiaita; %	18
Yli 75 -vuotiaita	19,8
Työvoima 31.12.2023	1038
Työttömät työnhakijat	81
Työttömyysaste 12/2023	7,8 % (12/2022 5,7 %)
Huoltosuhde	184,90
Tuloveroprosentti	9,36
Kiinteistöveroprosentit	
-yleinen	1,05
-vakituiset asuinrakennukset	0,60
-muut asuinrakennukset	1,05

2 Toimintakertomus

2.1 Toimintakertomuksen laatiminen

Toimintakertomuksen antamisesta vastaavat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Kuntalain 113 §:n mukaan toimintakertomus on osa kunnan virallista tilinpäätöstä. Toimintakertomus on kunnan hallinnon, talouden ja muun toiminnan seurannan runkona. Se on edellytetty laadittavaksi sellaiseen muotoon, että esitettyjen tietojen vertailu eri kuntien välillä on mahdollista.

Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta kuntakonsernissa. Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet hyväksytään talousarviossa ja -suunnitelmassa. Toimintakertomuksessa on annettava myös tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, jotka eivät käy ilmi kunnan tai kuntakonsernin taseesta, tuloslaskelmasta tai rahoituslaskelmasta.

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi. Lisäksi kunnanhallituksen on tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

2.2 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

2.2.1 Kunnanjohtajan katsaus

Kunnan uusittu hallintosääntö astui voimaan 1.1.2023. Hallintosääntöä on päivitettävä myös kuluvan vuoden aikana, koska tulevat suuret muutokset kuten työllisyysuudistus ja maankäyttö- ja rakennuslain uudistukset edellyttävät sääntöjen ja taksojen päivittämistä.

Vuosi 2023 oli hyvinvointialueiden toiminnan ensimmäinen vuosi. Hyvinvointialueet tekevät nyt vauhdilla niitä rakenteellisia uudistuksia, joita kunniltakin jo vuosikymmeniä odotettiin. Liikkuvien palvelujen ja digipalvelujen kehittyessä sote-palvelujen saavutettavuus saattaa jopa parantua, tämän näyttää aika.

Tällä hetkellä julkisen talouden kehitys on pysähdyksissä. Vallitseva maailmantilanne, valmiuden ja varautumisen haasteet lisäävät osaltaan talouden paineistusta. Kuntien rahoitusjärjestelmän uudistus ja ns. norminpurkutalkoot antavat vielä odottaa valmistumistaan ja kuntien rahoitus tilanne on hyvin epävakaa. Kuntien vuoden 2023 tilinpäätökset ovat vielä vahvoja, johtuen pääosin verotulojen tilitysten hännistä aikaisemmilta vuosilta.

Vuoden 2023 tilinpäätös Punkalaitumen kunnan osalta on 0,9 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Tilikauden toimintakate muodostui 0,1 miljoonaa euroa budjetoitua paremmaksi. Vuosikate on 2,1 miljoonaa euroa positiivinen ja riittää hyvinkin kattamaan suunnitelman mukaiset poistot ja lainojen lyhennykset. Hyvällä vuosikatteella pystyttiin myös rahoittamaan toteutuneet 0,7 miljoonan euron investoinnit omarahoitteisesti.

Ennakoitua parempaan tulokseen johti erityisesti kolme seikkaa: toimintatuottoja kertyi 0,7 miljoonaa euroa arvioitua enemmän. Toisaalta käyttökulut ylittivät talousarvion 0,6 miljoonalla eurolla, joten ylibudjetoinnista ei vuonna 2023 ollut tietoaakaan. Vaikea ennustettavuus, palkkojen sopimuskorotukset ja voimakkaat hintojen korotukset, sekä ilmasto-olosuhteet lisäsivät kustannuspaineita.

Veroja tilitettiin 0,5 miljoonaa euroa arvioitua enemmän ja valtionosuuksia taasen 0,1 miljoonaa euroa budjetoitua vähemmän. Käyttötalouden vuosien välisen seurannan osalta vuoden 2022 tiedot eivät ole vertailukelpoisia, koska sote-menot olivat vielä kokonaan mukana kunnan talousluvuissa.

Punkalaitumen kunnalla on taseeseen kertynyttä ylijäämää 5,9 milj. euroa, joten välitöntä vaaraa kriisikunnaksi ajautumiselle ei ole. Lainaa taseessa on 6,5 milj. euroa eli 2.444 euroa/asukas. Kunnan vieraalla pääomalla on rahoitettu pääosin kasvatuksen ja varhaiskasvatuksen investointeja kuten vuonna 2020 toimintansa aloittaneita rakennuksia - päiväkotia ja Yhteiskoulu- ja lukiorakennusta. Yhdessä kunnan tytäryhtiön Punkalaitumen Vuokra-asunnot Oy:n kanssa lainamäärä on korkeampi 7,2 milj. euroa eli 2.708 euroa/asukas. Vuokratalojen talouden tervehdyttämiseen kunta osallistui mm. myöntämällä yhtiölle korottoman pääomalainan luonteisen 300.000 euron rahoituksen, jolla maksettiin korollinen maksuvalmiusluotto pois. Tehtävää kunnalla ja kuntalaisillakin riittää, liian vähäisellä käytöllä ja käyttämättömänä olevan kiinteistömässän hallinnassa.

Kunnan toimintaympäristössä on tapahtunut (Pirha) ja tapahtuu (TE24) suuria muutoksia. Erityisesti kunnan rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä korostuu entistä enemmän kunnan päätöksenteossa ja tehtävissä. Tehtäväkenttää haastaa väestörakenne ja se muutokset. Palvelutarpeen laskennallinen muutos lasten ja nuorten ikäluokissa on merkittävä. Palvelutarpeen muutosta ja kunnan taloutta on tietoisesti hallittava ja tätä työtä varten kunnassa asioita pohtii myös tulevaisuustyöryhmä, joka koostuu valtuustoryhmien puheenjohtajista ja johtoryhmästä sekä nuorisovaltuuston edustajasta. Elinvoimasta ja elinvoiman edellytyksistä on pidettävä kunnassa hyvää huolta.

2.2.2 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Toimielinorganisaatio

Kasvatus- ja hyvinvointilautakunta muuttui 1.1.2023 alkaen kasvatus- ja opetuslautakunnaksi ja hyvinvoinnin osa-alue siirtyi suoraan kunnanhallituksen alaisuuteen. Hyvinvointijaoston tehtävänä on huolehtia kunnan ja hyvinvointialueen yhdyspinnasta.

Vaikuttajatoimieliminä kunnassa toimivat nuorisovaltuusto, vanhus- ja vammaisneuvosto sekä elinvoimaneuvosto.

Punkalaitumen kunnan organisaatio oli 31.12.2023 seuraava:

Toimielinten kokoonpanot 2023

Kunnanvaltuusto

Suomen Keskusta

Karunen Timo 2. vpj.
31.5.2023 asti
Lähdeniemi Linda pj.
1.6.2023 alkaen
Ali-Rantala Sami
Kouvo Markus
Salioja Sanna
Seppä Matti
Törmä Martti

Kansallinen Kokoomus

Lumme Harri pj.
31.5.2023 asti
Mäkelä Sirkka 1. vpj.
1.6.2023 alkaen
Kankaanranta Maria
18.12.2023 asti
Lintunen Jani
19.12.2023 alkaen
Peltomäki Antti
Prihti Ari
Yli-Parri Juha

Perussuomalaiset

Kaunisto Jesse
Korhonen Tapio 2. vpj.
1.6.2023 alkaen
Nousiainen Jani
Uutto Sami

SDP

Pulakka Merja 1. vpj
31.5.2023 asti
Dahl Ulla
Lappalainen Sari
Wakkala Marja

Kunnanhallitus

Lähdeniemi Linda pj.
31.5.2023 asti
Lumme Harri pj.
1.6.2023 alkaen
Uutto Sami vpj.
Kouvo Markus
31.5.2023 asti
Madekivi Sirkka
31.5.2023 asti
Peltomäki Antti
Pulakka Merja
1.6.2023 alkaen
Salioja Sanna
1.6.2023 alkaen
Seppä Matti
Wakkala Marja

Esittelijä:

kunnanjohtaja

Kasvatus- ja opetuslautakunta

Kankaanranta Maria pj.
18.12.2023 asti
Madekivi Sirkka pj.
19.12.2023 alkaen
Saarinen Henrietta vpj.
Lappalainen Sari
Mäki-Laurila Anne
Prihti Ari
Törmä Martti
Välimaa Esa-Matti

Esittelijä:

Varhaiskasvatusjohtaja
Yhteiskoulu-lukion rehtori

Henkilöstöjaosto

Seppä Matti pj
Wakkala Marja vpj.
Madekivi Sirkka

Esittelijä:

Hyvinvointijohtaja

Tarkastuslautakunta

Karunen Timo pj.
Prihti Ari vpj.
Rantanen Mirja

Esittelijä:

Lautakunnan pj

Tekninen lautakunta

Uutto Sami pj.
Lindqvist-Saarela Marita vpj.
Keto Simo
Lintunen Jani
Männistö Soili
Rannikko Satu
Yli-Parri Juha

Esittelijä:

Tekninen johtaja

Hyvinvointijaosto

Lumme Harri pj.
Salioja Sanna vpj.
Peltomäki Antti
Lähdeniemi Linda
Wakkala Marja

Esittelijä:

Hyvinvointijohtaja

Keskusvaalilautakunta

Henttinen Tapani pj.
Ylinen Eeva vpj.
Dahl Ulla
Ekilä Jaana
Nousiainen Jani

Rakennusvalvontajaosto

Lintunen Jani pj.
Uutto Sami vpj.
Lindqvist-Saarela Marita
Keto Simo
Rannikko Satu

Esittelijä:

Tekninen johtaja

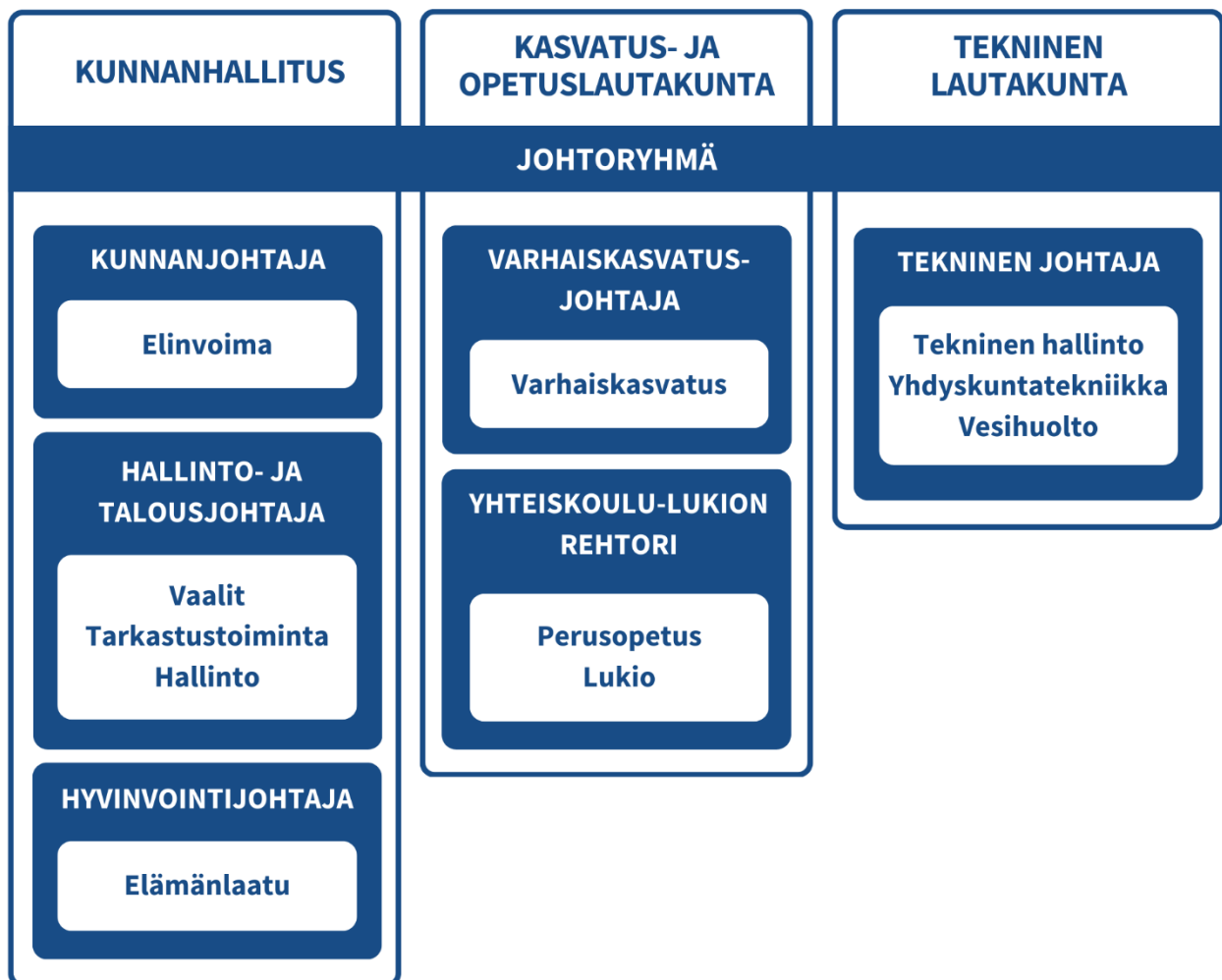

Vastuu- ja tehtäväalueet

Hallintosääntö on uudistettu vuoden 2023 alusta noudatettavaksi. Merkittävin muutos oli organisaatorakenteen keventäminen jättämällä toimialatasa kokonaan pois ja siirtymällä vastuualue- ja tehtäväaluerakenteeseen. Hyvinvointipalvelut eli uudelta nimeltään elämänlaatupalvelut siirtyvät kunnanhallituksen alaisuuteen. Henkilöstöjohtajan tehtävät siirrettiin hyvinvointijohtajalle hallinto- ja talousjohtajan tehtävistä ja hallinnon tehtävistä siirtyi osa-alueita (mm. löytöeläimet, maa-alueiden vuokraus ja metsänhoito) tekniselle vastuualueelle.

Kunnanvaltuusto päättää kunnan toimielin- ja vastuualuejaon. Vastuualuejako toimii myös talousarvion käyttötalousosan sitovuustasorakenteena.

Tilivelvollisella on erityinen vastuu ja velvoite toimia hyvän johtamis- ja hallintotavan ja eettisten lähtökohtien mukaisesti sekä puuttua toiminnassa ilmeneviin poikkeamiin. Punkalaitumen kunnassa tilivelvollisia ovat toimielinten jäsenet, kunnanjohtaja, vastuualuejohtajat ja tehtäväaluejohtajat.

Punkalaitumen kunnan tilivelvollisia ovat:

- toimielinten jäsenet valtuustoa lukuun ottamatta
- kunnanjohtaja
- hallintotoimi
  - hallinto- ja talousjohtaja
  - hyvinvointijohtaja
- sivistystoimi
  - Keskuskoulun rehtori
  - Pohjoisseudun koulun rehtori
  - Yhteiskoulu-lukion rehtori
  - varhaiskasvatusjohtaja
- tekninen toimi
  - tekninen johtaja
  - kunnanrakennusmestari
  - työpäällikkö

2.2.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Uudet hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1.1.2023. Punkalaitumen kunnan suoraan tuottamista palveluista kuntouttava työtoiminta ja koulukuraattorin ja koulupsykologin palvelut siirtyvät Pirkanmaan hyvinvointialueelle. Sote-uudistuksen myötä kuntien tärkeimmäksi palvelusuunnaksi muodostui varhaiskasvatus ja koulutus. Toiseksi tärkeimmäksi kunnan elinvoiman edistäminen, johon kuuluu myös vaikeasti työllistettävien tukitoimet ja ennaltaehkäisevä päihdetyö.

Pirkanmaan hyvinvointialueen yhdyspintatyö on muodostunut hyvinkin työllistäväksi useine työryhmineen (yhteensä 33 kpl), joissa kaikissa oletetaan olevan kuntaedustus. Punkalaitumella aloitti 11.3.2024 liikkuvien palvelujen pilotti ja syyskuun loppuun mennessä selvinnee Punkalaitumen oman lähiaseman pysyvyys.

Elokuussa 2023 Läntisen Pirkanmaan kunnat Sastamala, Punkalaidun, Hämeenkyrö, Ikaalinen, Parkano ja Kihniö päättivät irtaantua Pirkanmaan yhteisestä työllisyysaluevalmistelusta ja muodostaa oman työllisyysalueensa. Läntisen Pirkanmaan työllisyysalue sai valtioneuvoston hyväksynnän helmikuussa 2024. Läntisellä alueella on työvoimaa yhteensä noin 22.000 henkilöä, josta Punkalaitumen osuus on noin 1000 henkilöä, työttömien osuus työvoimasta on n. 8-9 %. Läntisen alueen kunnat ovat kaikki olleet mukana alueellisessa kuntakokeilussa, ja kunnat ovat muodostaneet oman TYP-alueen jo vuosia. Läntisen työllisyysalueen järjestämistä vastaava kunta on Sastamala.

TE-palveluista valtiolta Läntisen vastuualueen palvelukseen siirtyy noin 33 henkilötyövuotta ja nyt maaliskuussa 2024 on muutosneuvottelut menossa. Valtiolta siirtyvän henkilöstö osalta on sovittu, että vuoden 2025 alusta myös heihin sovelletaan kuntien virka- ja työehtosopimuksia. Sastamalan kaupungin organisaatioon perustetaan työllisyyslautakunta, jossa kaikilla jäsenkunnilla on edustus.

Työttömyyden kehitys

Koko maan keskimääräinen työttömyysaste joulukuussa 2023 oli 11,2 prosenttia ja Pirkanmaan työttömyysaste oli tismalleen sama eli 11,2. Vuoden takaiseen verrattuna tilanne on huolestuttava. Pirkanmaan työttömyysaste joulukuussa 2022 oli 8,7 prosenttia ja koko maan luku oli 9,9 prosenttia. Pirkanmaalla työttömiä työnhakijoita oli 6.559 henkilöä enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Aktivointiasteeseen laskettavissa palveluissa oli 742 asiakasta vähemmän kuin viimevuonna. Uusia avoimia työpaikkoja oli vain 4217 kappaletta, 49 prosenttia vähemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Punkalaitumella työvoimaa lasketaan kuuluvan 1038 henkilöä, joista työttömänä oli 81 henkilöä eli 7,8 prosenttia. Työttömistä oli miehiä 54 ja naisia 27 henkilöä. Alle 25-vuotiaita työttömiä ei ollut yhtään. Yli 50-vuotiaita työttömiä oli 28 henkilöä. Pitkäaikaistyöttömiä oli 14 henkilöä ja vammaisia/pitkäaikaissairaita oli työttömänä 8 henkilöä. Vuoden 2022 lopussa työttömyysaste oli 5,7 prosenttia eli tilanne on kiristynyt Punkalaitumellakin.

Kun huomioidaan työvoimapalveluissa mukana olevat henkilöt, niin työttömien määrä on lähes 160 henkilöä. Työvoimapolittisia palveluita ovat kuntouttava työtoiminta, työllistetyt työntekijät, työ-/koulutuskokeilun asiakkaat, vuorotteluvapaansijaiset, työvoimakoulutuksessa ja omaehtoisessa koulutuksessa olevat työttömät. Tarkkaa lukua palveluiden piirissä olevista työttömistä on vaikea saada.

Väestökehitys

Väestökehityksen lasku lievenee

Punkalaitumen kunnan väestökehitys on ollut edelleen aleneva. Tilastokeskuksen mukaan kunnan väkiluku 31.12.2023 oli 2645 asukasta. Väkiluku laski vuoden 2023 aikana 33 asukkaalla, vuoden 2022 aikana 41 asukkaalla ja vuonna 2021 asukasluku laski 66 asukkaalla.

	Elävänä		Kuntien		Netto maahan muutto	Kokonais netto muutto	Väestön lisäys	Kokonais muutos	Väki luku
	syntyneet	Kuolleet	Luonnollinen väestön lisäys	netto muutto					
2023Q1*	3	13	-10	4	5	9	-1	-1	2674
2023Q2*	2	7	-5	-10	2	-8	-13	-13	2661
2023Q3*	1	18	-17	-2	0	-2	-19	-19	2642
2023Q4*	5	14	-9	10	2	12	3	3	2645
Yhteensä	11	52	-41	2	9	11	-30	-30	

Ikärakenne v. 2019-2023

Ikärakenne	2019		2020		2021		2022		2023	
	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%
0 - 14	356	12,6 %	346	12,4 %	333	12,3 %	314	11,7 %	299	11,3
15 - 64	1479	52,6 %	1431	51,4 %	1387	51,0 %	1359	50,8 %	1347	50,9
65 - 74	496	17,6 %	500	18,0 %	490	18,0 %	487	18,2 %	475	18,0
75 -	484	17,2 %	508	18,2 %	509	18,7 %	518	19,3 %	524	19,8
Lähde: Tilastokeskus	2815	100 %	2785	100 %	2719	100 %	2678	100 %	2645	100%

Viimeisimmän ikärakennetilaston mukaan yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä on 37,8 %, mikä vaikuttaa palvelutarpeen kehittymiseen pitkällä aikavälillä sekä kunnan laskennallisen huoltosuhteen tunnusluvun kasvamiseen.

Elinvoiman mittaaminen

Kunta linjaa tavoitteensa kuntastrategiassa ja tarkentaa ne talousarviossa ja muissa suunnitelmissaan. Kunnan elinvoima koostunee useista eri tekijöistä, jotka mahdollistavat sujuvan arjen. Elinvoima ja

hyvinvointi kulkevat käsikädessä ja perusedellytyksiä ovat ainakin viihtyisä ympäristö, vahva talousalue, toimivat ja saavutettavat peruspalvelut, arjen turvallisuus, yhteisöllisyys.

Kuntaliiton elinvoimaindikaattori on yhdistetty muuttuja, jossa on huomioitu väestönmuutos, työpaikkamuutos, verotulojen muutos, taloudellisen huoltosuhteen muutos ja koulutustason muutos. Ulottuvuuden vaikuttavat elinvoimaindikaattoriin yhtäläisillä painoarvoilla. Indikaattori kuvaan kunnan aseman suhteellista muutosta. Punkalaitumen viimeisin elinvoimaindikaattoriluku oli -2,35, Sastamalan +0,52, Huittisten -0,44, Urjalan +1,01 ja Vesilahden +9,59.

EVP-indeksi muodostuu 20 avainmuuttujasta ja mittaa kokonaisvaltaisesti alueiden elinvoimaa, veto- ja pitovoimaa. Tälläkin indeksillä mitattuna Punkalaidun kuuluu heikoimman EVP-kokonaisindeksin viidennekseen arvolla 21,6 ollen Pirkanmaan alle 5000 asukkaan kunnista heikoin. Tosin samassa heikon elin-, veto- ja pitovoiman ryhmässä on suurin osa alle 15.000 asukkaan kunnista.

Tärkeä ja valtionosuuksiin vaikuttava indikaattori on kuntien hyte-kertoimet, joihin kunnan on omalla toiminnallaan mahdollisuus vaikuttaa. Tulosindikaattoreita on 6 kappaletta ja prosessi-indikaattoreita 15 kappaletta. Tavoitteena on, että edellytykset hyvälle elämälle luodaan arkitoiminnassa koulussa, harrastuksissa ja kulttuuritapahtumissa. Hyvinvointikertomus tunnuslukuineen on valmistelussa ja tavoitteena on tuoda se valtuustokäsittelyyn kesäkuussa 2024.

2.2.4 Kuntastrategia

Kuntalain 37 §:n mukaisesti kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta.

Strategian nimeksi valikoitui Punkalaitumen Polku ja Punkalaidun profiloituu tunnettuna ja haluttuna kuntana, jossa on hyvä asua ja yrittää. Arvolupaukset ja painopisteet liittyvät kolmeen teemaan - Yritysmuonnteisyyteen, Ympäristöön ja Yhteisöllisyyteen.

Yritysmuonnteisyys pitää sisällään kestävästä kuntataloudesta huolehtimisen, työvoiman saatavuuden alueen vetovoimaisuutta parantamalla, joustavien kuntapalveluiden tarjoamisen sekä avoimen kommunikoinnin takaamisen yrittäjien ja kunnan välillä. Kunta kysyy, kuuntelee ja keskustelee. Ympäristöön liittyy kestäväen kehityksen huomioiminen kunnan toiminnassa, rakennetun ympäristön ja tiestön kunnossapito, osallisuuteen panostaminen ja huono-osaisuuden ennaltaehkäisy sekä monipuolisen luonnon ja maisemien arvostus sekä hyöty- ja virkistyskäyttö.

Yhteisöllisyyttä on luottamuksen vahvistaminen osallisuutta lisäämällä, elinvoiman kehittäminen, kiusaamisen ja syrjimisen ehkäisy sekä yksityisyyden ja yhteistyön arvostaminen.

Talousarvio ja -suunnitelma perustuvat valtuuston hyväksymään strategiaan ja toteutumista seurataan normaalin vuosiraportoinnin yhteydessä ja mitataan arviointikertomuksessa ja valtuustokauden työskentelyn arvioinnin yhteydessä.

Talouden toteuma lyhyesti

Vuoden 2023 tilinpäätös on 941.906,03 euroa ylijäämäinen. Tilikauden toteuma muodostui 549.106 euroa budjetoitua paremmaksi. Vuosikate on 2.102.434 miljoonaa euroa positiivinen ja riittää kattamaan suunnitelman mukaiset poistot 1.196.276 euroa. Vuosikatteella pystyttiin rahoittamaan 720.665 euron investoinnit omarahoitteisesti.

Ennakoitua parempaan tulokseen johti erityisesti kolme seikkaa: toimintatuottoja kertyi 681.139 euroa arvioitua enemmän. Veroja tilitettiin 487.426 euroa arvioitua enemmän. Käyttömenot toteutuivat kuitenkin 581.038 euroa yli budjetoidun. Käyttötalousmenojen toteuma-aste oli 104,6 prosenttia, erityisesti palvelujen ostot toteutuivat 9 % yli budjetoidun. Yksi selittäjä on vuoden 2023 aikana kohonneet kustannukset esim. henkilöstökulut.

Toimintatulojen ja toimintakulujen eli toimintakate jäi kuitenkin 100.100 euroa alle budjetoidun ja toimintakatteen käyttöaste oli 98,6 prosenttia. Tuloslaskelmaan kirjattiin kokonaan uutena eränä korkotuottoja maksuliikennetileistä 78.740 euroa ja vastaavasti korkokuluja lainoista 154.742 euroa.

Investoinnit

Käyttötalouden omarahoitusosuus riitti kokonaisuudessaan investointien rahoitukseen. Investointeihin oli budjetoitu 1.042.500 euroa ja käyttö oli 720.665 euroa eli toteuma-aste jäi 69,1 prosenttiin.

Rahoitus

Vuoden 2023 aikana ei nostettu uutta vierasta pääomaa. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 400.000 eurolla. Punkalaitumen Vuokra-asunnot Oy:lle annettiin korotonta pääomalainaa 300.000 euroa, jolla yhtiö maksoi korollisen maksuvalmiusluottonsa Kuntarahoitukselta kokonaan pois. Vuoden 2023 lopussa kunnalla oli rahavaroja 3.177.033 euroa ja kassan riittävyys hyvä 108 päivää.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuoden 2024 talousarvio on alijäämäinen 1.228.950 euroa. Myös koko suunnitelmakausi on alijäämäinen. Kunnanhallituksen nimeämä tulevaisuustyöryhmä selvittää ja valmistelee kunnan pitkän aikavälin strategista suunnitelmaa. Tavoitteena on varmistaa ja vahvistaa kunnan elinvoimatekijöitä ja pitää kunta itsenäisenä ja elävänä jatkossakin.

2.2.5 Henkilöstö

Punkalaitumen kunnan koko henkilöstön määrä oli vuoden 2023 päättyessä 93 henkilöä. Henkilöstön kokonaismäärä on lisääntynyt yhdellä. Työntekijöistä 76 oli vakinaisessa ja 17 määräaikaaisessa palvelussuhteessa. Vakainaisten työntekijöiden määrä on vähentynyt 3:llä ja määräaikaisten määrä on lisääntynyt 4:llä.

Taulukkoa tarkasteltaessa on syytä muistaa, että se ei kerro absoluuttista totuutta henkilöstön määrästä, koska siinä on mukana myös kaikki sijaiset. Henkilöstöstä on valmistunut laajempi henkilöstökertomus.

Henkilöstön määrän kehitys vuosina 2018 – 2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hallintotoimi	9	10	12	13	13	19
Sivistystoimi	78	77	75	72	65	59
Tekninen toimi	16	16	14	12	14	15
Yhteensä	102	103	101	97	92	93

Vuoden 2023 alussa täytettiin kuntaan perustettu tietohallintosihteerin toimi.

2.2.6 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta, toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Kuntalain mukaan

kunnanvaltuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista ja kunnanhallituksen tulee huolehtia sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Strategisen riskiajattelun sisällyttäminen päätöksentekoon, strategisten riskien seuraaminen ja ennaltaehkäiseminen on yksi kunnanhallituksen keskeisimmistä tehtävistä. Kunnassa on tehty yksiköittäin arviointi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä vastuualueen merkittävimmistä riskeistä. Riskienhallinta on osa johtoryhmän säännöllistä toimintaa palvelujen jatkuvuuden seurantana, yllättävien tapahtumien raportointina ja säännöllisenä itsearviointina. Johtoryhmä kokoontuu joka maanantai ja tarvittaessa useammin.

Operatiivista toimintaa haittaavat ennakoimattomat kriisit, kuten pandemia ja sota

Kunnan valmius- ja varautumissuunnitelmia päivitetään säännöllisin väliajoin. Kunnassa toimii valmiustyöryhmä minkä jäsenistöä ei julkisesti ilmoiteta. Tekninen toimi varmistaa erinäisin varmistustoimenpitein kunnan kykyä toimia itsenäisesti erilaisissa kriisitilanteissa, kykenee tarjoamaan lämmitettyjä tiloja kuntalaisille ja takaamaan omavaraista energiantuotantoa eri osa-alueille.

Tarvittaessa kunnan toiminnan kannalta merkittävien viranhaltijoiden, työntekijöiden tai kaluston sijaintia hajautetaan.

Hyvinvointialueuudistus ja työllisyysuudistus

Punkalaidun pyrkii kaikin tavoin turvaamaan palvelujen jatkuvuuden Punkalaitumella sijaitsevilla hyvinvointi- ja työllisyyspalveluja tuottavissa yksiköissä. Työpaikkojen säilymisellä paikkakunnalla on suuri painoarvo paikkakunnan elinvoimalle. Myös lähipalveluiden laatuun ja saavutettavuuteen on kiinnitetty huomiota. Digitalisaatio auttaa palvelujen saavutettavuuden arvioinnissa.

Riskeinä molemmissa uudistuksissa on palveluiden karkaaminen kauemmas kuntalaisista, vaikka valmisteilla olevassa työllisyysuudistuksessa on myös mahdollisuus palveluiden parantamiseen. Uudistusten kustannusriskit ovat erittäin merkittävät ja osin toteutuneetkin.

Riskit hyvinvointialueen ja kunnan yhdyspintapalveluissa

Punkalaitumen suurimmaksi riskiksi on muodostumassa kiinteistöjen jäännösarvoriski. On hyvinkin mahdollista, että hyvinvointialue ei vuokraa enää vuoden 2026 alusta kaikkia sote-kiinteistöjä, vaihtoehtoista käyttöä ei ole ja ostajaa käytöstä poistuvalla kiinteistöllä ei löydy.

Opiskelijahuolto on yksi yhdyspintapalveluista. Riskinä on, että hyvinvointialue ei kykene järjestämään mitoitukseltaan riittäviä opiskelijahuoltopalveluita.

Kunnan elinvoiman säilyminen

Punkalaidun panostaa elinvoimaan mm. markkinoinnilla, hyvinvointipalvelujen kehittämisellä ja yhteistyöllä sekä yritysten että paikallisten yhdistysten ja seurojen kanssa. Pieniä positiivisia merkkejä on näkyvissä. Punkalaitumelle perustetaan edelleen uusia yrityksiä, vuonna 2023 perustettiin 16 uutta yritystä ja 10 lakkautettiin ja väkiluvun aleneminen johtuu syntyvyyden ja kuolleisuuden erotuksesta.

Valtiontalouden vaikeudet heijastuvat suoraan kuntien talouteen valtionosuuksien merkittävänä supistamisena. Kuntien kannalta on huolestuttavaa, että valtio säästää valtionosuuksien leikkaamisella, mutta ns. norminpurkutalkoot eivät ole tehtäviä eivätkä kustannuskuormaa vähentäneet. Kuntien valtionrahoituksen huolena on nykyisen järjestelmän heikko ennakoitavuus ja ennustettavuus sekä läpinäkyväisyys, jolloin kunnat eivät pysty ennakoimaan tulevaisuuden kehitystä kovinkaan luotettavasti.

Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa tukea tarvitsevien lasten ja nuorten määrä resurssikysymyksenä

Prosentuaalisesti yhä useampi oppilas ja opiskelija tarvitsee tukea oppimiseensa ja hyvinvointiinsa. Tämä ilmiö lisää opetushenkilöstön työmäärää ja tuo uusia haasteita työhön.

Kunnan henkilöstö

Kunnan avoimet virat ja toimet on vuoden 2023 aikana saatu täytettyä hyvin ja pääosin pätevilla hakijoilla. Kunta kilpailee hyvistä työntekijöistä monen eri sektorin kanssa. Työnantajamaine on yksi kovimmista markkinavalteista osaajia rekrytoitaessa. Kunnalla on käytössä johtamisen vuosikello, jonka avulla aikataulutetaan vuosittaiset toimenpiteet kuten kehityskeskustelut ja työhyvinvointikyselyt.

RISKIEN ARVIOINTI			
Riski	Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys	Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi	Toteuma
EVA-menetelmää ei käytetä, virheelliset päätökset	Toteutunut/ei toteutunut, arviointien määrä	Merkittävimmistä päätösesityksistä EVA-arviointi laaditun ohjeen mukaisesti	Merkittävimmistä päätösesityksistä tehty EVA-arviointi. Evaluointien kirjaamista pitää tehostaa.
Osaamisen keskittyminen, yhden henkilön takana on paljon osaamista ja hiljaista tietoa	Henkilön vaihtuessa koko organisaation osaamistaso laskee, palvelut heikkenevät, kehittäminen pysähtyy	Huomioidaan toimenkuviissa sijaisuudet/käyttöoikeudet ja huolehditaan aktiivisesta kouluttautumisesta, yhdessä tekemisessä	On pyritty varmistamaan kaikkiin tehtäviin sijaisuus. Kouluttautumista ja yhdessä tekemistä ja ryhmäytymistä kehitetty
Muuttuvassa toimintaympäristössä, paineistettuna henkilöstön jaksaminen	Poissaolot lisääntyvät, palvelutaso laskee	Työhyvinvoinnin vuosikello, konkreettiset toimenpiteet yksilö/vastuualue/kuntatasolla. Työssäjaksamisen tukeminen	Työhyvinvoinnin vuosikello ohjaa käytännön toimintaa. Työssäjaksamisen tukemista kehitetty, työn räätälöintiä kehitetty.

Työnantajamaineeseen vaikuttaa olennaisesti myös se, millainen yhteisymmärrys viran- ja toimenhaltijoiden ja poliittisen johdon välillä vallitsee. Tekninen toimi teki joulukuussa 2022 ilmoituksen ulosmarssista mielenilmauksena luottamushenkilöiden epäasiallisesta käytöksestä teknisen toimen henkilöstöä kohtaan. Koko teknisen toimen henkilöstö haastateltiin. Yksilöidyt ilmoitukset epäasiallisesta käytöksestä käsiteltiin asianmukaisesti. Lisäksi on päätetty toimenpiteistä, jotta ongelmatilanteet otetaan puheeksi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Kunnanjohtajaan kohdistettiin vuoden 2023 lopulla somehäirintää, joka johti kunnanjohtajan toimesta kahteen häirintäilmoitukseen kahta luottamushenkilöä kohtaan ja yhteen tutkintapyyntöön yksityishenkilöä kohtaan. Häirintäilmoitukset on soviteltu ja niistä ei ole tehty ilmoituksia aluehallintovirastoon. Tutkintapyyntö ei johtanut rikosoikeudelliseen tutkintaan.

Tietohallinnon riskit

Kunnan tietohallintoa on vahvistettu perustamalla tietohallintosihteerin toimi. Tehtävä on ollut täytettynä koko vuoden ajan ja se on tukenut osaamisen pysymistä kunnassa. Ulkoistettujen palveluiden toiminta on toteutunut pääsääntöisesti kohtuullisesti, mutta riskialttiiden SaTu Oy:n vanhojen palvelinten uudistaminen on kestänyt kauan. Varsinaisen palvelinuudistuksen aloittaminen vaati muutaman vanhan palvelimen rikkoutuminen alkuvuodesta 2024. Tiedostojen säilyttämisen osalta kehityssuunta on pilvitalennustilan aiempaa kattavampi käyttö, mihin suuntaan myös Punkalaitumen kunnan tietohallinnossa ollaan menossa.

Ulkoistettujen palveluiden käyttäminen vie usein myös asiantuntemusta kunnan ulkopuolelle ja monesti erilaisten palveluiden ja ohjelmistojen pääkäyttäjäsiirtyminen palveluntarjoajalle ohjelmistojen uudistamisen yhteydessä. Tietohallinnon kustannukset uhkaavat myös nousta nopeasti palveluostojen ja uusien järjestelmien myötä.

Toiminnalliset riskit

Punkalaitumen vesilaitoksen toiminta on järjestetty laskennallisesti eriytettynä taseyksikkönä. Vesihuoltolaitoksen tulos oli 509.680,13 euroa alijäämäinen. Oma pääoma oli 1.532.108,54 euroa alijäämäinen.

Punkalaitumen Vuokra-asunnot Oy on Punkalaitumen kunnan yksin omistama vuokrataloyhtiö. Kiinteistöt ovat pääosin asuinrivitaloja. Kiinteistöt on rakennettu vuosina 1972-1998. Yhtiössä purettiin vuonna 2020 kaksi rivitaloa, joissa oli yhteensä 11 asuntoa. Vuoden 2023 aikana toteutettiin Leipurinkujan pienkerrostalojen myynti. Tilikauden päättyessä huoneistoja oli 81, joista vuokrauskuntoisia oli 80 kappaletta. Vuokrausaste oli toimintavuoden lopussa 92,6 %.

Vuokra-asuntojen tulos vuodelta 2023 oli -234.715,43 euroa ennen kunnan myöntämää 300.000 euron pääomalainaa ja aikaisemman vuoden ylijäämää taseessa on 11.199,11 euroa. Taseen oma pääoma on 110.303,99 euroa. Vuonna 2023 yhtiön toimitusjohtajan tehtävät hoidettiin konsernin sisäisenä palveluna, mutta loppuvuodesta yhtiön hallitus valitsi yhtiölle oman toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajan.

Rahoitusriskit

Hyvinvointialueuudistuksessa kunnilta hyvinvointialueille siirtynyt rahoitus vaikuttaa merkittävästi kuntien valtionosuuksiin. Tasauserien vaikutukset tuskin tulevat poistumaan kuntien valtionosuuksien tasauksista edes peruspalveluiden rahoitusuudistuksen yhteydessä. Hallitusohjelman kirjauksena on, että peruspalveluiden valtionosuuksien uudistus tulee voimaan vuoden 2026 alusta, jolloin tulee voimaan myös toisen asteen koulutuksen valtionosuuksien uudistus. Lisäksi valtion talousarviosta siirtyvä työllisyysrahoituksen kunnille siirtyvä kehys on ollut laskeva, mikä ennakoi sitä, että valtion rahoitus työllisyyspalveluihin ei tule kattamaan järjestettävistä palveluista aiheutuvia kustannuksia. Tilinpäätöstä laadittaessa edellä mainittujen uudistusten yhteisvaikutusta ei ole tiedossa.

2.3 Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Kunnanhallitus vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja on antanut siitä ohjeen. Tilivelvollisella on vastuu sisäisen valvonnan luomisesta ja jatkuvasta ylläpidosta johtamansa toiminnan osalta. Kunnanjohtajalla on kokonaisvastuu kuntakonsernin sisäisen valvonnan järjestämisestä. Kunnanhallituksessa käsitellään säännöllisesti konsernin ajankohtaiset asiat sekä annetaan tarvittaessa konserniohjaus.

Vastuualuejohtajat vastaavat osaltaan vastuualueensa sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta ja riskienhallinnasta. Lisäksi he vastaavat vastuualueensa toiminnan organisoinnista siten, että prosesseilla, hankkeilla, projekteilla tai yksittäisillä toiminnoilla on määritelty vastuutaho. Esimiehet ovat tehtävälueittain tehneet arvioinnin riskienhallinnan tilasta.

Päätöksentekoprosessi

Kunnan päätöksenteko perustuu kunta-, hallinto- ja julkisuuslain sekä hyvän hallintotavan mukaisesti julkisuusperiaatteeseen ja avoimuuteen. Säännöt ja sisäiset ohjeet hyväksyy kunnanvaltuusto tai -hallitus, henkilöstön osalta henkilöstöjaosto hyväksyy ohjeet. Hallintosääntö uusittiin niin, että uusi sääntö tuli voimaan 1.1.2023. Hallintosääntöön tehtiin muutamia pienempiä muutoksia, jotka tulivat voimaan 19.12.2023. Päätökset julkaistaan internetissä kuntalain mukaisesti.

Ohjeita ja niiden muutoksia on käsitelty johtoryhmässä sekä tarvittavalla tasolla työyksiköiden henkilöstöpalaverissa. Henkilöstölle tiedotetaan asioista sähköpostilla ja intranetissä. Kaikilla kunnan työntekijöillä on kunnan sähköposti. Esihenkilöiden vastuulla on, että koko henkilöstö saa tarvittavat tiedot.

Kunnanhallitus on valvonut kunnanvaltuuston päätösten lainmukaisuutta. Viranhaltijapäätökset annetaan tiedoksi toimielimelle hallintosäännön säännöksen mukaisesti niistä päätöksistä, joista toimielimellä on otto-oikeus. Toimielimet ovat tehneet päätökset niistä asioista, joista ilmoitusta ei tarvitse antaa.

Kunnanjohtajan on seurattava lautakuntien sekä kunnanhallituksen alaisten viranhaltijoiden ja toimialajohtajien päätösten laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä ryhdyttävä tarvittaessa kuntalain tarkoittamiin toimenpiteisiin asian ottamiseksi kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

Valmistelussa ja päätöksenteossa on noudatettava lainsäädäntöä sekä sääntöjä ja ohjeita, sillä lainvastaiset ja virheellisesti tehdyt päätökset voidaan kumota valitusteitse oikeudessa. Lainmukaisuus tulee tarkistaa myös päätösten täytäntöönpanovaiheessa.

Keskeneräisiä oikeusjuttuja vuoden 2023 vaihteessa on kaksi. Kunnan työntekijä, jonka palvelusuhde purettiin vuonna 2020 haastoi kunnan käräjille vuonna 2021. Käsittely päättyi alkuvuodesta 2024 käräjäoikeuden päätökseen, jossa kunta tuomittiin korvausvelvolliseksi. Teknisenjohtajan virkavaalista 2023 tehdyn valituksen käsittely on edelleen kesken.

Henkilöstöasiat

Henkilöstön oikeudenmukainen kohtelu edellyttää voimassa olevien lakien ja asetusten, virka- ja työehtosopimusten sekä muiden henkilöstöasioita koskevien määräysten, päätösten ja ohjeiden noudattamista. Hallintosääntö määrittelee henkilöstörekrytointia koskevan päätösvallan.

Palkanmaksu määräytyy virka- ja työehtosopimusten, kunnan hallintosäännön, paikallisten sopimusten ja palkkausta koskevan ohjeistuksen mukaisesti. Henkilöstötoimikunta käsittelee vuosittain henkilöstösuunnitelman, joka sisältää koulutus-, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat. Kunnanhallitus hyväksyy suunnitelman. Henkilöstöpolitiikan toteutumisesta ja henkilöstövoimavaroista laaditaan vuosittain erillinen henkilöstökertomus.

Henkilökunnan työterveyden hoitamisesta on sopimus Terveystalon kanssa. Henkilökunnan työhyvinvoinnista huolehditaan työterveyshuollon toimintasuunnitelman mukaisesti ja terveystarkastukset tehdään kolmesta viiteen vuoden välein. Työterveyshuolto tekee säännöllisesti työpaikkaselvitykset työterveyssuunnitelmassa erikseen sovitussa järjestyksessä. Työsuojelulliset

riskiarvioinnit tehdään kahden vuoden välein tai tarvittaessa esim. muutostilanteissa. Henkilöstölle on tarjottu mahdollisuus hätäensiapukoulutukseen.

Talous- ja strategiaprosessi

Kunnanhallitus nimeää vastuualueiden esihenkilöt ja toimielimet oman hallinnonalansa tehtäväalueen esihenkilöt. Vastuu- ja tehtäväalueen esihenkilön sijaisena toimii henkilö, joka on nimetty ko. työntekijän sijaiseksi.

Vastuu- ja tehtäväalueen esihenkilöt ovat vastuussa talousarvion toteuman seurannasta. Jokaisella esihenkilöllä on mahdollisuus seurata oman yksikkönsä toteumaa ajantasaisesti Web Raportointi -sovelluksella. Talousarvion toteumat annetaan tiedoksi toimielimille ja osavuosikatsaukset on tehty 30.4. ja 31.8.2023, jotka on annettu tiedoksi valtuustolle.

Tilinpäätöksen laatimisessa noudatetaan kuntalakia, soveltuvin osin kirjanpitolain ja asetusten säännöksiä sekä kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamia yleisohjeita. Tilinpäätös laaditaan kuntalain edellyttämässä aikataulussa kolmen kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä.

Kirjanpito ja sisäinen laskenta on järjestetty niin, että ne tuottavat toiminnan ohjauksessa ja valvonnassa tarvittavat tiedot. Investointien seuranta on järjestetty riittävällä tarkkuudella hankekohtaisesti niin, että seurannasta ilmenee alkuperäinen kustannusarvio ja seurantahetken toteumatilanne.

Kuntastrategia Punkalaitumen Polku vuosille 2022–2030 on hyväksytty valtuustossa 8.6.2022. Valmiussuunnitelmassa on varauduttu elintärkeiden toimintojen turvaaminen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Suunnitelmaa päivitetään säännöllisesti.

Kirjanpito ja maksuliikenne

Kaikilla ostolaskuilla on asiatarkastaja ja hyväksyjä. Toimielimet hyväksyvät vuosittain laskujen hyväksyjät ja heidän varahenkilönsä. Esihenkilöt hyväksyvät tarvittavat käyttöoikeudet laskujen asiatarkastusta ja hyväksymistä varten. Rahavarojen käyttäjille on määritelty vastuuhenkilöt. Kunnan maksuvalmiussuunnittelusta vastaa hallinto- ja talousjohtaja.

Omaisuuksien hallinta

Kunnan vakuutukset siirrettiin OP-Pohjolle 1.1.2023 alkaen. Kilpailutuksen yhteydessä vakuutettavat kohteet tarkistettiin ja vakuutustarpeet arvioitiin uudelleen. Vakuutuskohteet ja vakuutusten tarkoituksenmukaisuus tarkistetaan vuosittain yhteistyössä vakuutusmeklarin kanssa. Toiminnan muuttuessa vakuutuksiin tehdään tarvittavat muutokset.

Irtaimien omaisuuden luetteloinnista sekä tarpeettomaksi tulleen irtaimiston kierrättämisestä, myynnistä ja hävittämisestä on ohjeet. Toimipisteet nimeävät irtaimistoluettelosta vastaavan henkilön ja irtaimistoluettelo on pidettävä aina ajan tasalla. Luetteloiden ajantasaisuus tarkistetaan vuosittain. Tarpeeton omaisuus pyritään myymään tai hävittämään tarkoituksenmukaisella tavalla. Omaisuuden myynnissä on käytetty mm. Nettihuutokauppaa.

PVA:n vakuutukset ovat Fennialta. Toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajan eläkevakuutus on Ilmariselta.

Tietohallinto, tietoturva ja tietosuojat

Kuntien Tiera on tuottanut tietohallintopalvelut vuoden 2021 alusta lukien, jolloin Sastamalan Tukipalvelu Oy:n toiminta siirrettiin liikkeenluovutuksena Tieralle. Vuonna 2023 tietoliikenne siirrettiin Sastamalan kaupungin kanssa tehdyn yhteiskilpailutuksen tuloksena Lounea Oy:lle.

Tietosuojavastaavana toimi tietohallintosihteeri. Tietoturvavastaavan tehtävät hoidetaan Tieran toimesta. Tietosuoja-asetuksen edellyttämät tietosuojaselosteet sekä tiedonhallintalain ja saavutettavuusdirektiivin edellyttämät toimenpiteet pidetään ajan tasalla. Henkilöstö on koulutettu tietoturvaan ja koulutus päivitetään vuosittain. Kunnassa on käytössä Digiturvamalli-sovellus, jolla varmennetaan ja parannetaan digiturvaa kunnan toiminnoissa. Digiturvamallin käytettävyyttä haastaa siinä käytettävä ISO-standardin mukainen kieli.

Ohjelmien ja tietojen käyttöä varten työntekijöille annetaan henkilökohtaiset käyttäjätunnukset. Työntekijän esihenkilö myöntää tarvittavat käyttöoikeudet. Käyttöoikeudet tarkistetaan kattavasti kaksi kertaa vuodessa. Tietoturva- ja tietosuoja-asiat sisältyvät perehdytysuunnitelmaan.

Kuntalaisten hyvinvointi

Kuntalain perusteella yksi kunnan perustehtävä on asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Hyvinvoinnin edistäminen on kunnan eri toimialojen yhteistyössä toteuttamaa työtä. Hyvinvoinnin edistäminen kohdistuu yksilöön, perheeseen, yhteisöihin, koko väestöön ja näiden elinympäristöihin. Hyvinvoinnin edistäminen on sosiaalista hyvinvointia, terveyttä, turvallisuutta ja osallisuutta tukevaa sekä köyhyyttä, syrjäytymistä ja muita sosiaalisia haittoja vähentävää toimintaa. Hyvinvointityö kunnassa on suunnitelmallista voimavarojen ja resurssien kohdentamista kuntalaisten hyvinvointia edistävällä tavalla. Hyvinvointityö on Punkalaitumen kunnassa organisoitu uudelleen hallintosääntöuudistuksen yhteydessä. Hyvinvoinnin edistämistyöhön vaikuttaa vahvasti hyvinvointialue uudistus. Vuoden 2023 aikana on luotu uusia käytäntöjä ja yhdyspintoja hyvinvointialueelle sekä koostettu alueellisia hyvinvointityötä ohjaavia suunnitelmia. Alueelliset suunnitelmat on saatu valmiiksi vuoden 2024 alussa, joiden pohjalta lähdetään työstämään paikallisia asiakirjoja.

Hyvinvoinnin ja terveydenedistämiseen ei ole budjetoitu erillistä määrärahaa eikä hyvinvoinnin koordinaatioon käytettävää resurssia ole erikseen määritelty. Hyvinvoinnin edistäminen kuuluu kaikille kunnan osasektoreille. Hyvinvoinnin edistäminen kunnassa perustuu alueellisten linjausten lisäksi paikallisiin ilmiöihin ja indikaattoritietoihin. Hyvinvoinnin edistämistyön tueksi on kerätty aineistoa paikallistason kuntalasikyselyillä.

2.4 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan tuloslaskelmassa ja toiminnan rahoitusta rahoituslaskelmassa. Molempien laskelmien ja niiden osoittamista luvuista laskettavien tunnuslukujen tehtävänä on osoittaa kunnan rahoituksen riittävyyttä. Rahoituslaskelmassa osoitetaan edelleen, miten investoinnit, sijoitukset ja lainanlyhennykset muutoin rahoitetaan tulorahoituksen lisäksi.

2.4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tilikaudelle jaksetettujen tulojen riittävyys jaksetettuihin menoihin osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla. Seuraavaksi on esitetty Punkalaitumen kunnan vuoden 2023 tilinpäätös taloudellisine tunnuslukuineen sekä vastuualueittain tapahtuvalla sekä taloudellisten että toiminnallisten tavoitteiden analysoinnilla.

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2019	2020	2021	2022	2023
Toimintatulot	2 328 428	2 260 120	2 077 724	2 075 354	1 977 051
Toimintamenot	-20 607 304	-20 661 887	-21 720 895	-21 455 294	-9 153 551
Toimintakate	-18 278 876	-18 401 767	-19 643 171	-19 379 940	-7 176 500
Verotulot	8 944 369	9 167 657	9 480 085	9 285 067	5 754 426
Valtionosuudet	9 920 519	11 326 019	11 185 507	12 010 061	3 594 560
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	6 387	0	0	11 681	78 740
Muut rahoitustuotot	4 923	3 060	5 288	21 237	6 566
Korkokulut	-38 096	-45 418	-39 567	-47 378	-154 742
Muut rahoituskulut	-447	-201	-203	-348	-615
Vuosikate	558 778	2 049 350	987 939	1 900 380	2 102 434
Poistot ja arvonalentumiset	-928 311	-1 151 508	-1 125 897	-1 068 290	-1 196 277
Satunnaiset erät	0	0	0	0	
Tilikauden tulos	-369 533	897 842	-137 958	832 090	906 158
Poistoeron lisäys	46 633	43 468	40 619	38 056	35 748
Varausten vähennys	0	0			
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-322 900	941 310	-97 339	870 146	941 906

	2019	2020	2021	2022	2023
Toimintatuotot/toimintakulut %	11,3	10,9	9,6	9,7	21,6
Vuosikate/poistot %	60,2	178,0	87,7	177,9	175,7
Vuosikate, euroa/asukas	199	736	363	710	795
Asukasmäärä	2815	2785	2719	2678	2645

Toimintakate

Tuloslaskelman välituloksena esitettävä toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Tilikauden toimintatulot toteutuivat arvioitua paremmin, mutta verrattuna vuoteen 2022, laskua oli 4,74 %. Toimintamenot vähenivät vuoteen 2022 verrattuna. Vähennystä oli 12.301.743 euroa eli noin 57 % verran. Toimintamenot eivät ole vertailukelpoisia vuoteen 2022 verrattuna, koska ostopalveluista sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastuslaitoksen menot siirtyivät 1.1.2023 alkaneelle Pirkanmaan hyvinvointialueelle. Toimintamenot olivat 218.151 euroa yli arvioitua. Toimintakate oli -7.176.4500 euroa.

Vuosikate

Vuosikate on kunnan kokonaisrahoitusta kuvaava välitulos. Vuosikate ilmoittaa, riittääkö kunnan tulorahoitus kattamaan pitkävaikutteisista tuotannon tekijöistä aiheutuneet kulut eli käyttöomaisuuden poistot. Vuosikatteen määrä oli 2.102.434 euroa eli tunnusluku parani edellisestä vuodesta 202.054 eurolla. Alkuperäisessä talousarviossa vuosikatteen määräksi oli arvioitu 1.541.600 euroa.

Toimintatuotot prosentteina toimintakuluista

= 100 * Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)

Tunnusluku on 21,6 %. Erityisen tärkeää olisi, että tunnusluku vakiintuisi tietylle stabiilille tasolle, jolloin talouden ennustaminen olisi pitemmällä tähtäimellä helpompaa. Edellisenä vuonna tunnusluku oli koko kuntataloudessa keskimäärin 19 %.

Vuosikate prosenttia poistoista

= 100 * Vuosikate / Poistot

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä. Kertomusvuonna tunnusluku oli 176 %. Kunnan tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot ja alijäämäinen, mikäli vuosikate alittaa poistot. Näin ollen kertomusvuonna tulorahoitus oli ylijäämäinen. Edellisenä tilikautena tunnusluku oli koko kuntataloudessa 141 %.

Oletusta tulorahoituksen riittävydestä voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, mikäli poistot vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Suuret rakennusinvestoinnit pitävät poistotason kohtuullisen korkealla.

Vuosikate e/asukas

Tunnuslukua käytetään yleisesti tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearviota ei kuitenkaan voida asettaa. Kunnan koko, taajama-aste, tekniset verkostot ja toimintojen organisointi ovat esimerkkejä tekijöistä, jotka vaikuttavat vuosikatteen määrittämiseen kunnassa. Kertomusvuonna kuntamme tunnusluku vuosikate/asukas oli 795 euroa. Tunnusluku parani hieman edellisvuoteen verrattuna. Vuoden 2023 tilinpäätöstietojen mukaan kuntatalouden keskimääräinen arvo oli 623 euroa/asukas.

2.4.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusosassa osoitetaan, kuinka paljon tarvitaan tulorahoituksen lisäksi pääomarahoitusta investointeihin ja lainanlyhennyksiin ja miten rahoitustarve katetaan ja kuinka suuri on rahoitusjäämä ja miten se käytetään.

Rahoituslaskelmaan tuodaan tuloslaskelmasta vuosikate. Investointiosasta rahoituslaskelmaan tuodaan käyttöomaisuusinvestoinnit sekä investointimenoihin saatavat rahoitusosuudet.

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirta	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 102 434	1 900 380
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjauserät		
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-720 665	-1 828 349
Rahoitusosuudet investointeihin		
Pysyvien vast. hyöd. luovutustulot	70 000	14 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 451 769	86 032
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Muut saamiset muilta		0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-400 000	-400 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-71 351	161 488
Vaihto-omaisuuden muutos	-2 597	-5 058
Saamisten muutos	-80 548	-189 038
Korottomien velkojen muutos	-393 207	88 954
Rahoituksen rahavirta	-947 703	-343 653
Rahavarojen muutos	504 066	-257 622
Rahavarat 31.12.	3 177 033	2 672 966
Rahavarat 1.1.	2 672 966	2 930 588

Rahoituslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Investoinnit		
Investointien tulorahoitus, %	291,7	103,9
Toiminnan ja investointien rahavirta 5 vuodelta	-1877	-4426
Lainanhoito		
Lainanhoitokate	5,3	4,8
Laskennallinen lainanhoitokate	2,3	2,2
Maksuvalmius		
Kassavarat 31.12.	3 177 033	2 672 966
Kassasta maksut, e	0	0
Kassan riittävyys, pv	108	41
Asukasmäärä	2645	2678

Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulorahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kunnan kassavarojen muutoksen tilikaudella.

Investoinnit

Investointien tulorahoitus %

$$= 100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankinta-arvo}$$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman käyttöomaisuusinvestointeja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Kertomusvuonna tunnusluku oli 292 %, joten tulorahoituksella on pystytty kattamaan investointimenot. Vuonna 2022 vuosikate on ollut 104 % investoinneista. Koko maan tasolla kuntatalouden edellisen vuoden keskimääräinen arvo oli 84 %. Vertailtavuutta vaikeuttaa esimerkiksi investointien vuotuinen vaihtelu.

Toiminnan ja investointien rahavirta 5 vuodelta

Rahoituslaskelman välitulokseksi Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvoiton ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä.

Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoiton on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Viiden vuoden rahavirta on miinusmerkkinen kertomusvuonna, joten investointeja ja lainojen lyhennyksiä ei ole pystytty kattamaan kertyneillä tuloilla.

Lainanhoito

Lainanhoitokate

$$= (\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$$

Tunnusluku kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on yksi tai suurempi.

Kertomusvuonna tunnusluvun arvo oli 4,1 eli arvo huononi hieman edellisvuodesta. Tulorahoitus on riittänyt kattamaan vieraan pääoman aiheuttamat kustannukset. Lainanhoitokyvyn sanotaan olevan hyvä, kun tunnusluku on yli kaksi, tyydyttävä, kun tunnusluku on 1–2 ja heikko, jos se jää alle yhden. Edellisvuonna kuntien keskimääräinen arvo 1,4.

Laskennallinen lainanhoitokate

$$= (\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$$

Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Kahdeksan on kuntien keskimääräinen lainojen hoitoaika. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset.

Maksuvalmius

Kassavarat 31.12.

$$= \text{Rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset}$$

Kassavarat olivat kertomusvuoden viimeisenä päivänä suuremmat kuin edellisvuotena. Kunnassa ei ollut kassalainaa 31.12.2023.

Kassasta maksut

Kassasta maksut kootaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Tuloslaskelmasta:

Toimintakulut – Valmistus omaan käyttöön

Korkokulut

Muut rahoituskulut

Rahoituslaskelmasta:

Käyttöomaisuusinvestoinnit

Antolainojen lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

Kassasta maksut olivat v. 2023 n. 10,7 milj. euroa eli luvussa oli noin 13 milj. euroa vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna. Vuodet 2022 ja 2023 eivät ole vertailukelpoisia keskenään, koska vuoden 2023 alusta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kustannukset siirtyivät hyvinvointialueelle.

Kassan riittävyys

= 365 pv * Kassavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikauden aikana

Tunnusluku kuvaa kunnan maksuvalmiutta ja se ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan kassavaroilla. Tunnusluku on 108 päivää, joten kunnan kassavarat olivat tilinpäätöspäivänä hyvät.

2.5 Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta.

Taulukossa on esitetty avaustase 2023, jossa huomioitu hyvinvointialueesta johtuvat muutokset kunnan taseeseen. Osakkeista ja osuuksista on vähennetty Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin peruspääoman määrä ja siirtoveloissa lomapalkkavarauksen määrä hyvinvointialueelle siirtyvän henkilöstön osalta. Nämä molemmat erät on kirjattu kun peruspääomaa vastaan.

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	Avaustase			
	2023	2023	Muutokset	2022
Pysyvät vastaavat	19 090 523	19 636 134		21 243 433
<i>Aineettomat hyödykkeet</i>	0			0
Aineettomat oikeudet	0			0
<i>Aineelliset hyödykkeet</i>	16 919 261	17 464 872		17 464 872
Maa- ja vesialueet	1 605 110	1 675 110		1 675 110
Rakennukset	11 287 573	11 416 484		11 416 484
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 629 651	2 501 041		2 501 041
Koneet ja kalusto	149 925	194 220		194 220
Muut aineelliset hyödykkeet	29 433	29 433		29 433
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	217 568	1 648 585		1 648 585
<i>Sijoitukset</i>	2 171 262	2 171 262		3 778 561
Osakkeet ja osuudet	1 956 326	1 956 326	-1 607 299	3 563 625
Muut lainasaamiset	212 896	212 896		212 896
Muut saamiset	2 040	2 040		2 040
Toimeksiantojen varat				
Valtion toimeksiannot				
Lahjoitusvarat				
Vaihtuvat vastaavat	3 992 401	3 405 189		3 405 189
<i>Vaihto-omaisuus</i>	60 505	57 907		57 907
Aineet ja tarvikkeet	60 505	57 907		57 907
<i>Saamiset</i>	754 864	674 316		674 316
Pitkäaikaiset saamiset	300 000			
Lainasaamiset tytäryhteisöltä	300 000			0
Lyhytaikaiset saamiset	454 864	674 316		674 316
Myyntisaamiset	164 178	128 760		128 760
Muut saamiset	221 930	394 383		394 383
Siirtosaamiset	68 756	151 173		151 173
<i>Rahat ja pankkisaamiset</i>	3 177 033	2 672 966		2 672 966
Vastaavaa yhteensä	23 082 924	23 041 323	-1 607 299	24 648 622

VASTATTAVAA	Avaustase			
	2023	2023	Muutokset	2022
Oma pääoma	14 099 428	13 157 522		14 749 489
Peruspääoma	8 199 484	8 199 484	-1 591 967	9 791 451
Liittymismaksurahasto				
Arvonkorotusrahasto				
Edellisten tilikausien ylijäämä	4 958 038	4 087 892		4 087 892
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	941 906	870 146		870 146
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	471 031	506 779		506 779
Poistoero	471 031	506 779		506 779
Vapaaehtoiset varaukset				
Toimeksiantojen pääomat	179 922	251 272		251 272
Valtion toimeksiannot				
Lahjoitusrahastojen pääomat	179 922	251 272		251 272
Muut toimeksiantojen varat				
Vieras pääoma	8 332 543	9 125 750		9 141 082
<i>Pitkäaikainen</i>	<i>6 572 793</i>	<i>6 964 921</i>		<i>6 964 921</i>
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 065 000	6 465 000		6 465 000
Liittymismaksut ja muut velat	507 793	499 921		499 921
<i>Lyhytaikainen</i>	<i>1 759 750</i>	<i>2 160 828</i>		<i>2 176 160</i>
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	400 000	400 000		400 000
Saadut ennakot	46 145	50 701		50 701
Ostovelat	591 672	974 731		974 731
Liittymismaksut ja muut velat	90 604	82 331		82 331
Siirtovelat	631 329	653 066	-15 332	668 398
Vastattavaa yhteensä	23 082 924	23 041 323	-1 607 299	24 648 622

Taseen tunnusluvut	2023			2022
Omavaraisuusaste, %	63,2			62,0
Suhteellinen velkaantuneisuus-%	73,2			38,9
Velat ja vastuut prosenttia käyttötulosta	74,0			39,2
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 e	5 900			4 958
Kertynyt yli-/alijäämä e/asukas	2231			1851
Lainakanta 31.12., e	6 465 000			6 865 000
Lainat, e/asukas	2 444			2 563
Lainat ja vastuut, 31.12.	6 465 000			6 865 000
Lainat ja vastuut, e/asukas	2 444			2 563
Lainasaamiset	512 894			212 894
Asukasmäärä	2645			2678

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuusastetta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste %

$$= 100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$$

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan kuntataloudessa pitää 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Kertomusvuonna omavaraisuusaste oli 63,2 %. Tunnusluku on hieman parantunut edelliseen vuoteen verrattuna. Kuntatalouden keskimääräinen luku oli edellisenä tilikautena 59,2 %.

Suhteellinen velkaantuneisuus %

$$= 100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska käyttöomaisuuden ikä, arvostus tai poistomenetelmät eivät vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi tunnusluku on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisin maksusta tulorahoituksella.

Kuntasektorin keskimääräinen suhteellinen velkaantuneisuus oli edellisvuonna keskimäärin 56,5 %, joten kuntamme kertomusvuoden luku 73,2 % on parempi kuin kuntasektorilla keskimäärin.

Velat ja vastuut prosentteina käyttötuloista

$$= 100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut. Vuokravastuilla tarkoitetaan sekä vuokravastuita että leasingvastuita.

Tunnusluku ottaa paremmin huomioon erilaisilla malleilla, kuten rahoitusleasingsopimuksilla rahoitetut hankkeet, jotka eivät näy velkana taseessa.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

$$= \text{Edellisten kausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{tilikauden ylijäämä (alijäämä)}$$

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

$$= (\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}) / \text{Asukasmäärä}$$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Lainakanta 31.12.

$$= \text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$$

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla enakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla.

Kunta lyhensi kertomusvuonna pitkäaikaista lainaa 400.000 euroa. Lainojen määrä 31.12.2023 oli 6.465.000 euroa.

Lainat e/asukas

Tunnusluku kertoo kunnan lainakannan asukasta kohti. Kertomusvuonna lainamäärä asukasta kohden oli 2.444 euroa eli 119 euroa vähemmän kuin edellisellä vuonna. Koko maan keskiarvo oli edellisvuonna 3.377 euroa/asukas, joten kuntamme velkaisuus on vieläkin keskimääräistä alhaisemmalla tasolla.

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt jvk -lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

TALOUDEN TUNNUSLUVUT

Talouden tunnuslukuja	TP2023	TP2022	TP2021	TP2020
Asukasluku	2645	2678	2719	2785
Veroprosentti	9,36	22,00	22,00	22,00
Verotulot	5 754 426	9 285 067	9 480 085	9 167 657
Verotulojen muutos %	-38,0 %	-2,1 %	3,4 %	2,5 %
Verotulot €/asukas	2 176	3 467	3 487	3 292
Valtionosuudet	3 594 560	12 010 061	11 185 507	11 326 019
Valtionosuuksien muutos %	-70,1 %	7,4 %	-1,2 %	14,2 %
Valtionosuudet €/asukas	1 359	4 485	4 114	4 067
Toimintakulut (ulk.)	9 153 551	21 455 294	21 720 895	20 661 887
Toimintatuotot (ulk.)	1 977 051	2 075 354	2 077 724	2 260 120
Toimintatuotot/toimintakulut (ulk.) %	21,6	9,7	9,6	10,9
Toimintakate	-7 176 500	-19 379 940	-19 643 171	-18 401 767
Toimintakatteen muutos %	-63,0 %	-1,3 %	6,74 %	0,67 %
Vuosikate	2 102 434	1 900 380	987 939	2 049 350
Vuosikate €/asukas	795	710	363	736
Vuosikate poistoista %	175,7 %	177,9 %	87,7 %	178,0 %
Tilikauden tulos	906 158	832 090	-137 958	897 842
Tilikauden yli-/alijäämä	941 906	870 146	-97 339	941 310
Taseen ylijäämä	5 899 944	4 958 038	4 087 892	4 185 231
Taseen ylijäämä €/asukas	2 231	1 851	1 503	1 503
Investointien tulorahoitus, %	291,7	103,9	374,0 %	192,6 %
Investointien omahankintameno	720 665	1 828 349	264 328	907 978
Investoinnit omahankintameno, €/asukas	272	683	97	326
Lainakanta	6 465 000	6 865 000	7 265 000	8 115 000
Lainat €/asukas	2 444	2 563	2 672	2 914
Lainanhoitokate	4,1	4,4	1,2	3,9
Omavaraisuusaste (oma po/koko po) %	63,2 %	62,0 %	60,4 %	57,8 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	73,2 %	38,9 %	41,2 %	46,2

2.6 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat ja joissa liikelaitokset ja muut taseyksiköt on yhdistetty rivi riviltä.

KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT

TULOT	1000 e	%	MENOT	1000 e	%
Varsinainen toiminta			Varsinainen toiminta		
Toimintatuotot	1 977	17,2	Toimintakulut	9 154	87,8
Verotulot	5 754	50,1	Korkokulut	155	1,5
Valtionosuudet	3 595	31,3	Muut rahoituskulut	0	0,0
Korkotuotot	79	0,7	Satunnaiset kulut	0	0,0
Muut rahoitustuotot	7	0,1	Tulorahoituksen korjauserät		0,0
Satunnaiset tuotot	0	0,0	- Käyttöom. myyntitappiot	0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät			Investoinnit		
- Käyttöom. myyntivoitot		0,0	Käyttöomaisuusinvestoinnit	721	6,9
Investoinnit			Rahoitustoiminta		
Rahoitusosuudet			Antolainasaamisten		0,0
inv.menoihin	0	0,0	lisäykset		0,0
Käyttöomaisuuden			Pitkäaik. lainojen vähennys	400	3,8
myyntitulot	70	0,6	Lyhytaik. lainojen vähennys		0,0
Rahoitustoiminta					
Antolainasaamisten vähennys	0	0,0			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0,0			
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	0,0			
Kokonaistulot yhteensä	11 482	100,0	Kokonaismenot yhteensä	10 430	100,0

Kokonaistulo ja -meno -käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön. Kokonaistulot ja -menot -laskelma on täsmäytettävissä rahoituslaskelmaan siten, että kokonaistulojen ja -menojen erotus on yhtä suuri kuin rahoituslaskelman kohta Muut maksuvalmiuden muutokset ja Kassavarojen muutoserien itseisarvojen summa silloin, kun mainitut erät ovat rahoituslaskelmassa erimerkkisiä ja itseisarvojen erotus, kun ne ovat rahoituslaskelmassa samanmerkkiset.

Edellisvuoteen verrattuna toimintatuottojen (v. 2022 8,9 %) suhteellinen osuus on noussut, mutta toimintakulujen (90,4 %) suhteellinen osuus on laskenut. Verotulojen (39,7 %) suhteellinen osuus on noussut ja kun taas valtionosuuksien (51,3 %) suhteellinen osuus on laskenut.

Kertomusvuonna Punkalaitumen kunnan valtionosuudet asukasta kohden olivat 1.359 euroa/asukas. Edellisenä vuonna koko maassa määrä oli keskimäärin 1.939 euroa/asukas ja Pirkanmaalla 1.839 euroa/asukas. Punkalaitumen kunnan asukaskohtainen vero kertymä vuonna 2023 oli 2.176 euroa/asukas. Koko valtakunnassa asukaskohtainen kertymä v. 2022 oli puolestaan 4.835 e/asukas ja Pirkanmaalla 4.640 e/asukas. Hyvinvointialueuudistuksen myötä vuoden 2022 luvut eivät ole suoraan vertailukelpoisia vuoden 2023 lukujen kanssa.

2.7 Kuntakonsernin toiminta ja talous

Konsernitilinpäätöksessä on yhdistetty kunnan, tytäryhteisöjen ja osakkuusyhteisöjen tilinpäätökset toisiinsa. Konsernitilinpäätöksen tavoitteena on selvittää ne varat, velat ja vastuut, joihin kunnalla on omistajuuteen tai sopimukseen perustuvaa määräysvaltaa, velvoitteita ja vastuuta.

Tytäryhteisö	Punkalaitumen Vuokra-asunnot Oy (100 %)		
Yleistavoitteet	Arviointitapa/mittarit/ osallistaminen	Tavoitetaso	Toteuma
Palvelusopimuksen uudistaminen	Palvelujen toimivuus ja joustavuus	Kumpikin osapuoli saa uudelleen järjestelystä sekä toiminnallista että taloudellista hyötyä	Yhtiön johtajasopimukset päivitetty ja toimitusjohtaja sekä varatoimitusjohtaja nimetty
Yhtiön kehittämissuunnitelma	Tehdään yhtiölle tervehdyttämissuunnitelma	Valtiokonttori hyväksyy suunnitelman Suunnitelmallista toteuttamista tehdään.	Tervehdyttämissuunnitelma hyväksytty valtiokonttorissa. Leipurinkujan kerrostalot myyty.

2.7.1 Kuntakonsernin rakenne

Punkalaitumen kunnan konsernirakenne 31.12.2023

Tytäryhteisö

Punkalaitumen Vuokra-asunnot Oy 100 %

Kuntayhtymät

Pirkanmaan liitto 0,70 %

SASKY koulutuskuntayhtymä 1,28 %

Osakkuusyhteisö

Kiinteistö Oy Pietarinvirasto 30,17 %

Omistusyhteisyhteisö

Huittisten Puhdistamo Oy 5,00 %

Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy 2,96 %

Koska omistusyhteisyhteisöjen omistusosuus on alle 20 %, yhtiöitä ei ole yhdistetty konsernitilinpäätökseen.

2.7.2 Konsernitulos

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2023	2022
Toimintatulot	2 554 878	10 745 241
Toimintamenot	-10 255 431	-30 157 384
Osuus osakk.yht.voitosta/tappiosta	409	-5 873
Toimintakate	-7 700 144	-19 418 016
Verotulot	5 754 426	9 285 067
Valtionosuudet	4 126 887	12 536 286
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	79 118	13 158
Muut rahoitustuotot	11 017	33 137
Korkokulut	-183 419	-103 163
Muut rahoituskulut	-1 953	-6 784
Vuosikate	2 085 932	2 339 684
Poistot ja arvonalentumiset	-1 406 119	-1 715 308
Omistuksen eliminointierot		
Tilikauden tulos	679 813	624 376
Tilinpäätössiirrot		
Tilikauden verot		
Laskennalliset verot		
Vähemmistöosuudet	169	-1 854
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	679 983	622 522

	2023	2022
Toimintatuotto/toimintakulut %	-24,9	-35,6
Vuosikate/poistot %	148,3	136,4
Vuosikate, e/asukas	789	874
Asukasmäärä	2 645	2678

SASKY koulutusyhtymän omistusosuus on muuttunut 1,31 %:sta 1,28 %:iin.

2.7.3 Konsernirahoitus

KONSERNIRAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirta	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 085 932	2 339 684
Tulorahoituksen korjauserät	-995	3 452
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-615 011	-4 007 312
Rahoitusosuudet investointimenoihin		54 996
Pysyvien vast. hyöd. luovutustulot	71 225	22 686
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 541 151	-1 586 494
Rahoituksen rahavirta		
Antolainasaamisten muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		
Antolainasaamisten vähennykset		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	339 845	1 821 600
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-863 971	-1 027 624
Lyhytaikaisten lainojen muutos		302 680
Oman pääoman muutokset	8 651	44 917
Muut maksuvalmiuden muutokset	-503 756	224 194
Rahoituksen rahavirta	-1 019 229	1 365 767
Rahavarojen muutos	521 922	-220 727
Rahavarat 31.12.	3469473	3 300 792
Rahavarat 1.1.	2947551	3 521 519

Rahoituslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Investoinnit		
Investointien tulorahoitus, %	339,2	59,2
Toiminnan ja investointien rahavirta 5 vuodelta	-2786	-5 117
Lainanhoito		
Lainanhoitokate	2,4	2,3
Maksuvalmius		
Kassavarat 31.12.	3 469 473	3 300 792
Kassasta maksut, e	11 919 785	35 302 267
Kassan riittävyys, pv	106	34

2.7.4 Konsernitase ja tunnusluvut

Konsernin avaustase 2023 on esitetty muutoksilla, jotka aiheutuivat Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin poisjäämisestä kunnan konsernista.

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2023	Avaustase 2023	Muutokset	2022
Pysyvät vastaavat	19 880 603	22 350 172	-3 788 895	26 139 067
<i>Aineettomat hyödykkeet</i>	99 419	100 572	-280	100 852
Aineettomat oikeudet	99 419	100 520		100 520
Muut pitkävaikutteiset menot		0	-280	280
Ennakkomaksut		52		52
		0		
<i>Aineelliset hyödykkeet</i>	19 072 364	19 945 619	-5 241 197	25 186 816
Maa- ja vesialueet	1 705 725	1 779 063	-108 106	1 887 169
Rakennukset	13 227 269	13 660 329	-4 337 714	17 998 043
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 651 165	2 523 168		2 523 168
Koneet ja kalusto	184 106	224 367	-579 119	803 486
Muut aineelliset hyödykkeet	61 154	63 917	-1 701	65 618
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	242 946	1 694 775	-214 557	1 909 332
<i>Sijoitukset</i>	708 821	709 157	1 465 056	851 400
Osakkuusyhteisöosuudet		0	-101 508	101 508
Osakkeet ja osuudet	706 159	706 481	1 578 958	734 822
Muut saamiset	2 661	2 676	-12 394	15 070
<i>Toimeksiantojen varat</i>	87 549	55 366	-12 474	67 840
Valtion toimeksiannot	86 855	54 652		54 652
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	693	714	-12 474	13 188
Vaihtuvat vastaavat	4 080 820	3 796 197	-1 028 621	4 824 818
<i>Vaihto-omaisuus</i>	65 774	63 810	-113 972	177 782
Aineet ja tarvikkeet	60 564	58 013	-113 972	171 985
Keskeneräiset tuotteet	5 210	5 797		5 797
Valmiit tuotteet/tavarat		0		
Muu vaihto-omaisuus		0		
Ennakkomaksut		0		
		0		
<i>Saamiset</i>	545 573	1 346 244		1 346 244
<i>Pitkäaikaiset saamiset</i>	1 138	1 142		1 142
Myyntisaamiset		0		
Lainasaamiset				
Muut saamiset	1 138	1 142		1 142
Siirtosaamiset		0		
		0		
<i>Lyhytaikaiset saamiset</i>	544 435	778 226	-566 876	1 345 102
Myyntisaamiset	200 930	173 589	-311 335	484 924
Lainasaamiset		0		
Muut saamiset	257 289	433 838	-141 634	575 472
Siirtosaamiset	86 216	170 799	-113 907	284 706
		0		
<i>Rahoitusarvopaperit</i>	138 144	72 907	-11 690	84 597
Muut arvopaperit	138 144	72 907	-11 690	84 597
		0		
<i>Rahat ja pankkisaamiset</i>	3 331 329	2 880 112	-336 083	3 216 195
		0		
Vastaavaa yhteensä	24 048 973	24 606 908	-4 817 515	31 031 722

VASTATTAVAA	2023	Avaustase 2023	Muutokset	2022
Oma pääoma	14 524 894	13 853 181	-45 354	15 490 501
Peruspääoma	8 199 484	8 199 484		9 791 451
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat			-387	387
Muut omat rahastot	484 114	484 252	-4 911	489 163
Edellisten tilikauden yli-/alijäämä	5 161 314	4 269 478	-279 396	4 586 930
Tilikauden yli-/alijäämä	679 983	899 967	239 340	622 571
Vähemmistöosuudet	692	882	-6 317	7 199
		0		
		0		
		0		
Pakolliset varaukset	0	0	-334 515	334 515
Eläkevaraukset	0	0	-1 075	1 075
Pakolliset varaukset	0	0	-333 440	333 440
Toimeksiantojen pääomat	269 675	308 403	-12 374	320 777
Valtion toimeksiannot				
Lahjoitusrahastojen pääomat	180 637	251 986	-12 374	264 360
Muut toimeksiannot	89 038	56 417		56 417
Vieras pääoma	9 253 712	10 444 445	-4 418 956	14 878 732
<i>Pitkäaikainen</i>	<i>7 189 993</i>	<i>7 546 986</i>	<i>-2 234 670</i>	<i>9 781 656</i>
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 681 080	7 045 959	-2 233 913	9 279 872
Lainat julkisyhteisöiltä				
Lainat muilta			-757	757
Saadut ennakot				
Liittymismaksut ja muut velat	508 913	501 027		501 027
<i>Lyhytaikainen</i>	<i>2 063 719</i>	<i>2 897 459</i>	<i>-2 184 286</i>	<i>5 097 076</i>
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	480 506	940 138	-609 347	1 549 485
Lainat julkisyhteisöiltä				
Saadut ennakot	95 619	97 591	-33 932	131 523
Ostovelat	677 246	1 039 714	-555 014	1 594 728
Muut velat	98 932	91 534	-101 937	193 471
Siirtovelat	711 416	728 482	-884 056	1 627 870
Laskennalliset verovelat				
Vastattavaa yhteensä	24 048 973	24 606 908	-4 817 515	31 031 722

Konsernitaseen tunnusluvut	2023			2022
Omavaraisuusaste, %	60,4			49,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	73,6			45,3
Velat ja vastuut prosentteina käyttötulosta	74,8			48,8
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 e	5 841			5 210
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), e/asukas	2 208			1 945
Konsernin lainakanta 31.12.	7 161 586			10 830 113
Konsernin lainat, e/asukas	2 708			4 044
Lainat ja vuokravastuut	7 809 955			12 464 528
Lainat ja vuokravastuut, e/asukas	2 953			4 654
Konsernin lainasaamiset, 31.12.				
Asukasmäärä	2645			2678

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on merkitty konsernitilinpäätöksessä omaan pääomaan jaettuna edellisten tilikausien yli-/alijäämän ja tilikauden yli-/alijäämiin ja niiden muutos konsernituloslaskelmassa tilikauden tulokseen Kuntaliiton antaman ohjeen mukaan.

Kunta alaskirjasi osuuden (-1 607 299 euroa) Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri kuntayhtymän peruspääomasta, joka poistui kuntayhtymän purkauduttua hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa vuoden 2023 alussa. Samoin kirjattiin alas kunnan osuus sairaanhoitopiirin veloista.

Konsernitaseen osalta vertailuluvut vuosien 2022 ja 2023 osalta eivät ole vertailukelpoisia johtuen Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriin jäätyä pois kunnan konsernista.

Konsernin tunnusluvut

Konsernin omavaraisuusaste %

= 100 * (Oma pääoma + Konsernireservi + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Tunnusluku mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämäisten tulosten sietokykyä ja konsernin kykyä selviytyä sitoumuksistaan pitkällä tähtäyksellä.

Konsernin lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Konsernin lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Konsernin lainat e/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla konsernin lainakanta tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

2.8 Tilikauden tuloksen käsittely

Kunnanhallituksen on tehtävä toimintakertomuksessaan tai sen antamisen yhteydessä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä sekä talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä. Kunnanhallitus esittää, että tilivuoden 2023 ylijäämä 941.906,03 euroa siirretään taseen edellisten tilikausien yli-/alijäämätillille.

3 Käyttötalous

Kunnanvaltuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarviot sitovasti nettotasolla vastualueittain. Seuraavassa taulukossa on esitetty yhteenveto sitovasta toimintakatteesta, jossa mukana sekä ulkoiset että sisäiset erät.

TOIMINTAKATE	TP2022	TA 2023	TP2023	Poikkeama
Vaalit	-1 021	-5 200	-4 237	-963
Tarkastustoiminta	-6 093	-8 100	-8 547	447
Yleishallinto	-441 668	-506 750	-494 800	-11 950
Elinvoima	-407 980	-431 900	-394 907	-36 993
Elämänlaatu	-13 202 074	-756 050	-827 978	71 928
HALLINTOTOIMI	-14 058 836	-1 708 000	-1 730 469	22 469
Varhaiskasvatus	-1 076 427	-1 023 150	-1 064 502	41 352
Perusopetus	-3 467 865	-3 698 750	-3 547 013	-151 737
Lukio-opetus	-731 596	-751 650	-767 777	16 127
SIVISTYSTOIMI	-5 275 889	-5 473 550	-5 379 292	-94 258
Tekniset toimistopalvelut	-7 578	-232 850	-134 415	-98 435
Yhdyskuntatekniikka	107 272	313 450	287 297	26 153
Vesilaitos	-144 913	-175 650	-219 622	43 972
TEKNINEN TOIMI	-45 218	-95 050	-66 739	-28 311
KUNTA YHTEENSÄ	-19 379 940	-7 276 600	-7 176 500	-100 099

Ulkoiset toimintatuotot	2 075 354	1 658 800	1 977 051	-318 251
Sisäiset toimintatuotot	3 792 117	3 672 500	4 035 387	-362 887
Toimintatuotot	5 867 471	5 331 300	6 012 438	-681 138
Ulkoiset toimintakulut	-21 455 294	-8 935 400	-9 153 551	218 151
Sisäiset toimintakulut	-3 792 117	-3 672 500	-4 035 387	362 887
Toimintakulut	-25 247 411	-12 607 900	-13 188 938	581 038
Toimintakate	-19 379 940	-7 276 600	-7 176 500	-100 100

Menot merkitty -merkkisenä ja tulot ilman etumerkkiä.

Vastuualuekohtaiset tavoitteet ja selvitys niiden toteutumisesta on käyttötalousosan lopussa. Taulukoiden yhteydessä on myös vastuualuekohtaiset palvelusuunnitelmien kuvaukset.

Seuraavassa taulukossa on esitetty ulkoinen toimintakate vastuualueittain.

TOIMINTAKATE	TP2022	TA 2023	TP2023	Poikkeama
Vaalit	-1 021	-5 200	-4 237	-963
Tarkastustoiminta	-6 093	-8 100	-8 547	447
Yleishallinto	-843 582	-1 201 250	-1 157 323	-43 927
Tietohallinto	-297 834			0
Elinvoima		-426 150	-354 587	-71 563
Elinvoiman kehittäminen	-175 212			0
Elämänlaatu		-320 500	-342 705	22 205
Maa- ja metsäalueet	184 382			0
Erikoissairaanhoido	-4 005 149			0
Sosiaali- ja terveystoiminta	-8 354 422			0
HALLINTOTOIMI	-13 498 931	-1 961 200	-1 867 398	-93 802
Varhaiskasvatus	-739 231	-767 200	-778 792	11 592
Perusopetus	-2 426 955	-2 637 750	-2 491 239	-146 511
Lukio-opetus	-462 534	-488 750	-502 938	14 188
Kirjasto- ja kulttuuritoimi	-151 362			0
Liikuntatoimi	-33 688			0
Nuorisotoimi	-90 047			0
Työllistäminen	-184 465			0
SIVISTYSTOIMI	-4 088 282	-3 893 700	-3 772 970	-120 730
Tekninen hallinto	-175 927	-334 400	-250 288	-84 112
Liikenneväylät ja yleiset alueet	-279 195			0
Toimitilapalvelut	-1 158 285			0
Asunto- ja vuokraustoimi	249 195			0
Yhdyskuntatekniikka		-945 900	-1 120 491	174 591
Vesihuoltolaitos	-121 177	-141 400	-165 353	23 953
Pelastustoimi	-223 871			0
Rakennusvalvonta	-83 465			0
TEKNINEN TOIMI	-1 792 725	-1 421 700	-1 536 133	114 433
KUNTA YHTEENSÄ	-19 379 937	-7 276 600	-7 176 500	-100 100
Ulkoiset toimintatuotot	2 075 354	1 674 650	1 977 051	-302 401
Ulkoiset toimintakulut	-21 455 294	-22 043 350	-9 153 551	-12 889 799
Toimintakate	-19 379 940	-20 368 700	-7 176 500	-13 192 200

3.1 Hallintotoimi

3.1.1 Keskusvaalilautakunta

Vaalit

Eduskuntavaalit toimitettiin sunnuntaina 2.4.2023. Ennakoäänestys kotimaassa oli 22.-28.3.2023. Kunnat vastaavat vaaliviranomaisten toiminnasta aiheutuvista kustannuksista.

Vaalit	TP 2022	Alkuper. TA	TP 2023	Poikkeama
Ulkoiset tulot	6 202	3 000	5 352	-2 352
Ulkoiset menot	-7 223	-8 200	-9 589	1 389
Toimintakate	-1 021	-5 200	-4 237	-963
Sisäiset tulot				0
Sisäiset menot				0
Toimintakate	0	0	0	0
Tulot yhteensä	6 202	3 000	5 352	-2 352
Menot yhteensä	-7 223	-8 200	-9 589	1 389
Toimintakate	-1 021	-5 200	-4 237	-963

3.1.2 Tarkastuslautakunta

Tarkastustoiminta

Tarkastuslautakunta toimii yhteistyössä ammattitilintarkastajan kanssa. Kunnan tilintarkastus on kilpailutettu kaudelle 2022 – 2025. Sopimus on tehty Auditor Oy:n kanssa. Vastuunalaisena JHTT-tilintarkastajana on toiminut Aino Lepistö.

Tarkastustoiminta	TP 2022	Alkuper. TA	TP 2023	Poikkeama
Ulkoiset tulot				0
Ulkoiset menot	-6 093	-8 100	-8 547	447
Toimintakate	-6 093	-8 100	-8 547	447
Sisäiset tulot				0
Sisäiset menot				0
Toimintakate	0	0	0	0
Tulot yhteensä				0
Menot yhteensä	-6 093	-8 100	-8 547	447
Toimintakate	-6 093	-8 100	-8 547	447

3.1.3 Kunnanhallitus

Yleishallinto, Toimistopalvelut, Henkilöstöhallinto, ICT-palvelut

Uusi hallintosääntö tuli voimaan 1.1.2023 ja valtuusto päivitti sitä kokouksessaan 18.12.2023. Aikaisemmat toimialat ovat hallintosäännössä nyt vastuualueita.

Kunnanvaltuustossa on 21 valtuutettua ja kunnanhallituksessa seitsemän jäsentä. Kunnanhallituksen alaisuudessa toimivat viisijäseninen hyvinvointijaosto ja kolmijäseninen henkilöstöjaosto. Lisäksi

henkilöstöjaosto yhdessä henkilöstöjärjestöjen pääluottamusmiesten, työsuojelupäällikön ja työsuojeluvaltuutettujen kanssa muodostavat henkilöstötoimikunnan.

Kuntalaisia on osallistettu päätöksentekoon käsiteltävästä asiasta riippuen eri menetelmillä. Tehdyissä kyselyissä ja palautteissa kunnan tiedottamiseen on toivottu parannusta. Kunnassa hoidetaan viestintää kunnanhallituksen ohjeen mukaisesti ja asiasta ja kohderyhmästä riippuen pyritään löytämään parhaat viestintätavat ja -kanavat.

Kunnassa on oltava ajantasainen ja toimiva tiedonohjaussuunnitelma, jotta tietojen käsittely on arkisto- ja tiedonhallintalain määräysten mukaista. Kunnassa on keväällä 2022 otettu käyttöön asiahallintaohjelma ja tiedonohjausjärjestelmä, joihin liittyen asioiden käsittelyprosesseista ja asiakirjoista on laadittu tiedonohjaussuunnitelmat. Määräysten mukaan 1.1.2022 alkaen alun perin digitaaliset asiakirjat arkistoidaan ainoastaan digitaaliseen muotoon.

Valtakunnallisena tavoitteena on, että Suomi tunnetaan edelläkävijänä, jossa digitalisaation ja teknisen kehityksen tuomia mahdollisuuksia kehitetään ja otetaan käyttöön yli hallinto- ja toimialarajojen. Tavoitteena on, että julkiset palvelut ovat kansalaisten ja yritysten saatavilla digitaalisesti vuoteen 2023 mennessä. Hyvinvointialueuudistuksen myötä kuntalaisten digitalisaatiotaitojen merkitys tulee entisestään kasvamaan. Kunta tiedottaa palveluistaan aktiivisesti sähköisillä kanavilla ja palveluita siirretään sähköisiksi aina, kun se on teknisesti mahdollista. Kunnan sähköisen asioinnin palvelua päivitettiin vuoden aikana, ja uusi lomakkeisto otetaan käyttöön alkuvuodesta 2024. Tarvittaessa lomakkeiden käyttöön vaadittava vahva tunnistautuminen saadaan suomi.fi-palvelun kautta.

Palvelutarjonnassa on kuitenkin huomioitava, että kaikilla palveluiden käyttäjillä ei ole mahdollisuutta digitaaliseen asiointiin ja myös muita vaihtoehtoja on oltava tarjolla. Kuntalaisten digitaatioita pyrittiin parantamaan mm. lahjoitusrahaston varoilla kuntaan palkatun digitukihenkilön avulla sekä hyödyntämällä harjoittelijoiden tuomaa viimeisintä osaamista.

Riskien arvioinnissa on tunnistettu henkilöstöressurssin ja osaamisen riittävyyden riski. Avoimet tehtävät on saatu täytettyä ja kriittisiin tehtäviin on perehdytetty sijaiset. Kunnan vakuutukset ovat OP-Pohjolassa ja niitä päivitetään vuosittain vakuutusmeklarin avustamana.

Varsinaiset vaikuttajatoimielimet nuorisovaltuusto, vanhus- ja vammaisneuvosto sekä elinvoimaneuvosto ovat mukana eturyhmiään koskevien asioiden valmistelussa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Henkilöstön työkyky ja työhyvinvointi ovat kunnan toiminnan tärkeä perusta. Työsuhde-edut, työn vaatavuuden mukainen palkkaustaso ja työpaikan viihtyvyys parantavat kunnan imagoa työnantajana. Kunta on mukana Hyvän mielen työpaikka -hankkeessa, jonka mukainen toiminta on aloitettu muutamassa yksikössä. Tarkoituksena on laajentaa toimintamalli kaikkiin yksiköihin. Liikunnan lisäksi henkilöstölle tarjotaan myös kulttuuri- ja hyvinvointipalveluita. Henkilöstöä koskevista asioista laaditaan erillinen henkilöstökertomus.

Kuntien Tiera Oy toimittaa suurimmaksi osaksi Punkalaitumen kunnan tietohallintopalvelut. Talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmät ja palkanlaskentapalvelut hankitaan Monetra Pirkanmaa Oy:ltä. Tieran kanssa tehty palvelusopimus on palveluiltaan suppeampi kuin aiempi Sastamalan Tukipalvelut Oy:n kanssa voimassa ollut sopimus, ja tietohallinnon tehtävät ja vastuu ovat kunnassa merkittävästi lisääntyneet. Riittävä tietohallinnon oma osaaminen on tärkeää toimivuuden mutta myös kustannustietoisuuden näkökulmasta. Tietohallintosihteerin toimi on ollut merkittävä lisä kunnan tietohallinnon kyvykkyyksistä huolehtimiseen. Lisäresurssi oli tärkeä myös riskienhallinnan näkökulmasta.

Kertomusvuoden aikana päivitettiin taloussuunnittelun sovellus, joka ostettiin Monetran palveluna sekä aloitettiin siirtyminen M2-matkanhallintajärjestelmän käyttöön vuoden 2024 alusta. Lisäksi vaihdettiin

kunnan tietoliikenneoperaattoriksi Lounea Sastamalan kaupungin kanssa toteutetun yhteiskilpailutuksen tuloksena.

Riskeiksi on todettu palvelujen toimimattomuus, kustannusten nousu ja ICT-osaamisen puute. Tieralta ja Monetralta on saatu tarvittavat palvelut kohtuullisen hyvin. Useat järjestelmät ovat yhteisiä Sastamalan kaupungin kanssa, jolloin on voitu hyödyntää tiivistä yhteistyötä heidän kanssaan. Tiivistä yhteistyötä on myös tarkoitus jatkaa, sillä tuleva työllisyysaluekin toimii Sastamalan kaupungin vetovastuulla.

Vastuualue	Hallinto	Käyttösuunnitelma	Toteuma 31.12.2023
Vastuuhenkilö	Hallinto- ja talousjohtaja		
Tehtäväalueet	Yleishallinto, Toimistopalvelut, Henkilöstöhallinto ja ICT-palvelut		

Strategiaa tukevat tavoitteet	Arviointikriteeri ja tavoitetaso	Tarkennettu tavoite, aikataulu ja vastuuhenkilö	
Viestinnän ja tiedottamisen parantaminen	Uusitaan kunnan verkkosivut, kuntalaistiedotukseen hankitaan kaksi infonäyttöä ja luottamushenkilöille lähetetään säännöllisesti ajankohtaistiedotteet.	Ajankohtaistiedotteet lähetetään kuukausittain. Johtoryhmä ja elinvoimakehittäjä	Tiedotteet lähetetty pääosin kuukausittain
Työnantaja-imagon parantaminen	Kunta on houkutteleva työnantaja, jolla halutaan työskennellä. Avoimiksi tuleviin palvelussuhteisiin saadaan rekrytoitua kelpoisuusehdot täyttävät henkilöt.	Projekti yhteistyössä henkilöstön edustajien kanssa. Johtoryhmä	Avoimiin palvelussuhteisiin on saatu rekrytoitua pätevät henkilöt
Henkilöstön työhyvinvointi	Henkilöstö on tyytyväinen, mittarina henkilöstön vaihtuvuus ja henkilöstökyselyn tulokset.	Laajennettu johtoryhmä kerran kuukaudessa.	Johtoryhmän työskentelytapa on joustava ja johtoryhmässä on tarvittaessa paikalla asiantuntijoita. Laajennettu johtoryhmä tarvittaessa
	Henkilöstön työhyvinvointia tuetaan kiinnittämällä huomiota erityisesti työkuormiin.	Esimieskoulutukset ja säännölliset työyksikköpalaverit	Kuormitusta ja jaksamista läpikäydään kehitys- ja työpaikkakeskusteluissa

			sekä henkilövaihdoiteb yhteydessä.
	Henkilöstökyselyssä henkilöstö pitää työmäärää kohtuullisena. Laajennetaan <i>Hyvän mielen työpaikka</i> -toimintamallia kaikkiin työyksiköihin.	Kaikilla yksiköillä HMT-merkki. Esimiehet	Hallintotoimistolle myönnetty merkki 27.4.2023, HMT-asioita käydään toimistopalavereissa kuukausittain
Konserniohjaus/ PVA	Selvitetään Punkalaitumen Vuokra-asunnot Oy:n hallinnointiin järkevä toimintamuoto.	Kunnanjohtaja	PVA:n ja konsernin johto eriytetty vuodenvaihteessa. Selvittelyä jatketaan.

Hallinto	TP 2022	Alkuper. TA	TP 2023	Poikkeama
Ulkoiset tulot	46 500	36 300	54 472	-18 172
Ulkoiset menot	-1 178 561	-1 237 550	-1 211 796	-25 754
Toimintakate	-1 132 061	-1 201 250	-1 157 323	-43 927
Sisäiset tulot	907 779	1 012 750	974 157	38 593
Sisäiset menot	-217 386	-318 250	-311 634	-6 616
Toimintakate	690 393	694 500	662 523	31 977
Tulot yhteensä	954 279	1 049 050	1 028 629	20 421
Menot yhteensä	-1 395 947	-1 555 800	-1 523 429	-32 371
Toimintakate	-441 668	-506 750	-494 800	-11 950

Elinvoima: Yrityspalvelut, Markkinointi ja viestintä, Työllistäminen

Punkalaitumen kunta on vuoden 2020 alusta järjestänyt elinkeinopalvelunsa itsenäisesti. Kunnassa toimii elinvoimakehittäjä, joka huolehtii mm. elinvoimaneuvoston tuesta ja kuntamarkkinoinnista. Aloittavien yrittäjien ja alle viisi vuotta toimineiden yrittäjien neuvontapalvelua ostetaan Tampereen kaupunkiseudun yrityspalvelut Oy Ensimetriltä. Elinvoimaneuvosto koostuu sekä kunnan päättäjistä ja yrittäjistä. Elinvoimaneuvosto on hallintosäännössä nimetty vaikuttajatoimielin. Neuvosto kokoontui vuonna 2023 neljä kertaa. Elinvoiman toimesta järjestettiin noin 20 tapahtumaa vauvaillasta elinvoimailtaan ja useita some- ja näkyvyyskampanjoita.

Punkalaitumen yrityskanta on n. 240 yritystä. Vuonna 2023 Punkalaitumelle rekisteröitiin 16 uutta yritystä ja toimintansa lopetti 10 yritystä.

Kunnat osallistuvat ELY:n järjestämän joukkoliikenteen rahoitukseen. Kunnan rahoitus on 30 % ja ylikunnallisessa liikenteessä kuntaosuus jaetaan niiden kuntien kesken, joita liikenne palvelee. Lisäksi asiointia varten on ostettu yksi torstaisin kulkeva palvelureitti kutsuliikenteenä.

Työllisyyspalveluissa vuonna 2023 aloitettiin valmistautuminen ns. TE24-uudistuksen voimaantuloon vuoden 2025 alusta lukien. Uudistuksessa työllisyyspalvelut siirtyvät kuntien vastuulle. Punkalaidun on valmistelussa mukana Läntisen Pirkanmaan Työllisyysalueessa, jonka vastuukuntana toimii Sastamalan kaupunki. Uudistuksessa valtion työllisyyspalveluista siirtyy henkilöstöä työllisyysalueiden palvelukseen. Punkalaitumelle ei valtiolta siirry työntekijöitä, vaan he siirtyvät työllisyysalueen vastuukuntana toimivan Sastamalan kaupungin palvelukseen.

Kuntouttava työtoiminta on ollut vuoden 2023 alusta lukien Pirkanmaan hyvinvointialueen järjestämää toimintaa.

Vastuualue	Elinvoima	Käyttösuunnitelma	Toteuma 31.12.2023
Vastuuhenkilö	Kunnanjohtaja		
Tehtäväalueet	Yrityspalvelut, Markkinointi ja Työllistäminen		

Strategiaa tukevat tavoitteet	Arviointikriteeri ja tavoitetaso	Tarkennettu tavoite, aikataulu ja vastuuhenkilö	
Yritystoiminnan aktivointi	Olemassa olevien yritysten ja aloittavien yrittäjien tarpeiden mukainen opastus ja palveluohjaus.	Ensimetrin palvelut. Kunnanjohtaja ja elinvoimakehittäjä	Palvelutarvitsijat ohjattu ensimetrin ja yrittäjäbuustin palveluihin. Yritysrahoituksen osalta ohjattu ruokaviraston ja Business Finlandin kanaviin. Yritysvierailut tehty kaikkiin yrityksiin, jotka ovat palautteen mukaan vierailua toivoneet.
Asuntokannan ajantasaistaminen	Selvitetään keinot asuntokannan uudistamiseen.		Tavoitteellistettu vuodelle 2024

Punkalaidun on houkutteleva asuinpaikka	Markkinoinnin ja tiedottamisen avulla lisätään näkyvyyttä ja houkuttavuutta. Tunnettuutta lisätään viestinnällä, joka on yhtenäistä ja strategian mukaista.	Palveluoppaan uusiminen. Markkinointiviestintää entisille kuntalaisille. Elinvoimakehittäjä	Palveluopas ja matkailuopas uusittu. Entiset kuntalaiset on kontaktoitu. Kuntamarkkinointia lehtimainonnan avulla. Taikayöntien lumo - hankkeen kanssa messunäkyvyys. Luonnollisesti Laitumella kanavan aktivointi matkailun ja markkinoinnin tukena. Valokuva- ja videokirjaston päivitys markkinointi- ja viestintämateriaaleja varten käynnissä.
Työllisyydenhoidon ekosysteemiajattelu	Palvelustrategiatyöskentely, alueellinen ekosysteemiajattelu sekä valmistautuminen TE-uudistukseen.	TE2024 alueet selvillä 30.9.2023	Valmistellaan Läntisen Pirkanmaan työllisyysaluetta, Järjestämisvastuukuntana on Sastamala. Valtioneuvoston järjestämislupa on saatu helmikuussa 2024
Hyvinvointia tukevat tavoitteet	Arviointitapa/mittarit/ osallistaminen		
Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Tea-viisarikyselyiden huolellinen täyttäminen Hyte-kertoimien aktiivinen seuranta Hyvinvointikertomuksen laadinta	Hyvinvointikertomus käsitellään kesäkuun valtuustossa. Johtoryhmä	Viivästyy valmistuu kesäkuulle 2024. Hyvinvointialueen alueelliset kertomukset saatiin valmiiksi 2/2024 -- > kunnan hyvinvointikertous yhdyspinnat huomioiden

Elinvoima	TP 2022	Alkuper. TA	TP 2023	Poikkeama
Ulkoiset tulot	67 485	28 000	19 119	8 881
Ulkoiset menot	-426 363	-454 150	-373 706	-80 444
Toimintakate	-358 878	-426 150	-354 587	-71 563
Sisäiset tulot	194	31 400	8 564	22 836
Sisäiset menot	-49 296	-37 150	-48 883	11 733
Toimintakate	-49 102	-5 750	-40 320	34 570
Tulot yhteensä	67 679	59 400	27 683	31 717
Menot yhteensä	-475 659	-491 300	-422 590	-68 710
Toimintakate	-407 980	-431 900	-394 907	-36 993

Elämänlaatu: Hyvinvointi, Kirjasto- ja kulttuuripalvelut, Liikunta- ja nuorisopalvelut

Vastuualueet siirtyivät kasvatus- ja hyvinvointilautakunnasta kunnanhallituksen alaisuuteen. Uudet hyvinvointialueet aloittivat 1.1.2023. Kunnan tehtävissä hyvinvointi painottuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ja ennaltaehkäisyyn. Ennalta ehkäisevä päihdetyö siirtyi sosiaalitoimesta kunnalle, jolle luotiin rakenteita kunnan omana toimintana. Kunnanhallituksen alainen hyvinvointijaosto aloitti toimintansa. Rakennemuutoksen tuomat muutokset pyrittiin ottamaan haltuun. Luotiin rakenteet ennalta ehkäisevän päihdetyön (EPT) toimintaan.

Hyvinvointialueen ja kunnan välisessä yhdyspintatyöskentelyssä tietoja on päivitetty aktiivisesti olemassa olevan materiaalin pohjalta. Yhteisiä toimintamalleja on pyritty luomaan ja työskentely jatkuu vuonna 2024. Kunta on nimennyt edustajansa useaan yhdyspintaryhmään.

Kirjastopalveluiden tehtävänä oli tarjota pääsy tietoon ja kulttuurisisältöihin, antaa tukea monipuoliseen tiedon käyttöön, tarjota tiloja työskentelyyn ja kansalaistoimintaan. Lisäksi kirjaston tehtävä oli edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua sekä lukemista ja kirjallisuutta. Kirjastotoimen alaisuudessa toteutettiin erillinen lukemisen edistämisen hanke, johon saatiin erillisrahoitus aluehallintovirastolta. Toteutettiin erillisrahoitteinen hanke, lukemisen edistämiseksi työikäisille kuntalaisille. Kirjaston kävijämäärät ovat laskeneet edellisiltä vuosilta, tähän on varmasti vaikuttanut osittain kirjaston tulipalo, jonka seurauksena kirjastoa jouduttiin pitämään suljettuna. Kirjaston tapahtumia lisättiin toimintakauden aikana, kirjastoaukiolle hankittiin uusi esitystekniikka tukemaan tapahtumatuotantoa.

Tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023	TS 2024	TS 2025
Kirjaston fyysiset käynnit / asukas	8,6	10	7,4	10	10
Kulttuuritapahtumien määrä	13	20	22	25	25
Opistojen toteutuneiden kurssien ja kursseille osallistuneiden määrä	27 / 362	40/550	59/708	40/550	40/550
Musiikkiopistoissa opiskelevien määrä	20	20	20	20	20

Kulttuuritoimen tehtävänä oli virkistää ja elävöittää kuntalaisten arkea ja juhlaa kulttuurin keinoin sekä nostaa esille punkalaitumelaista kulttuuriperintöä, toiminnallista aktiivisuutta ja monipuolista kulttuurista osaamista. Kulttuuritoiminnassa otettiin toimintakauden aikana käyttöön uusia toimintamalleja.

Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena oli edistää ihmisten monipuolista kehittymistä ja hyvinvointia. Sataopiston kanssa on yhteistyösopimus. Lisäksi järjestettiin taiteen

perusopetusta. Tutkintoon tähtäävien musiikkiopistojen paikkoja vähennetään erillisen suunnitelman mukaisesti.

Liikuntapalveluiden tehtävänä oli luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikkumiselle järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintaa eri kohderyhmät huomioiden, tukemalla kolmannen sektorin toimintaa ja rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. Ikäihmisten liikkumisen edistämiseksi toteutettiin erillinen aluehallintoviraston rahoittama Tervaskanto -hanke.

Tunnusluvut	TP 2022	TA 2022	TP 2023	TS 2024	TS 2025
Liikuntahalli: harrastekäyttövuoroja/viikko	32	34	34	34	34
TEAvisari pisteet	59	70	57	70	70

Nuorisopalvelujen tehtävänä oli edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista, tuottaa tieto- ja neuvontapalveluita, tukea nuorten harrastamista ja edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Toimintakauden aikana otettiin käyttöön Harrastamisen Suomen malli ja harrastustoiminnan kehittämiseen kiinnitettiin erityistä huomiota. Tuotettiin erillispalveluna etsivää nuorisotyötä ja nuorille työttömille vapaaehtoisuuteen pohjautuvaa tukitoimintaa. Näihin kokonaisuuksiin saatiin erillisrahoitusta aluehallintovirastolta.

Nuorten osallisuutta edistettiin. Tavoitteena oli, että nuorisovaltuuston rooli huomioidaan päätösten valmisteluvaiheessa. Nuorisovaltuuston edustajat ovat olleet mukana toimielinten kokouksissa ja kokoontuneet ympärivuoden nuorisovaltuuston kokouksiin käsittelemään lapsiin ja nuoriin liittyviä asioita.

Nuorisotilatoiminnan yhteydessä kävijöillä on ollut mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun ja pienhankintapäätöksiin.

Tunnusluvut	TP 2022	TA 2022	TP 2023	TS 2024	TS 2025
nuorisotila: asiakkaita/aukioloilta	24	20	23	20	20
viikoittaiseen harrastotoimintaan osallistuu peruskouluikäisestä lapsista/nuorista	80 %	85 %	80 %	85 %	85 %
Nuorisovaltuusto:					
kokouksien määrä/vuosi	9	7	9	7	7
lausuntopyyntöjen määrä/vuosi	4	6	4	6	6

Kuntalaisten osallisuuden ja aktiivisuuden edistämässä hyvinvointijaosto ja vaikuttajatoimielimet olivat merkittävässä roolissa. Vanhus- ja vammaisneuvoston sekä hyvinvointijaoston on kokoontunut useamman kerran toimintakauden aikana. Vanhus- ja vammaisneuvoston nimeämät henkilöt ovat osallistuneet myös alueellisiin vaikuttaja toimielimiin. Toimintakauden aikana on tehty yhteistyötä yhdistysten ja järjestöjen kanssa. Kunta on myöntänyt avustuksia kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen, ja tarjonnut järjestöyhteistyöhöön mukaisesti toimintaedellytyksiin tukia esimerkiksi antamalla kokoontumistilat maksutta kolmannen sektorin käyttöön ja mahdollistamalla maksuttomia tulosteita yhdistyksille.

Tarkoituksenmukaisia hiilineutraalisuustavoitteeseen liittyviä kierrätysmahdollisuuksia ei ole pystytty järjestämään kaikissa tapahtumissa. Myös joissakin toimintapaikoissa on haasteita järjestää lajittelumahdollisuutta, esimerkiksi liikuntahallilla.

Vastuualue	Elämänlaatu	Käyttösuunnitelma	Toteuma 31.12.2023
Vastuuhenkilö	Hyvinvointijohtaja		
Tehtäväalueet	Hyvinvointi, Kirjasto- ja kulttuuripalvelut sekä Liikunta- ja nuorisopalvelut		

Strategiaa tukevat tavoitteet	Arviointikriteeri ja tavoitetaso	Tarkennettu tavoite, aikataulu ja vastuuhenkilö	
Nuorten osallisuuden edistäminen	Nuorisovaltuuston rooli huomioidaan päätösten valmisteluvaiheessa. Avoimessa nuorisotoiminnassa suunnitteluun ja hankintoihin osallistuu nuorten avoin vaikuttajaryhmä Sellistit.	Nuorisovaltuusto kokoontuu säännöllisesti, Sellisti vaikuttavat nuorisotoimen hankintoihin ja toiminnan sisältöihin, paikallinen sähköinen nuorisokysely 2/2023	Paikallisen nuorisokyselyn tulokset viety käytöntöön, nuorisovaltuusto on kokoontunut säännöllisesti, nuorilla on ollut mahdollisuus osallistua Karusellitoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.
Kuntalaisten osallisuuden ja aktiivisuuden edistäminen	Vanhus- ja vammaisneuvoston sekä hyvinvointijaoston aktiivinen rooli päätösten valmistelussa. Kunnan edustajat ovat mukana myös hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimissä. Aktiivinen järjestöyhteistyö.	Vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontuu, kunnan edustajat osallistuvat alueelliseen vaikuttamistoimintaan, järjestetään yhdistyksille yhteisiä kokoontumisia yhdistystoiminnan tukemiseksi, päivitetään järjestöyhteistyönohje 12/2023	Järjestöyhteistyön ohje päivitetty ja hyväksytty kunnanhallituksessa. Vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontunut säännöllisesti. Yhdistysiltoja järjestetty. Kunnan nimetyt edustajat ovat osallistuneet hyvinvointialueen yhteistyöryhmiin.
Hiilineutraalisuus	Tarkoituksen mukaiset kierrätysmahdollisuudet tapahtumissa ja toimintaympäristöissä.	Huomioidaan asia yhteistyösopimuksia laadittaessa --> kierrätysmahdollisuudet kehittyvät	Asian valmistelu ja käytäntöjen rakentaminen kesken. Kaikissa tapahtumissa ja toimintapisteissä ei ole mahdollista järjestää kierrätysmahdollisuuksia.

Hyvinvointia tukevat tavoitteet	Arviointitapa/mittarit/osallistaminen	Tarkennettu tavoite, aikataulu ja vastuhenkilö	
Liikunnallisen elämäntavan tukeminen	Liikunta-aktiivisuus, Liikunnan edistäminen kunnissa - TEA - pistemäärä.	TEA-pistemäärä ei laske	TEAvisari pistemäärä liikunta 57
	Erillisrahoitteinen hanke tarvelähtöisesti.	Tervaskantohanke, hyvinvointialueen ja ikäihmisten liikkumisen yhdyspinnan rakentaminen	Hanke toteutui suunnitelman mukaisesti.
Moniammatillinen ehkäisevä päihdetyö	Rakennemuutosten tuomat muutokset otetaan haltuun, laaditaan suunnitelma ennalta ehkäisevän päihdetyön (EPT) toiminnasta	Vastuutahot nimetty 6/2023 mennessä, EPT - toimintasuunnitelma valmis 12/2023	EPT-vastuualueet jaettu, toimenpiteitä kirjattu ja tehty, virallinen vuosikello/suunnitelma työnalla.
Lukemisen edistäminen	Erillisrahoitteinen hanke, kirjastotilastoihin pohjautuen	Lukutoukka -hanke, kohdennetut tavoitteet lukemisen edistämiseen	Hanke toteutui suunnitelman mukaisesti.

Elämänlaatu	TP 2022	Alkuper. TA	TP 2023	Poikkeama
Ulkoiset tulot	111 140	27 900	52 849	-24 949
Ulkoiset menot	-12 907 528	-348 400	-395 553	47 153
Toimintakate	-12 796 388	-320 500	-342 705	22 205
Sisäiset tulot		0	0	0
Sisäiset menot	-405 686	-435 550	-485 273	49 723
Toimintakate	-405 686	-435 550	-485 273	49 723
Tulot yhteensä	111 140	27 900	52 849	-24 949
Menot yhteensä	-13 313 214	-783 950	-880 826	96 876
Toimintakate	-13 202 074	-756 050	-827 978	71 928

KUNNANHALLITUS	TP 2022	Alkuper. TA	TP 2023	Poikkeama
Ulkoiset tulot	225 125	92 200	126 440	-34 240
Ulkoiset menot	-14 512 452	-2 040 100	-1 981 055	-59 045
Toimintakate	-14 287 327	-1 947 900	-1 854 615	-93 285
Sisäiset tulot	907 973	1 044 150	982 720	61 430
Sisäiset menot	-672 368	-790 950	-845 790	54 840
Toimintakate	235 605	253 200	136 930	116 270
Tulot yhteensä	1 133 098	1 136 350	1 109 161	27 189
Menot yhteensä	-15 184 820	-2 831 050	-2 826 846	-4 204
Toimintakate	-14 051 722	-1 694 700	-1 717 685	22 985

HALLINTOTOIMI	TP 2022	Alkuper. TA	TP 2023	Poikkeama
Ulkoiset tulot	231 327	95 200	131 792	-36 592
Ulkoiset menot	-14 525 768	-2 056 400	-1 999 191	-57 209
Toimintakate	-14 294 441	-1 961 200	-1 867 398	-93 802
Sisäiset tulot	907 973	1 044 150	982 720	61 430
Sisäiset menot	-672 368	-790 950	-845 790	54 840
Toimintakate	235 605	253 200	136 930	116 270
Tulot yhteensä	1 139 300	1 139 350	1 114 513	24 837
Menot yhteensä	-15 198 136	-2 847 350	-2 844 981	-2 369
Toimintakate	-14 058 836	-1 708 000	-1 730 469	22 469

3.2 Sivistystoimi

3.2.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tarkoituksena on tarjota laadukasta ja yksilöllistä kasvatusta ja opetusta varhaiskasvatuskäisille lapsille perheiden tarpeita vastaavalla tavalla. Varhaiskasvatusmuotoina ovat päiväkotihoido ja perhepäivähoito. Päiväkodissa tarjotaan vuorohoitoa tarpeen mukaan. Varhaiskasvatus vastaa myös lasten kotihoidon tuesta sekä muille kunnille myytävistä ja muilta kunnilta ostettavista varhaiskasvatuspalveluista.

Toiminnan lähtökohtana on voimassa oleva *Varhaiskasvatuksen opetussuunnitelman perusteet*. Lapsen osallisuuden kehittäminen, positiivinen pedagogiikka ja ympäristökasvatuksen edistäminen. Varhaiskasvatuslain muutokseen liittyvä varhaiskasvatuksen tuen kolmiportaisuus.

Varhaiskasvatuslain mukaan jokaisessa päiväkotiryhmässä tulee olla vuoteen 2030 mennessä kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa ja/tai varhaiskasvatuksen sosionomia. Kaksi yli 3-vuotiaiden ryhmää toimi 1.8. 2023 alkaen kahden opettajan ryhmänä. Pedagogisen vastuun jakautuminen koetaan positiivisena.

Kestävän kehityksen ohjelman käynnistetty. Vuoden 2023 teemat ovat innostaneet lapsia ja henkilökuntaa. Retkiä on tehty niin liikuntapaikoille kuin punkalaitumelaisille tärkeille paikoille lähellä ja kaukana. Koko perheen tapahtumia järjestetty pitäjän eri paikoissa. Toimet lisänneet kierrätystä sekä ympäristöstä huolehtimista.

Toimintamuotojen sisällä ja kesken on ollut noin kerran kuukaudessa yhteisiä tapahtumia, joilla on kehitetty yhteisöllisyyttä. Varhaiskasvatuksessa on lisätty ja monipuolistettu yhteistyötä esiopetuksen, seurakunnan sekä kulttuuritoimen kanssa.

Liikkuva varhaiskasvatus- ohjelmaa käynnistettiin koko vuosi. Kunta ja varhaiskasvatuksen yksiköt ilmoitettu ohjelmaan. Toiminnan arvioinnin ja koulutusten kautta on lisätty liikettä ja liikunnallista toimintaa arkeen. Koko vaka-henkilöstölle järjestettiin sparrauspäivät sekä kaksi liikunta-aiheista yhteistä koulutuspäivää.

Varhaiskasvatukseen ei saatu palkattua sosionomia. Sosionomin tilalla on varhaiskasvatuksen lastenhoitaja määräaikaisella sopimuksella kaudeksi 2023-2024.

Tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023	TA 2024	TS 2025
Päiväkoti hoitopäiviä	8395	8500	8720	8100	8000
lapsia/hoitohenkilö	6,6	6,5	6,8	6,5	6,5
Perhepäivähoito hoitopäiviä	2244 +147 ostettua= 2391	2400	1978	2100	1800
lapsia/hoitohenkilö	KA 4,2	4,0	3,5	4,0	4,0
Lasten kotihoidontuki	KA 17,7	19	18	17	15

Vastuualue	Varhaiskasvatus	Käyttösuunnitelma	Toteuma 31.12.2023
Vastuuhenkilö	Varhaiskasvatusjohtaja		
Tehtäväalueet	Varhaiskasvatus		

Strategiaa tukevat tavoitteet	Arviointikriteeri ja tavoitetaso	Tarkennettu tavoite, aikataulu ja vastuhenkilö	
Ympäristökasvatuksen kehittäminen	Kestävän kehityksen ohjelman käynnistäminen	Luodaan varhaiskasvatukseen sopiva tavoitteellinen ja toiminnallinen kestävä kehityksen monivuotinen ohjelma. Kevät 2023. Varhaiskasvatusjohtaja ja henkilökunta.	Keke päiväkodissa-ohjelma käynnistetty. Vuosittain uudet teemat, joita lähtötaso kartoittaen kehitetään. Huoltajia osallistettu kyselyllä.
Lähiympäristö & kulttuuriperintö	Lähiympäristön hyödyntäminen eri toiminnoissa	Vuoden 2023 valittuja teemoja suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan vuoden aikana monipuolisesti lapsia ja huoltajia osallistaen. Vuosi 2023. Henkilökunta.	Retkiä lähiluontoon on tehty useamminkin kuin kerran viikossa. Vaka-väen sekä perheiden kanssa tapahtumia punkalaitumelaisille tärkeillä paikoilla.

Kestävät valinnat toimintakulttuuriin	Lasten kanssa kierrättäminen ja hävikkiruuan vähentäminen	Arkitoimintojen järjestäminen ympäristöä säästäviksi. Aiheeseen liittyviä teemaviikkoja ja tempauksia lasten kanssa yhdessä tehden. Vuosi 2023. Henkilökunta.	Päiväkodissa kierrätetään biojäte, paperi, pahvi, metalli, paristot. Lasten kanssa viikoittainen kierrätysreissu (kartonki ja muovi). Perhepäivähoidon leulainaamo päiväkodilla. Lasten osallisuutta ruokailussa lisätty.
Hyvinvointia tukevat tavoitteet	Arviointitapa/mittarit/ osallistaminen	Tarkennettu tavoite, aikataulu ja vastuhenkilö	
Yhteisöllisyyden kehittäminen	Toteutuneiden tapahtumien määrä, vuosikellon laatiminen tapahtumille		
Varhaiskasvatuksen lasten yhteiset tapahtumat	Lasten, henkilökunnan, kunnan eri yhteisöjen osallistaminen	Olemassa olevan yhteistyön kehittäminen varhaiskasvatuksen toimintamuotojen sisällä ja kesken. Henkilökunta.	Koko vaka-väen kaksi yhteistä kulttuuritapahtumaa. Pp-hoitajilla keskenään ja päiväkodissa n. yksi yhteistapahtuma/kk. Koko perheen tapahtumia viety kunnan muille toimintapaikoille, jotta niiden sijainti tulee uusille perheille tutuksi.
Toiminta kunnan eri yhteisöjen kanssa		Olemassa olevan yhteistyön kehittäminen. Kartoittaa tahot, joiden kanssa varhaiskasvatuksen on luontevaa tehdä yhteistyötä. Varhaiskasvatusjohtaja ja henkilökunta.	Kehitetty mm. yhteistyötä ja tiedonsiirtoa esiopetuksen kanssa. Seurakunnan kanssa tehtävää yhteistyötä monipuolistettu, sisältöinä eettisyys, kaveritaidot, kirkko rakennuksena sekä kirkkotaide. Kulttuuritoimi järjestänyt monipuolista ohjelmaa.

Liikuntakasvatuksen edistäminen	<i>Liikkuva varhaiskasvatus-</i> ohjelman toteuttaminen	Henkilökunnan sparrausta ja kouluttautumista ja saadun opin siirtämistä varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin. Varhaiskasvatusjohtaja ja henkilökunta.	Kunta ja varhaiskasvatuksen yksiköt ilmoitettu ohjelmaan. Päiväkodin henkilökunnalla ja perhepäivähoitajille sparrausillat. Koko vaka-henkilöstölle kaksi yhteistä koulutuspäivää.
Liikunnan ja liikkuvan arjen lisääminen oppimis-ympäristössä	Tiimeittäin ja koko varhaiskasvatuksen tasolla ohjelman toteutumisen arviointi	Teeman jatkuva suunnittelu, arviointi ja kehittäminen eri palaverissa arviointimateriaalia hyödyntäen. Henkilökunta.	Materiaaleja hyödynnetty arvioinnissa, tehty nykytilanarviointi. Päiväkotiin luotu uusia säännöllisiä liikuntarutiineja. Perhepäivähoito lisännyt ohjattua liikuntaa. Hankittu uutta liikuntavälineistöä sekä sisä- että ulkoliikuntaan. Järjestetty koko varhaiskasvatuksen yhteisiä liikunta-aamuja.

Varhaiskasvatus	TP 2022	Alkuper. TA	TP 2023	Poikkeama
Ulkoiset tulot	89 939	60 150	58 083	2 067
Ulkoiset menot	-829 170	-827 350	-836 875	9 525
Toimintakate	-739 231	-767 200	-778 792	11 592
Sisäiset tulot		0	0	0
Sisäiset menot	-337 196	-255 950	-285 711	29 761
Toimintakate	-337 196	-255 950	-285 711	29 761
Tulot yhteensä	89 939	60 150	58 083	2 067
Menot yhteensä	-1 166 366	-1 083 300	-1 122 586	39 286
Toimintakate	-1 076 427	-1 023 150	-1 064 503	41 353

3.2.2 Perusopetus

Yhteiset, Keskuskoulu, Pohjoisseudun koulu, Yhteiskoulu

Kunta järjesti esi- ja perusopetusta oppivelvollisille kunkin yksilöllisten edellytysten mukaisesti ja valvoi muutaman oppivelvollisen kotiopetuksen edistymistä. Valmistavaa opetusta ei järjestetty. Pohjoisseudun koululla ja Keskuskoululla järjestettiin esiopetusta ja perusopetusta vuosiluokille 1–6. Yhteiskoulussa järjestettiin perusopetusta vuosiluokille 7–9.

Toiminnan lähtökohtana oli voimassa oleva opetussuunnitelma, joka ohjaa valtakunnallisesti ja paikallisesti koulujen toimintaa. Lukuvuoden 2022–2023 kasvatuksellisenä painopisteenä olivat hyvät käytöstavat ja ravitsemus.

Tavoitteena oli, että jokaisessa kouluyksikössä olisi kaksi toimivaa kerhoa. Yhteiskoulussa oli kaksi kerhoa ja Pohjoisseudulla ja Keskuskoululla yksi. Oppilaskunnat kokoontuivat säännöllisesti ja heidän vastuullaan oli erilaisten tapahtumien järjestäminen.

Pohjoisseudun koulua lukuun ottamatta kouluihin on saatu asianmukaiset kierrätysmahdollisuudet jätteille. Kouluruuan jätehävikkiä seurattiin ja se oli pääsääntöisesti 2-3 kg/päivä/100 oppilasta.

Kouluterveyskyselyn ja koulujen omien kyselyiden perusteella huonosti voivia oppilaita on, mutta kyselyiden perusteella tilanne oli parempi kuin maakunnassa keskimäärin.

Virat ja toimet täytettiin oikea-aikaisesti.

Vaikutusmahdollisuudet ovat olleet aika vähäiset edes siihen, että opiskeluhuollon resurssi olisi ollut lakisääteisellä tasolla.

Oppilasmäärät	2019	2020	2021	2022	2023
Keskuskoulu	138	126	117	113	100
Pohjoisseudun koulu	61	65	64	68	63
Yhteiskoulu	106	102	103	91	89
Valmistava opetus	13	6	0	0	0

Vastuualue	Perusopetus	Käyttösuunnitelma	Toteuma 31.12.2023
Vastuuhenkilö	Yhteiskoulu-lukion rehtori		
Tehtäväalueet	Yhteiset, Keskuskoulu, Pohjoisseudun koulu ja Yhteiskoulu		

Strategiaa tukevat tavoitteet	Arviointikriteeri ja tavoitetaso	Tarkennettu tavoite, aikataulu ja vastuuhenkilö	
Nuorten osallistumisvajeen korjaaminen			
- järjestetään erilaisia kerhoja	Jokaisessa koulussa ainakin kaksi eri kerhoa	Kerhoja ohjaava henkilökunta. Kerhoja järjestetään määrärahojen puitteissa jokaisessa kouluyksikössä koko lukuvuoden ajan.	Yhteiskoulussa on toiminut kaksi kerhoa, Pohjoisseudulla ja Keskuskoululla yksi kerho.

- toimivat oppilaskunnat jokaisessa koulussa	Oppilaskunnat kokoontuvat säännöllisesti ja heidän vastuullaan on erilaisten tapahtumien järjestäminen	Koulujen oppilaskunnat ja ohjaavat opettajat. Kaikissa kunnan kouluyksiköissä on toimivat oppilaskunnat. Toiminta on jo käynnissä	Oppilaskuntien hallitukset ovat kokoontuneet kaikissa perusopetuksen yksiköissä ja järjestäneet koko oppilaskunnalle tapahtumia/teemapäiviä.
Hiilineutraalisuus	Kouluissa on asianmukaiset kierrätysmahdollisuudet jätteille	Koulujen rehtorit vastaavat, että jokaisessa kouluyksikössä on tarpeelliset kierrätysmahdollisuudet eri jätteille. Kevät 2023	Yhteiskoulussa ja keskuskoululla kierrätetään paperi, kartonki, lasi, metalli, biojäte ja paristot. Pohjoisseudulla paperi ja kartonki.
- Oppilaita opetetaan ja kasvatetaan kierrätykseen ja jätteen määrän vähentämiseen	Kouluruuan jätehävikkiä seurataan	Koulujen henkilökunta. Eri oppiaineissa opetetaan kierrätyksen tärkeyttä/merkitystä paikallisesti ja globaalisti. Yhteistyössä Arkean kanssa seurataan kouluruoan hävikkiä ja se kerrotaan myös oppilaille. Koko lukuvuosi.	Jätehävikkiä seurattiin kevään ja syksyn aikana. Keväällä 100 oppilasta kohden jätehävikkiä syntyi noin 2-3 kg/päivä ja syksyllä 3-4 kg/päivä.
Hyvinvointia tukevat tavoitteet	Arviointitapa/mittarit/ osallistaminen	Tarkennettu tavoite, aikataulu ja vastuhenkilö	
Hyvinvointia tukeva tavoite on lasten ja nuorten masennuksen ja ahdistusoireilun havaitseminen ja ennaltaehkäisy.	Kouluterveyskyselyn ja koulujen omien kyselyiden perusteella tulkitaan tavoitteen toteutumista.	Koulujen rehtorit ja henkilökunta. Koulujen toimintaa kehitetään entisestään tukemaan hyvinvointia. Kevään ja syksyn aikana kyselyt ja niiden pohjalta suunnitellaan tarpeellisia jatkotoimia. Oppilashuollon henkilöstön kanssa tiivistä yhteistyötä.	Kouluterveyskyselyn tulokset esitetty/käsitelty ainakin kasvatus- ja opetuslautakunnassa ja henkilöstön keskuudessa. Tulokset olivat suhteellisen hyvät, mutta kehitettävää ja huolen aiheitakin on olemassa.
	Koulukiusaamisessa nollatoleranssi, seuranta kouluterveyskyselyssä	Koko koulun henkilöstö. Aktiivista seurantaa, puuttumista ja ennaltaehkäisevää toimintaa jatkuvasti.	Koulukiusaamis-/riitatilanteita on vuoden aikana joitakin ollut. Kaikki havaitut tapaukset on pyritty selvittämään ja sopimaan. Syksyllä erityisesti poikien riitatilanteet ovat yleistyneet.

Perusopetus	TP 2022	Alkuper.TA	TP 2023	Poikkeama
Ulkoiset tulot	392 502	352 550	404 506	-51 956
Ulkoiset menot	-2 819 457	-2 990 300	-2 895 744	-94 556
Toimintakate	-2 426 955	-2 637 750	-2 491 239	-146 511
Sisäiset tulot	221 247	136 050	145 739	-9 689
Sisäiset menot	-1 262 157	-1 197 050	-1 201 514	4 464
Toimintakate	-1 040 910	-1 061 000	-1 055 774	-5 226
Tulot yhteensä	613 749	488 600	550 245	-61 645
Menot yhteensä	-4 081 614	-4 187 350	-4 097 258	-90 092
Toimintakate	-3 467 865	-3 698 750	-3 547 013	-151 737

3.2.3 Lukio-opetus

Punkalaitumen lukio on paikkakunnan ainoa toisen asteen oppilaitos. Punkalaitumen lukiossa opiskeli vuoden aikana yli 50 paikkakuntalaista nuorta ja vajaa 10 vieraskuntalaista opiskelijaa. Opiskelijat saivat laadukkaan ja monipuolisen opetuksen ja opiskelijat menestyivät myös opinnoissaan erinomaisesti. Toiminnan lähtökohtana oli voimassa oleva opetussuunnitelma, joka ohjaa valtakunnallisesti ja paikallisesti lukion toimintaa.

Lukion 1. vuosikurssi oli poikkeuksellisen suuri ja aiheutti pieniä erityisjärjestelyjä opetuksen suhteen. Lukuvuoden 2022–2023 kasvatuksellisenä painopisteenä olivat käytös- ja etikettisäännöt ja ravitsemus.

Opiskelijamäärä oli vuoden lopussa 61 eli tavoite, että opiskelijoita yli 50 täyttyi.

Kansainvälisyyteen resursoitiin ja lukio oli mukana Erasmus-projektissa. Lisäksi lukio meni mukaan Finest Futuren toimintaan, jonka tarkoituksena on saada ulkomaalaisia opiskelijoita lukioon.

Kouluterveyskyselyn ja koulujen omien kyselyiden perusteella huonosti voivia opiskelijoita on, mutta kyselyiden perusteella tilanne oli parempi kuin maakunnassa keskimäärin. Lukio oli ja on edelleen hyvinvointia tukevassa hankkeessa, jonka avulla toteutettiin hyvinvointia tukeva päivä. Hinnat nousivat opetusmateriaalien maksuttomuuden vuoksi. Säästöjä tavoiteltiin materiaaleja kierrättämällä.

Oppilasmäärät	2019	2020	2021	2022	2023
Lukio	43	37	46	67	61

Vastuualue	Lukio	Käyttösuunnitelma	Toteuma 31.12.2023
Vastuuhenkilö	Yhteiskoulu-lukion rehtori		
Tehtäväalueet	Lukio-opetus		

Strategiaa tukevat tavoitteet	Arviointikriteeri ja tavoitetaso	Tarkennettu tavoite, aikataulu ja vastuuhenkilö	

Lukio-opetuksen kehittäminen ja monipuolistaminen	Oppilasmäärä yli 50	Koulun henkilökunta. Lukion mainostaminen ja näkyvyys. Koulun toiminnan kehittäminen.	Oppilasmäärä vuoden 2023 lopussa oli 61. Lukio on ollut hyvin esillä somessa ja mediassa.
	Kansainvälisyys (Erasmus, Saksan vaihto, Finest Future)	Henkilökunta ja päättäjät. Erasmusessa ollaan mukana ja kevään ja syksyn aikana selvitetään ja päätetään, lähdetäänkö Finest Futureen mukaan.	Kevään aikana Erasmus-projektin kautta on vierailtu Itävallassa ja Itävallasta on vierailtu Punkalaitumella. Erasmus-projekti jatkuu lukuvuoden 2023-24. Finest Futuren yrityksen kautta tavoitellaan lukioon 3-5 ulkomaalaista opiskelijaa vuosittain.
Hyvinvointia tukevat tavoitteet	Arviointitapa/mittarit/ osallistaminen	Tarkennettu tavoite, aikataulu ja vastuhenkilö	
Lasten ja nuorten masennuksen ja ahdistusoireilun havaitseminen ja ennaltaehkäisy	Kouluterveyskyselyn ja koulujen omien kyselyiden perusteella tulkitaan tavoitteen toteutumista	Rehtori ja henkilökunta. Lukion toimintaa kehitetään tukemaan hyvinvointia. Kevään ja syksyn aikana kyselyt ja niiden pohjalta suunnitellaan tarpeellisia jatkotoimia. Oppilashuollon henkilöstön kanssa tiivistä yhteistyötä.	Punkalaitumen lukio on mukana hyvinvointia tukevassa hankkeessa Urjalan, Pälkäneen ja Akaan lukiodien kanssa. Hankkeen kautta on toteutettu hyvinvointia. Kouluterveyskyselyn tulokset esitetty/käsitelty ainakin kasvatus- ja opetuslautakunnassa ja henkilöstön keskuudessa. Tulokset olivat suhteellisen hyvät, mutta kehitettävää ja huolen aiheitakin on olemassa.

Lukio-opetus	TP 2022	Alkuper. TA	TP 2023	Poikkeama
Ulkoiset tulot	8 174	4 500	2 530	1 970
Ulkoiset menot	-470 708	-493 250	-505 469	12 219
Toimintakate	-462 534	-488 750	-502 938	14 188
Sisäiset tulot				0
Sisäiset menot	-269 063	-262 900	-264 838	1 938
Toimintakate	-269 063	-262 900	-264 838	1 938
Tulot yhteensä	8 174	4 500	2 530	1 970
Menot yhteensä	-739 770	-756 150	-770 307	14 157
Toimintakate	-731 596	-751 650	-767 777	16 127

SIVISTYSTOIMI	TP 2022	Alkuper. TA	TP 2023	Poikkeama
Ulkoiset tulot	490 615	417 200	465 119	-47 919
Ulkoiset menot	-4 119 335	-4 310 900	-4 238 088	-72 812
Toimintakate	-3 628 720	-3 893 700	-3 772 969	-120 731
Sisäiset tulot	221 247	136 050	145 739	-9 689
Sisäiset menot	-1 868 415	-1 715 900	-1 752 062	36 162
Toimintakate	-1 647 168	-1 579 850	-1 606 323	26 473
Tulot yhteensä	711 862	553 250	610 858	-57 608
Menot yhteensä	-5 987 750	-6 026 800	-5 990 150	-36 650
Toimintakate	-5 275 889	-5 473 550	-5 379 292	-94 258

3.3 Tekninen toimi

3.3.1 Tekninen hallinto

Tekniset toimistopalvelut, Maa- ja metsäalueet, Kaavoitus, Rakennusvalvonta, Paikkatieto, Ympäristöpalvelut, päätösehdotusten valmistelu ja esitys

Teknisestä hallinnosta vastaa teknisen toimen vastuualuejohtajana kunnan tekninen johtaja. Teknisen johtajan suorassa alaisuudessa toimi kaksi muuta teknisen toimen viranhaltijaa, kunnanrakennusmestari ja työpäällikkö. Teknisen toimen vakituksia toimessa olevia työntekijöitä työskenteli kunnalla keskimäärin 10 henkilöä.

Teknisen johtajan tärkein tehtävä on toteuttaa kunnan luottamuselinten, kuten kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen ja teknisen lautakunnan asettamat tavoitteet ja hankkeet niin hyvin kuin on mahdollista, pysyä taloudellisissa raameissa ja tuoda oikea-aikaisesti luottamuselinten päätettäväksi vähintään ne asiat ja esitykset, joihin teknisen johtajan oma virkavastuu ei voimassa olevan hallintosäännön mukaan riitä sekä pyrkiä pitämään luottamushenkilöt ajan tasalla teknisessä toimessa kulloinkin tapahtuvista ajankohtaisista asioista. Teknisen johtajan tulee puuttua välittömästi työhyvinvointiin vaikuttaviin tapahtumiin ja asioihin, jos sellaisia ilmenee.

Punkalaitumen kunnan metsäalueet siirtyivät hallintosäännön uudistuksessa teknisen johtajan alaisuuteen. Kunnalla metsäalueita on noin 640 hehtaaria, joissa on tehty vuosittain hakkuita erikseen laaditun metsänhoitosuunnitelman mukaisesti. Metsänhoitosuunnitelma on toteutettu Loimijoen Metsänhoitoyhdistyksen kanssa ja siinä otetaan huomioon ympäristöarvot ja ilmastomuutoksen hillitseminen. Metsälainsäädäntö on vahvin poliittinen ohjauskeino metsätalouden kestävyys turvaamisessa, minkä lisäksi kunta pyrkii vielä erikseen edistämään metsäalueidensa monimuotoisuutta. Kunta vuokraa niitä peltoalueita, joita kunta ei tarvita omassa toiminnassa. Uusiin vuokrasopimuksiin liitetään ehto siitä, että kunta voi irtisanoa sopimuksen, mikäli maa-alue tarvitaan muuhun käyttöön.

Vuoden 2023 aikana kunta vastaanotti kaksi kuntalaisaloitetta, joiden osalta toimivaltainen viranomainen oli tekninen lautakunta. Aloitteet koskivat lisäkilven asentamista liikennemerkkiin sekä pukukopin ja kuivakäymälän rakentamista Emman lammelle. Molemmat aloitteet käsiteltiin vuoden 2024 alussa.

Teknisen toimen omavaraisuutta pyrittiin parantamaan nostamalla vesihuoltoon liittyviä perittäviä maksuja 10 % vuonna 2023. Muutos astuu voimaan vuoden 2024 aikana.

Joissain samoissa vastuualueissa toimii sekä kunnanrakennusmestari että työpäällikkö yhdessä sovituin jaoin.

Toiminnan lähtökohtana oli voimassa oleva hyväksytty talousarvio, investointi- ja toimintasuunnitelma. Porttikallion alueen kehittämistä edistettiin. Teknisessä lautakunnassa tehtiin esityksiä tukemaan teknisen toimen omavaraisuutta. Käyttömaksujen hillityt korotukset aloitettiin. Kiinteistökartoitusta jatkettiin ja kiinteistörekisteriä päivitettiin.

Varmistettiin, että kunnalla on riittävästi vapaita tontteja tarjolla rakennettaviksi. Huolehdittiin rakentamista mahdollistavan infran suunnittelu ja rakentaminen. Varmistettiin, että kunnalla on myös tarjota yrityksille ja teollisuudelle tontteja ja maa-alueita.

Kunnan varautumista ja kriisinsietokykyä parantavia hankkeita toteutettiin myös vuonna 2023. Ympäristöterveydenhuollossa toteutettiin valvontasuunnitelmien mukaiset toimenpiteet. Vesihuollon näytteenoton tulokset julkaistaan kunnan kotisivuilla.

Riskinhallinnassa painopisteenä oli uusien työntekijöiden oikea-aikainen palkkaaminen sekä uusien päivystäjien perehdyttäminen ja kouluttaminen. Tarvittaessa lisätyövoimaa ostettiin ostopalveluina.

Vastuualue	Tekninen hallinto	Käyttösuunnitelma	Toteuma 31.12.2023
Vastuuhenkilö	Tekninen johtaja		
Tehtäväalueet	Tekniset toimistopalvelut, Maa- ja metsäalueet, Kaavoitus, Rakennusvalvonta, Paikkatieto, Ympäristöpalvelut		

Strategiaa tukevat tavoitteet	Arviointikriteeri ja tavoitetaso	Tarkennettu tavoite, aikataulu ja vastuuhenkilö	
Kiinteistökartoituksen jatkaminen (rakennusvalvonta)	Kiinteistörekisterin päivitys, mahdollinen kiinteistöveron lisäys	2022 aloitettu kiinteistöveroselvityksen jatkunut heinäkuussa 2023 ja loppuvuonna 2023. Tekninen johtaja	Uudet tiedot ajettu järjestelmään
Vastuullinen maankäytön kehittäminen	Kanteenmaan kehittäminen ja hyödyntäminen liike-elämän ja teollisuuden tarpeisiin	Tiivistä yhteistyötä potentiaalisten yritysten kanssa ja pyritään kunnan toimesta tekemään tarvittavia muutoksia ja päätöksiä. Tekninen johtaja	Mahdollisia muutoksia maa-alueiden vuokrauksissa
Hyvinvointia tukevat tavoitteet	Arviointitapa/mittarit/ osallistaminen	Tarkennettu tavoite, aikataulu ja vastuuhenkilö	
Tonttitarjonta	Oman laadukkaan tonttitarjonnan lisääminen	Penttilän alueen kuivatussuunnitelman kilpailutus	Kuivatussuunnitelman laadinta käynnissä tai valmistunut

Tekninen hallinto	TP 2022	Alkuper. TA	TP 2023	Poikkeama
Ulkoiset tulot	246 367	108 300	234 561	-126 261
Ulkoiset menot	-393 686	-442 700	-484 849	42 149
Toimintakate	-147 318	-334 400	-250 288	-84 112
Sisäiset tulot	346 631	375 300	384 541	-9 241
Sisäiset menot	-206 890	-273 750	-268 668	-5 082
Toimintakate	139 741	101 550	115 874	-14 324
Tulot yhteensä	592 998	483 600	619 102	-135 502
Menot yhteensä	-600 576	-716 450	-753 517	37 067
Toimintakate	-7 578	-232 850	-134 415	-98 435

3.3.2 Yhdyskuntatekniikka

Liikenneväylät, Toimitilapalvelut

Yhdyskuntatekniikan vastualueen tehtävänä on vastata kunnan kaavateiden sekä muiden kunnan vastuulla olevien liikenneväylien ja yleisten alueiden kunnossapidosta. Vastuualueelle kuuluu myös kunnan kiinteistöjen ylläpito-, korjaus- ja uudisrakentaminen.

Kiinteistöhallinnan nykyaikaistaminen ja sen myötä tulevat säästöt ylläpidossa ja energiankulutuksessa.

Kunnan viheralueiden hoito päätettiin toteuttaa omalla henkilöstöllä ja kalustolla, jotta kunnossapidon laatu saataisiin pysymään hyvällä tasolla.

Lämmitykseen kuuluva energian määrän seuranta ja IV-koneiden oikeanlainen säätäminen, sekä mahdolliset parannustoimenpiteet energiatehokkuuden parantamiseksi toteutettiin. Vuosittainen KETS-raportointi toteutettiin.

Esteettömyyskartoituksia tehtiin kunnan omistamilla kiinteistöillä. Näkemäalueita raivattiin tarpeen ilmentyessä. Katuvalaistusta ylläpidettiin ja saneerattiin. Alueopaskylttejä rakennettiin palvelukeskuksen ja kuntakampuksen alueelle.

Kerättiin tiedot kiinteistökohtaisesti huoltokirjoihin, jotta tiedot ovat saatavilla henkilöstövaihdoksista huolimatta.

Energian hintojen nousun vuoksi seurattiin jatkuvasti kulutusta ja toteutettiin mahdolliset säästötoimenpiteet.

Vastuualue	Yhdyskuntatekniikka	Käyttösuunnitelma	Toteuma 31.12.2023
Vastuuhenkilö	Kunnanrakennusmestari		
Tehtäväalueet	Liikenneväylät, Toimitilapalvelut		

Strategiaa tukevat tavoitteet	Arviointikriteeri ja tavoitetaso	Tarkennettu tavoite, aikataulu ja vastuuhenkilö	

Rakennusten energiatehokkuuden jatkuva parantaminen	Lämmitykseen kuluva energian määrä	Seurataan vuositasolla esim. KETS-raportoinnin yhteydessä. Kunnanrakennusmestari	IV-koneiden energiaseuranta on aloitettu keskuskoululla ja Hilmassa ja Matissa. Niiden avulla saadaan vertailutulos uuden ja vanhan järjestelmän energiankulutuksesta.
	Vuosittainen KETS-raportointi	Tehdään 30.4.23 mennessä. Tekninen johtaja	Vuoden 2024 KETS-raportin seurantaraportit on kerätty.
Hyvinvointia tukevat tavoitteet	Arviointitapa/mittarit/osallistaminen	Tarkennettu tavoite, aikataulu ja vastuhenkilö	
Esteettömyyden lisääminen	Esteettömyyskartoitusten tekeminen	Tehty liikuntahallille. Kunnanrakennusmestari	Mahdollinen esteettömyyskartoituksen jatkaminen keskuskoululla.
Liikennealueiden näkemäalueet	Näkemäalueiden raivaukset tarvittaessa	Tehdään tarvittaessa. Kunnanrakennusmestari	Pullerinkujan ja Vesilahdentien risteyksen näkemää parannettu.
Yleisen turvallisuuden lisääminen	Katuvalaistuksen ylläpito ja saneeraukset	Saneerauksia jatketaan määrärahojen puitteissa. Kunnanrakennusmestari	Saneeraukset valmiit 11/23.

Yhdyskuntatekniikka	TP 2022	Alkuper. TA	TP 2023	Poikkeama
Ulkoiset tulot	744 725	729 350	801 927	-72 577
Ulkoiset menot	-1 933 010	-1 675 250	-1 922 418	247 168
Toimintakate	-1 188 285	-945 900	-1 120 491	174 591
Sisäiset tulot	2 283 053	2 089 450	2 500 011	-410 561
Sisäiset menot	-987 496	-830 100	-1 092 223	262 123
Toimintakate	1 295 557	1 259 350	1 407 789	-148 439
Tulot yhteensä	3 027 778	2 818 800	3 301 938	-483 138
Menot yhteensä	-2 920 506	-2 505 350	-3 014 641	509 291
Toimintakate	107 272	313 450	287 297	26 153

3.3.3 Vesihuolto

Talousveden toimittaminen, jäte- ja hulevesien hallinta toiminta-alueella

Vesihuoltolaitos toimii kunnallisena vesilaitoksena, jonka raakaveden hankinta tehdään kahdelta omalta vedenottamolta ja lisäksi vettä hankitaan ostamalla Humppilan vesihuolto Oy:ltä ja Huittisten kaupungilta.

Jätevedet johdetaan käsiteltäväksi Huittisten Puhdistamo Oy:n jätevedenpuhdistamolle.

Talousveden laatua ja vesijohtoverkon toimintavarmuutta parannettiin. Jäteveden vuotovesiä vähennettiin ja hulevesien hallintaan kiinnitettiin enemmän huomiota. Kanteenmaan uuden vedenkäsittelylaitoksen käyttöönotto toteutettiin, ja jokivarren runkoviemäri uudistettiin. Ne ovat osaltaan merkittävästi kohentaneet vesihuollon toimintavarmuutta.

Valvontatutkimusohjelman mukaiset talousveden näytteenotot toteutettiin ja niistä saatavat testitulokset osoittivat veden olevan talousvedeksi soveltuvaa. Jätevesimääriä mitattiin ja valvottiin reaaliaikaisesti.

Ilmaston olosuhteiden muutosten aiheuttamien riskien vuoksi toteutettiin vuotovesien kunnostussuunnitelman mukaiset saneeraukset ja korjaukset.

Vastuualue	Vesihuolto	Käyttösuunnitelma	Toteuma 31.12.2023
Vastuuhenkilö	Työpäällikkö		
Tehtäväalueet	Vesi- ja viemärilaitos		

Strategiaa tukevat tavoitteet	Arviointikriteeri ja tavoitetaso	Tarkennettu tavoite, aikataulu ja vastuuhenkilö	
Laatuvaatimukset ja -suositukset täyttävän talousveden toimittaminen	Valvontatutkimusohjelman mukaiset talousveden näytteenotot ja niistä saatavat testitulokset, jotka osoittavat veden olevan talousvedeksi soveltuvaa.	Näytteenotto valvontatutkimusohjelman mukaisesti, lisäksi omavalvonta. Työpäällikkö	Toimitetun talousveden laatutavoitteissa ei ole ollut terveyshaittaa aiheuttavaa poikkeamaa. Kahdella osaa verkostoa tehdyt työt ovat aiheuttaneet veden laadun heikkenemistä jonka selvitystyötä jatketaan.

Vesihuoltolaitos	TP 2022	Alkuper. TA	TP 2023	Poikkeama
Ulkoiset tulot	362 320	308 750	343 652	-34 902
Ulkoiset menot	-483 497	-450 150	-509 005	58 855
Toimintakate	-121 177	-141 400	-165 353	23 953
Sisäiset tulot	33 212	27 550	22 375	5 175
Sisäiset menot	-56 947	-61 800	-76 644	14 844
Toimintakate	-23 735	-34 250	-54 269	20 019
Tulot yhteensä	395 531	336 300	366 027	-29 727
Menot yhteensä	-540 444	-511 950	-585 649	73 699
Toimintakate	-144 913	-175 650	-219 622	43 972

TEKNINEN LAUTAKUNTA	TP 2022	Alkuper. TA	TP 2023	Poikkeama
Ulkoiset tulot	1 353 412	1 146 400	1 380 140	-233 740
Ulkoiset menot	-2 810 193	-2 568 100	-2 916 273	348 173
Toimintakate	-1 456 781	-1 421 700	-1 536 133	114 433
Sisäiset tulot	2 662 896	2 492 300	2 906 928	-414 628
Sisäiset menot	-1 251 333	-1 165 650	-1 437 534	271 884
Toimintakate	1 411 562	1 326 650	1 469 393	-142 743
Tulot yhteensä	4 016 308	3 638 700	4 287 068	-648 368
Menot yhteensä	-4 061 526	-3 733 750	-4 353 807	620 057
Toimintakate	-45 218	-95 050	-66 739	-28 311

KUNTA YHTEENSÄ	TP 2022	Alkuper. TA	TP 2023	Poikkeama
Ulkoiset tulot	2 075 354	1 658 800	1 977 051	-318 251
Ulkoiset menot	-21 455 294	-8 935 400	-9 153 551	218 151
Toimintakate	-19 379 940	-7 276 600	-7 176 500	-100 100
Sisäiset tulot	3 792 117	3 672 500	4 035 387	-362 887
Sisäiset menot	-3 792 117	-3 672 500	-4 035 387	362 887
Toimintakate	0	0	0	0
Tulot yhteensä	5 867 471	5 331 300	6 012 438	-681 138
Menot yhteensä	-25 247 411	-12 607 900	-13 188 938	581 038
Toimintakate	-19 379 940	-7 276 600	-7 176 500	-100 100

4. Tuloslaskelmaosa

4.1 Tuloslaskelman toteutuminen

Käyttötalouden tehtävien tulot ja menot summataan talousarvion tuloslaskelmaosaan. Tuloslaskelmaosa sisältää eriä, joita seurataan käyttötaloudessa ja eriä, joita seurataan tuloslaskelmaosassa. Tuloslaskelmassa seurattavia määrärahoja ja tuloarvioita ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja -menot sekä satunnaiset erät. Poistoja ei käsitellä talousarviossa määrärahana, sillä niissä ei ole kysymys rahan käytöstä.

Tuloslaskelmaosan toteuma (ulkoiset ja sisäiset erät)				
	Toteuma 2022	Alkuperäinen talousarvio	Toteuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot				
Myyntituotot	3 055 121	2 758 250	3 158 720	-400 470
Maksutuotot	111 208	91 700	79 568	12 132
Tuet ja avustukset	307 651	138 600	169 113	-30 513
Muut toimintatuotot	2 393 491	2 342 750	2 605 036	-262 286
	5 867 471	5 331 300	6 012 438	-681 138
Toimintakulut				
Henkilöstökulut	-4 958 036	-4 925 700	-4 923 172	-2 528
Palvelujen ostot	-17 324 256	-4 852 200	-5 288 734	436 534
Aineet ja tarvikkeet	-987 292	-889 700	-912 207	22 507
Avustukset	-200 865	-219 000	-219 891	891
Muut toimintakulut	-1 776 962	-1 721 300	-1 844 934	123 634
	-25 247 411	-12 607 900	-13 188 938	581 038
Toimintakate	-19 379 940	-7 276 600	-7 176 500	-100 100
Verotulot	9 285 067	5 267 000	5 754 426	-487 426
Valtionosuudet	12 010 061	3 654 000	3 594 560	59 440
Rahoitustuotot ja kulut				
Korkotuotot	11 681	0	78 740	-78 740
Muut rahoitustuotot	21 237	3 500	6 566	-3 066
Korkokulut	-47 378	-106 100	-154 742	48 642
Muut rahoituskulut	-348	-200	-615	415
Vuosikate	1 900 380	1 541 600	2 102 434	-560 834
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 068 290	-1 182 250	-1 196 277	14 027
Arvonalentumiset				0
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot				
Satunnaiset kulut				
Tilikauden tulos	832 090	359 350	906 158	-546 808
Poistoeron lisäys	38 056	33 450	35 748	-2 298
Varausten vähennys				
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	870 146	392 800	941 906	-549 106

Tuloslaskelmaosan toteuma (ulkoiset erät)				
	Toteuma 2022	Alkuperäinen talousarvio	Toteuma 2 023	Poikkeama
Toimintatuotot				
Myyntituotot	907 152	735 450	945 296	-209 846
Maksutuotot	111 208	91 700	79 453	12 247
Tuet ja avustukset	307 651	138 600	169 113	-30 513
Muut toimintatuotot	749 344	693 050	783 189	-90 139
	2 075 354	1 658 800	1 977 051	-318 251
Toimintakulut				
Henkilöstökulut	-4 958 036	-4 925 700	-4 923 172	-2 528
Palvelujen ostot	-15 208 443	-2 846 700	-3 034 358	187 658
Aineet ja tarvikkeet	-955 135	-872 400	-894 310	21 910
Avustukset	-200 865	-219 000	-219 891	891
Muut toimintakulut	-132 815	-71 600	-81 820	10 220
	-21 455 294	-8 935 400	-9 153 551	218 151
Toimintakate	-19 379 940	-7 276 600	-7 176 500	-100 100
Verotulot	9 285 067	5 267 000	5 754 426	-487 426
Valtionosuudet	12 010 061	3 654 000	3 594 560	59 440
Rahoitustuotot ja kulut				
Korkotuotot	11 681	0	78 740	-78 740
Muut rahoitustuotot	21 237	3 500	6 566	-3 066
Korkokulut	-47 378	-106 100	-154 742	48 642
Muut rahoituskulut	-348	-200	-615	415
Vuosikate	1 900 380	1 541 600	2 102 434	-560 834
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 068 290	-1 182 250	-1 196 277	14 027
Arvonalentumiset				0
Satunnaiset tuotot				
Satunnaiset kulut				
Tilikauden tulos	832 090	359 350	906 158	-546 808
Poistoeron lisäys	38 056	33 450	35 748	-2 298
Varausten vähennys				
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	870 146	392 800	941 906	-549 106

Verotulojen toteuma			
	Alkuperäinen talousarvio	Toteuma	Poikkeama
Verotulot			
Kunnan tulovero	4 064 000	4 509 107	-445 107
Osuus yhteisöveron tuotosta	663 000	669 259	-6 259
Kiinteistövero	540 000	576 059	-36 059
	5 267 000	5 754 426	-487 426
Tuloveroprosentti		9,36	
Kiinteistöveroprosentit			
- yleinen		1,05	
- vakituiset asuinrakennukset		0,60	
- muut asuinrakennukset		1,05	

Valtionosuuksien toteuma			
	Alkuperäinen talousarvio	Toteuma	Poikkeama
Valtionosuudet			
Peruspalveluiden v.o	1 369 000	1 378 629	-9 629
Verotuloihin perustuva v.o	1 701 000	1 701 156	-156
Opetus- ja kultt. toimen v.o	-70 000	-177 553	107 553
Verotulomenetyksen korvaus	654 000	692 328	-38 328
	3 654 000	3 594 560	59 440

5. Investointiosa

Investointimenot kirjataan taseeseen ja sieltä vaikutusaikanaan poistoina kuluiksi kunnanhallituksen hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti. Investoinniksi katsotaan aktivointirajan (pienhankintaraja) ylittävät hankkeet tai hankinnat. Kunnanhallitus on vahvistanut aktivointirajaksi 10.000 euroa.

Kunnanvaltuusto myöntää määrärahat taseryhmittäin ja yli 500.000 euron hankkeille hankkeittain. Irtaimen omaisuuden osalta valtuusto myöntää määrärahan yli 100.000 euron hankinnalle yksilöidysti. Valtuusto voi talousarvion sitovilla perusteluilla määrätä määrärahan kohteittain tai muulla tavoin ohjata määrärahojen käyttöä.

Kunnanhallitus		Toteuma 2022	Talousarvio 2023	Toteuma 2023	Poikkeama
Maa-alueet	Tulot	0	50 000	70 000	-20 000
	Menot	-75 000	-50 000	0	-50 000
	Netto	-75 000	0	70 000	-70 000
Osakkeet ja osuudet	Tulot	14 000	0	0	0
	Menot	0	0	0	0
	Netto	14 000	0	0	0
Yhteensä	Tulot	14 000	50 000	70 000	-20 000
	Menot	-75 000	-50 000	0	-50 000
	Netto	-61 000	0	70 000	-70 000

Kasvatus- ja hyvinvointilautakunta		Toteuma 2022	Talousarvio 2023	Toteuma 2023	Poikkeama
Kiinteät rakenteet ja laitteet	Tulot	0	0	0	0
	Menot	-56 921	-65 000	-22 490	-42 510
	Netto	-56 921	-65 000	-22 490	-42 510
Yhteensä	Tulot	0	0	0	0
	Menot	-56 921	-65 000	-22 490	-42 510
	Netto	-56 921	-65 000	-22 490	-42 510

Pakarilla uusittiin paloilmoitinkeskus. Paloilmoitinkeskuksen uusi Firesec Oy. Pakarin keittiön saneeraustöistä luovuttiin toistaiseksi. Keittiön osalta odotetaan uutta vuokralaista ja uuden vuokralaisen mahdollisesti esittämiä muutostarpeita. Kaisankodin katon huoltopinnoitus siirtyi vuodelle 2024.

Kuntakampuksen alueella aloitettiin ulkovalaistuksen saneeraus mikä valmistui vuoden 2024 puolella. Kustannukset jakaantuivat kuitenkin vuodelle 2023. Sekä kuntakampukselle että Kanteenmaan vedenottamolle rakennettiin aurinkovoimalat.

Vesilahdentientien ja koulun välistä aitaa uusittiin. Arvioista poiketen, liikuntahallin ränneissä ei ollut ongelmaa, vaan ongelma saatiin korjattua bitumityönä.

Kunnantalon peruskorjaussuunnitelman ja alustavan kustannusarvion laadinta siirtyivät edelleen vuodelle 2024.

Teknisen varaston lämmitysjärjestelmä muutettiin sähkölämmityksestä IVLP-järjestelmään. Myös Haukankosken navetan lämmitysjärjestelmä muutettiin.

Päälystysurakassa uudelleen päällystettiin kunnan hallinnoimia katuosuuksia. Urakkaan sisällytettiin Kauppakadun reunakivien korjaus.

Paloaseman laajemmasta saneerauksesta luovuttiin, kunnes asemalle on tehty kattava kuntoarvio ja korjaussuunnitelma. Vain välttämättömiä pienöitä tehtiin, kuten WC:n saneeraus/korjaus ja valaisimien uusiminen.

Katuvalaistuksen saneerausta jatkettiin. Päiväkodin polun, myös Emmanpoluksi kutsuttu, maanrakennustyöt aloitettiin.

Kasvu-aikaan toteutettiin tavanomaisia puistoistutuksia niin yleisillä puistoalueilla kuin myös kunnan omien kiinteistöjen yhteydessä sekä ylläpidettiin viheralueita hoitoluokkien mukaisesti. Vartiolan piha-alueella aloitettiin uudistustyöt. Vartiolassa muokattiin piha-aluetta, poistettiin aita siirtoa varten ja korjattiin hulevesijärjestelmää.

Siirrettävä varavoimakone saapui kunnalle. Varavoimakonetta voidaan tarvittaessa käyttää useampaan eri tarkoitukseen. Myös kiinteät varavoimakoneet hankittiin Kennin ja Kanteenmaan vedenottamoille. Porttikallion kehittämistä jatkettiin yleissuunnitelman pohjalta. Siirrettävät Frisbeegolf-radat valmistuivat.

Kanteenmaan vedenottamon saneeraus valmistui sekä Kanteenmaan ja alavesisäiliön välisen runkovesijohdon rakennesuunnittelu aloitettiin. Siiviläkaivo 4 elvytettiin eri toimenpitein. Kunnan alueella suoritettiin tavanomaisia vesihuollon pieniä korjaustöitä. Jokivarren jäteveden runkolinja valmistui. Pohjavedenottoaikatutkimuksia toteutettiin Kanteenmaalla.

Talousarviossa 2023 vesihuollolle varattua määrärahaa Kanteenmaan vedenottamon, Jokivarren viemärisaneerauksen, sekä Alavesisäiliön osalta on kunnanhallituksen 17.04.2023 § 77 päätöksen mukaisesti jaettu kiinteisiin rakenteteisiin ja laitteisiin sekä rakennuksille. Tästä aiheutuu + merkinen tulos rakennuksen osalle.

Tekninen lautakunta		Toteuma 2022	Talousarvio 2023	Toteuma 2023	Poikkeama
Rakennukset	Tulot	0	0	0	0
	Menot	0	0	0	0
* Hallinto		-92 353	-125 000	-26 677	-98 323
* Sivistys		-9 001	-120 000	-44 539	-75 461
* Tekninen		0	-90 500	-58 780	-31 720
* Vesilaitos				-401 187	401 187
	Netto	-101 354	-335 500	-531 183	-205 504
Kiinteät rakenteet ja laitteet	Tulot	0	0	0	0
	Menot	-1 544 289	-562 000	-133 228	-428 772
	Netto	-1 544 289	-562 000	-133 228	-428 772
Koneet ja kalusto	Tulot	0	0	0	0
	Menot	-50 785	-30 000	-33 764	3 764
	Netto	-50 785	-30 000	-33 764	3 764
Yhteensä	Tulot	0	0	0	0
	Menot	-1 696 428	-927 500	-698 175	-630 512
	Netto	-1 696 428	-927 500	-698 175	-630 512

Vesihuolto		Toteuma 2022	Talousarvio 2023	Toteuma 2023	Poikkeama
Rakennukset	Tulot				
	Menot			-401 187	401 187
	Netto			-401 187	401 187
Kiinteät rakenteet ja laitteet	Tulot	0	0	0	0
	Menot	-1 509 113	-427 000	35 901	-462 901
	Netto	-1 509 113	-427 000	35 901	-462 901
Koneet ja kalusto	Tulot	0	0	0	0
	Menot	0	0	-7 834	7 834
	Netto	0	0	-7 834	7 834
Yhteensä	Tulot		0		0
	Menot	-1 509 113	-427 000	-373 120	-53 880
	Netto	-1 509 113	-427 000	-373 120	-53 880

Investoinnit yhteensä		Toteuma 2022	Talousarvio 2023	Toteuma 2023	Poikkeama
Yhteensä	Tulot	14 000	50 000	70 000	-20 000
	Menot	-1 828 349	-1 042 500	-720 665	-321 835
	Netto	-1 814 349	-992 500	-650 665	-341 835

6. Rahoitusosa

Rahoitusosan toteutuminen

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusosassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Laskelmassa osoitetaan, kuinka paljon tulorahoituksen lisäksi tarvitaan pääomarahoitusta investointeihin ja lainanlyhennyksiin ja miten rahoitustarve katetaan. Laskelma näyttää budjetoitujen rahavirtojen kokonaisvaikutuksen kunnan maksuvalmiuteen.

	Toteuma 2022	Alkuperäinen talousarvio	Toteuma 2023	Poikkeama
Toiminnan ja investointien rahavirta				
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	1 900 380	407 750	2 102 434	-1 694 684
Satunnaiset erät				
Tulorahoituksen korjauserät				
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-1 828 349	-1 945 000	-720 665	-1 224 335
Rah.osuudet investointimenoihin				
Pys. vast. hyöd. luovutustulot	14 000		70 000	-70 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	86 032	-1 537 250	1 451 769	-2 989 019
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten vähennykset				0
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys				0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-400 000	-400 000	-400 000	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos		200 000	0	200 000
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset	56 347	50 000	-547 703	597 703
Vaikutus maksuvalmiuteen	-257 622	-1 687 250	504 066	-2 191 316

7. Tilinpäätöslaskelmat

7.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma	1.1.-31.12.2023		1.1.-31.12.2022	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	945 296,02		907 151,94	
Maksutuotot	79 452,83		111 208,07	
Tuet ja avustukset	169 113,44		307 650,89	
Muut toimintatuotot	783 189,01	1 977 051,30	749 343,53	2 075 354,43
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-3 963 797,08		-3 776 421,35	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-844 262,07		-1 083 244,59	
Muut henkilösivukulut	-115 113,19		-98 369,80	
Palvelujen ostot	-3 034 358,08		-15 208 443,23	
Aineet ja tarvikkeet	-894 309,98		-955 135,26	
Avustukset	-219 890,59		-200 865,43	
Muut toimintakulut	-81 820,21	-9 153 551,20	-132 814,50	-21 455 294,16
Toimintakate		-7 176 499,90		-19 379 939,73
Verotulot		5 754 425,56		9 285 067,46
Valtionosuudet		3 594 560,00		12 010 061,00
Rahoitustuotot ja kulut				
Korkotuotot	78 739,82		11 681,07	
Muut rahoitustuotot	6 565,77		21 237,24	
Korkokulut	-154 742,06		-47 378,43	
Muut rahoituskulut	-614,80	-70 051,27	-348,15	-14 808,27
Vuosikate		2 102 434,39		1 900 380,46
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-1 196 276,51		-1 068 289,98
Arvonalentumiset				
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot				
Satunnaiset kulut				
Tilikauden tulos		906 157,88		832 090,48
Poistoeron muutos		35 748,15		38 055,56
Vapaaehtoiset varaukset				
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		941 906,03		870 146,04

7.2 Rahoituslaskelmat

Rahoituslaskelma	1.1.-31.12.2023		1.1.-31.12.2022	
Toiminnan ja investointien rahavirta				
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	2 102 434,39		1 900 380,46	
Satunnaiset erät				
Tulorahoituksen korjauserät	2 102 434,39		1 900 380,46	
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-720 665,27		-1 828 348,72	
Rahoitusosuudet investointeihin				
Pys. vast. hyöd. luovutustulot	70 000,00		-650 665,27	
			14 000,00	
			-1 814 348,72	
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 451 769,12		86 031,74	
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainausaamisten lisäys			0,00	
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-400 000,00		-400 000,00	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-400 000,00		-400 000,00	
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen muutokset	-71 350,59		161 487,67	
Vaihto-omaisuuden muutos	-2 597,25		-5 057,91	
Saamisten muutos	-80 548,10		-189 037,52	
Korottomien velkojen muutos	-393 206,75		-547 702,69	
			88 954,49	
			56 346,73	
Rahoituksen rahavirta	-947 702,69		-343 653,27	
Rahavarojen muutos	504 066,43		-257 621,53	
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	3 177 032,77		2 672 966,34	
Rahavarat 1.1.	2 672 966,34		504 066,43	
			2 930 587,87	
			-257 621,53	

7.3 Tase

Tase	Avaustase			
	VASTAAVAA	2023	2023	2022
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet		1 605 109,74	1 675 109,74	1 675 109,74
Rakennukset		11 287 573,02	11 416 483,89	11 416 483,89
Kiinteät rakenteet ja laitteet		3 629 651,35	2 501 040,59	2 501 040,59
Koneet ja kalusto		149 925,03	194 219,52	194 219,52
Muut aineelliset hyödykkeet		29 432,89	29 432,89	29 432,89
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat		217 568,49	1 648 585,13	1 648 585,13
		<u>16 919 260,52</u>	<u>17 464 871,76</u>	<u>17 464 871,76</u>
Sijoitukset				
Osakkeet ja osuudet		1 956 325,69	1 956 325,69	3 563 625,05
Muut lainasaamiset		212 896,31	212 896,31	212 896,31
Muut saamiset		2 040,00	2 040,00	2 040,00
		<u>2 171 262,00</u>	<u>2 171 262,00</u>	<u>3 778 561,36</u>
Vaihtuvat vastaavat				
Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet		60 504,72	57 907,47	57 907,47
		<u>60 504,72</u>	<u>57 907,47</u>	<u>57 907,47</u>
Saamiset				
Pitkäaikaiset saamiset				
Lainasaamiset tytäryhteisöltä		300 000,00		
		<u>300 000,00</u>		
Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset		164 177,67	128 760,24	128 760,24
Muut saamiset		221 929,97	394 382,76	394 382,76
Siirtosaamiset		68 755,96	151 172,50	151 172,50
		<u>454 863,60</u>	<u>674 315,50</u>	<u>674 315,50</u>
Rahat ja pankkisaamiset		3 177 032,77	2 672 966,34	2 672 966,34
Vastaavaa yhteensä		<u>23 082 923,61</u>	<u>23 041 323,07</u>	<u>24 648 622,43</u>

VASTATTAVAA	Avaustase		
	2023	2023	2022
Oma pääoma			
Peruspääoma	8 199 483,58	8 199 483,58	9 791 450,96
Edellisten tilikausien ylijäämä	4 958 038,27	4 087 892,23	4 087 892,23
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	941 906,03	870 146,04	870 146,04
	14 099 427,88	13 157 521,85	14 749 489,23
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset			
Poistoero	471 031,01	506 779,16	506 779,16
Vapaaehtoiset varaukset			
	471 031,01	506 779,16	506 779,16
Toimeksiantojen pääomat			
Valtion toimeksiannot			
Lahjoitusrahastojen pääomat	179 921,70	251 272,59	251 272,29
Muut toimeksiantojen pääomat			
	179 921,70	251 272,59	251 272,29
Vieras pääoma			
Pitkäaikainen			
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 065 000,00	6 465 000,00	6 465 000,00
Liittymismaksut ja muut velat	507 793,44	499 921,40	499 921,40
	6 572 793,44	6 964 921,40	6 964 921,40
Lyhytaikainen			
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	400 000,00	400 000,00	400 000,00
Saadut ennakot	46 144,68	50 701,22	50 701,22
Ostovelat	591 671,74	974 730,50	974 730,50
Liittymismaksut ja muut velat	90 603,69	82 331,07	82 331,07
Siirtovelat	631 329,47	653 065,58	668 397,56
	1 759 749,58	2 160 828,37	2 176 160,35
Vastattavaa yhteensä	23 082 923,61	23 041 323,37	24 648 622,43

7.4 Konsernituloslaskelma

Konsernituloslaskelma	2023	2022
Toimintatuotot	2 554 878	10 745 241
Valmistus omaan käyttöön		
Toimintakulut	-10 255 431	-30 157 384
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta/tappiosta	409	-5 873
Toimintakate	-7 700 144	-19 418 016
Verotulot	5 754 426	9 285 067
Valtionosuudet	4 126 887	12 536 286
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	79 118	13 158
Muut rahoitustuotot	11 017	33 137
Korkokulut	-183 419	-103 163
Muut rahoituskulut	-1 953	-6 784
Vuosikate	2 085 932	2 339 685
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelmanmukaiset poistot	-1 406 119	-1 715 308
Omistuksen eliminointierot		
Arvonalentumiset		
Satunnaiset erät		
Tilikauden tulos	679 814	624 376
Tilinpäätössiirrot		
Tilikauden verot		
Laskennalliset verot		
Vähemmistöosuudet	169	-1 854
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	679 983	622 522

7.5 Konsernin rahoituslaskelma

Konsernin rahoituslaskelma	2023		2022	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	2 085 932		2 339 684	
Satunnaiset erät				
Tilikauden verot				
Tulorahoituksen korjauserät	-995	2 084 937	3 452	2 343 136
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-615 011		-4 007 312	
Rahoitusosuudet investointimenoihin			54 996	
Pysyv. vastaavien hyöd. luovutustulot	71 225	-543 786	22 686	-3 929 630
Toiminnan ja investointien rahavirta		1 541 151		-1 586 495
Rahoituksen rahavirta				
Antolainasaamisten muutos				
Antolainasaamisten lisäys				
Antolainasaamisten vähennys			0	0
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	339 845		1 821 600	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-863 971		-1 027 624	
Lyhytaikaisten lainojen muutos		-524 126	302 680	1 096 656
Oman pääoman muutokset		8 651		44 917
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toim.antojen varojen ja pääom. muutokset	-70 860		161 391	
Vaihto-omaisuuden muutos	-2 098		10 011	
Saamisten muutos	-87 026		-66 471	
Korottomien velkojen muutos	-343 771	-503 754	119 264	224 194
Rahoituksen rahavirta		-1 019 229		1 365 767
Rahavarojen muutos		521 922		-220 724
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12	3 469 473		3 300 792	
Rahavarat 1.1.	2 947 551	521 922	3 521 517	-220 724

7.6 Konsernitase

VASTAAVAA	2023	Konsernin avaus- tase 2023	2022
Pysyvät vastaavat			
Aineettomat hyödykkeet			
Aineettomat oikeudet	99 419	100 520	100 520
Muut pitkävaikutteiset menot		52	280
	99 419	100 572	100 852
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet	1 705 725	1 779 063	1 887 169
Rakennukset	13 227 269	13 660 329	17 998 043
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 651 165	2 523 168	2 523 168
Koneet ja kalusto	184 106	224 367	803 486
Muut aineelliset hyödykkeet	61 154	63 917	65 618
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	242 946	1 694 775	1 909 332
	19 072 364	19 945 619	25 186 816
Sijoitukset			
Osakkuusyhteisöosuudet			101 508
Osakkeet ja osuudet	706 159	706 481	734 822
Muut saamiset	2 661	2 676	15 070
	708 821	709 157	851 400
Toimeksiantojen varat			
Valtion toimeksiannot	86 855	54 652	54 652
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	693	714	13 188
	87 549	55 366	67 840
Vaihtuvat vastaavat			
Vaihto-omaisuus			
Aineet ja tarvikkeet	60 564	58 013	171 985
Keskeneräiset tuotteet	5 210	5 797	5 797
Valmiit tuotteet			
Muu vaihto-omaisuus			
Ennakkomaksut			
	65 774	63 810	177 782
Saamiset			
Pitkäaikaiset saamiset			
Myyntisaamiset			0
Muut saamiset	1 138	1 142	1 142
Siirtosaamiset			0
	1 138	1 142	1 142
Lyhytaikaiset saamiset			
Myyntisaamiset	200 930	173 589	484 924
Lainasaamiset			
Muut saamiset	257 289	433 838	575 472
Siirtosaamiset	86 216	170 799	284 706
	544 435	778 226	1 345 102
Rahoitusarvopaperit			
Muut arvopaperit	138 144	72 907	84 597
	138 144	72 907	84 597
Rahat ja pankkisaamiset	3 331 329	2 880 112	3 216 195
Vastaavaa yhteensä	24 048 973	24 606 908	31 031 722

VASTATTAVAA	2023 Konsernin avaus-		2022
	tase 2023		
Oma pääoma			
Peruspääoma	8 199 484	8 199 484	9 791 451
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat			387
Muut omat rahastot	484 114	484 252	489 163
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	5 161 314	4 269 478	4 586 930
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	679 983	899 967	622 571
	14 524 894	13 853 181	15 490 501
Vähemmistöosuudet	692	882	7 199
Pakolliset varaukset			
Eläkevaraukset			1 075
Pakolliset varaukset			333 440
	0		334 515
Toimeksiantojen pääomat			
Lahjoitusrahastojen pääomat	180 637	251 986	264 360
Muut toimeksiannot	89 038	56 417	56 417
	269 675	308 403	320 777
Vieras pääoma			
Pitkäaikainen			
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 681 080	7 045 959	9 279 872
Lainat muilta			757
Saadut ennakot			
Liittymismaksut ja muut velat	508 913	501 027	501 027
	7 189 993	7 546 986	9 781 656
Lyhytaikainen			
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	480 506	940 138	1 549 485
Saadut ennakot	95 619	97 591	131 523
Ostovelat	677 246	1 039 714	1 594 728
Muut velat	98 932	91 534	193 471
Siirtovelat	711 416	728 482	1 627 870
Laskennalliset verovelat			
	2 063 719	2 897 459	5 097 077
Vastattavaa yhteensä	24 048 973	24 606 908	31 031 722

8. Tilinpäätöksen liitetiedot

8.1. Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Liitetiedot on numeroitu Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista antaman yleisohjeen mukaisesti. Mikäli yleisohjeen mukaiseen liitetietoon ei tule mitään tietoja, ei kyseistä liitetietoa esitetä. Kunnalla ei ole liitetietoina ilmoitettavaa seuraavien liitetietojen osalta: 2, 3, 4, 5, 10, 12, 14, 16, 17, 18, 26, 28, 29, 30, 31, 34, 35, 36, 37.

Arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet

(liitetieto 1)

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle. Tilikaudella käyttämättä jäänyt osuus ulkopuolisesta hankerahoituksesta on kirjattu siirtovelkoihin. Työterveyshuollon Kela-korvaus on kirjattu suoriteperusteella arvioon perustuen.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa *Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet*.

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintameno.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen keskihintaperiaatteen mukaisesti.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintahintaan.

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintameno vähennykseksi.

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty asunto-osakeyhtiö, Punkalaitumen Vuokra-asunnot Oy, sekä kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä. Lisäksi konsernitilinpäätökseen on laskettu myös Kiinteistö Oy Pietarinvirasto.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset ja poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan.

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty. Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi vastaa olennaisilta osin hankintamenomenetelmää. Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin omasta pääomasta.

Osakkuusyhteisön tilikauden voitosta tai tappiosta sekä oman pääoman muutoksesta on konsernitilinpäätökseen yhdistetty kunnan omistusosuutta vastaava osuus (sovellettu pääomaosuusmenetelmä).

8.2. Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuotot tehtäväalueittain (liitetieto 6)

	2023	2022
Hallintotoimi		
Kunnanhallitus	131 792	338 773
	131 792	338 773
Sivistystoimi		
Kasvatus- ja opetuslautakunta	465 119	607 926
	465 119	607 926
Tekninen toimi		
Tekninen lautakunta	1 380 140	1 128 655
	1 380 140	1 128 655
Yhteensä	1 977 051	2 075 354

Verotulot (liitetieto 7)

Verotulojen erittely	2023	2022
Verotulot		
Kunnan tulovero	4 509 107	7 676 641
Osuus yhteisöveron tuotosta	576 059	882 374
Kiinteistövero	669 259	726 052
Verotulot yhteensä	5 754 426	9 285 067

Valtionosuudet (liitetieto 8)

Valtionosuuksien erittely	2023	2022
Valtionosuudet		
Peruspalveluiden valtionosuus	3 079 785	9 827 826
Siitä: verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	1 701 156	2 956 932
Siitä: Harkinnanvaraisen valtionosuuden korotus		
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	-177 553	-4 288
Verotulomenetysten korvaus	692 328	2 186 523
Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä	3 594 560	12 010 061

Palvelujen ostot (liitetieto 9)

Palvelujen ostojen erittely	2023	2022
Palveluiden ostot		
Asiakaspalveluiden ostot	222 451	12 251 143
Muiden palveluiden ostot	2 811 907	2 957 300
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	3 034 358	15 208 443

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet (liitetieto 11)

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan. Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10.000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

Kunnanvaltuusto hyväksyy poistojen perusteet ja kunnanhallitus päättää hyväksytyissä rajoissa tarkat hyödykekohtaiset poistoajat tai -prosentit siten, että poistoaika on lyhin mahdollinen, ellei hyödykkeelle ole perusteita pidemmälle poistoajalle.

Poistojen perusteet	Poistomenetelmä	Poisto aika/ -prosentti
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot	Tasapoisto	2 – 5 vuotta *
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5 – 20 vuotta
Liikearvo	Tasapoisto	2 – 5 vuotta *
Muut pitkävaikutteiset menot		
Atk-ohjelmistot	Tasapoisto	2 – 5 vuotta *
Muut	Tasapoisto	2 – 5 vuotta *
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet		ei poisto aikaa
<i>Rakennukset ja rakennelmat</i>		
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	20 – 50 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	20 – 30 vuotta
Taloussrakennukset	Tasapoisto	10 – 20 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	Tasapoisto	20 – 30 vuotta
Asuinrakennukset	Tasapoisto	30 – 50 vuotta
<i>Kiinteät rakenteet ja laitteet</i>		
Kadut, tiet, torit ja puistot	Menojäännöspoisto	15 - 20 %
Sillat, laiturit ja uimalat	Menojäännöspoisto	10 - 25 %
Muut maa- ja vesirakenteet	Menojäännöspoisto	0 - 20 %
Vedenjakeluverkosto	Menojäännöspoisto	7 - 10 %
Viemäriverkko	Menojäännöspoisto	7 - 10 %
Kaukolämpöverkko	Menojäännöspoisto	10 - 15 %
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	Menojäännöspoisto	15 - 20 %
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	Menojäännöspoisto	20 - 22 %
Maakaasuverkko	Menojäännöspoisto	12 - 15 %
Muut putki- ja kaapeliverkot	Menojäännöspoisto	15 - 20 %
Sähkö-, vesi- yms. laitosten laitoskoneet ja laitteet	Menojäännöspoisto	15 - 25 %
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	Menojäännöspoisto	15 - 20 %
Liikenteen ohjauslaitteet	Menojäännöspoisto	20 - 25 %
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Menojäännöspoisto	20 - 25 %
<i>Koneet ja kalusto</i>		
Rautaiset alukset	Tasapoisto	15 – 20 vuotta
Puiset alukset ja muut uivat työkonet	Tasapoisto	8 – 15 vuotta

Muut kuljetusvälineet	Tasapoisto	4 – 7 vuotta
Muut liikkuvat työkoneet	Tasapoisto	5 – 10 vuotta
Muut raskaat koneet	Tasapoisto	10 – 15 vuotta
Muut kevyet koneet	Tasapoisto	5 – 10 vuotta
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	Tasapoisto	5 – 15 vuotta
Atk-laitteet	Tasapoisto	3 – 5 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	3 – 5 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	käytön mukainen poisto	
Arvo- ja taide-esineet	ei poistoaikaa	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poistoaikaa	
Pysyvien vastaavien sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	ei poistoaikaa	
*) erityisestä syystä voi olla enintään 20 vuotta		

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot (liite 13)

	2023	2022
Muut toimintatuotot		
Maa-alueiden myyntivoitot	0	
Kaluston myyntivoitot	0	13 040
Yhteensä	0	13 040
Muut toimintakulut		
Hallinto- ja laitosrakennusten myyntitappiot	0	
Tehdas- ja tuotantorakennusten myyntitappiot	0	
Muiden osakkeiden ja osuuksien myyntitappiot	0	
Yhteensä	0	0

Muut rahoitustuotot (liitetieto 15)

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely	2023	2022
Osinkotuotot muista yhteisöistä	4 852	1 383
Peruspääoman korot kuntayht.		17 556
Yhteensä	4 852	18 939

8.3. Tasetta koskevat liitetiedot

8.3.1. Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvät vastaavat ja muut pitkäaikaiset sijoitukset (liitetieto 19)

	Aineelliset hyödykkeet						Yhteensä
	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakko-maksut ja kesk.er. hankinnat	
Poistamaton hankintameno 1.1.2023	1 675 109,74	11 416 483,89	2 501 040,59	194 219,52	29 432,89	1 648 585,13	17 464 871,76
Lisäykset tilikauden aikana		540 183,95	1 577 733,96	33 764,00		168 444,80	2 320 126,71
Rahoitusosuudet tilikaudella							
Vähennykset tilikauden aikana	-70 000,00					-1 599 461,44	-1 669 461,44
Siirrot erien välillä							
Tilikauden poisto		-669 094,82	-449 123,20	-78 058,49			-1 196 276,51
Arvonlennukset ja niiden palautukset							
Aktivoidut korkomenot							
Poistamaton hankintameno 31.12.2023	1 605 109,74	11 287 573,02	3 629 651,35	149 925,03	29 432,89	217 568,49	16 919 260,52
Arvonkorotukset							
Kirjanpitoarvo 31.12.2023	1 605 109,74	11 287 573,02	3 629 651,35	149 925,03	29 432,89	217 568,49	16 919 260,52
Olenneiset lisäpoistot							

Pysyvien vastaavien sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet					
	Osakkeet konserni- yhtiöt	Osakkeet omistusyht. yhteisöt	Kunta- yhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Tilinpäätös 2022	755 904,84	659 657,60	2 038 278,66	109 783,95	3 563 625,05
Muutos			-1 607 299,36		
Hankintameno 1.1.2023	755 904,84	659 657,60	430 979,30	109 783,95	1 956 325,69
Lisäykset					
Vähennykset					
Siirrot erien välillä					
Hankintameno 31.12.2023	755 904,84	659 657,60	430 979,30	109 783,95	1 956 325,69
Arvonlennukset					
Arvonkorotukset					
Kirjanpitoarvo 31.12.2023	755 904,84	659 657,60	430 979,30	109 783,95	1 956 325,69

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kunnan taseessa oleva kuntayhtymäosuus 1.607.299,36 euroa kirjataan kunnan peruspääomaa vastaan.

Kuntayhtymäosuuden tase-ero

Sasky koulutuskuntayhtymä	
Kunnan osuus ky:n peruspääomasta	382 541,61
Kunnan tase 31.12.2023	425 071,84
Ero	-42 530,23

Jkv-, muut laina- ja muut saamiset					
	Jkv-laina- saamiset	Saamiset konserni- yhteisöt	Saamiset kunta- yhtymät	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2023		212 896,31		2 040,00	214 936,31
Lisäykset					
Vähennykset					
Siirrot erien välillä					
Hankintameno 31.12.2023		212 896,31		2 040,00	214 936,31
Arvonlennukset					
Arvonkorotukset					
Kirjanpitoarvo 31.12.2023		212 896,31		2 040,00	214 936,31

Saamiset yhteisöiltä sisältää Sallilan Energia Oyn Pakarin sähköliittymismaksun

Tytäryhteisöt (liitetieto 20)

	Kotipaikka	Kunnan omistus osuus, %	Konsernin omistus osuus, %	Osuus omasta pääomasta	Osuus vieraasta pääomasta	Osuus voitosta (+)/ tappiosta(-)
Punkalaitumen Vuokra-asunnot Oy	Punkalaidun	100	100	110 304	1 332 877	-234 715
Yhteensä				110 304	1 332 877	-234 715

Kuntayhtymät (liitetieto 21)

	Kotipaikka	Kunnan omistus osuus, %	Konsernin omistus osuus, %	Osuus omasta pääomasta	Osuus vieraasta pääomasta	Osuus voitosta (+)/ tappiosta(-)
Pirkanmaan liitto	Tampere	0,70	0,70	10 756	19 384	-485
SASKY koulutuskuntayhtymä	Sastamala	1,28	1,28	722 558	114 101	11 884
Yhteensä				733 314	133 485	11 399

Osakkuus- ja muut omistusyhteisöt (liitetieto 22)

	Kotipaikka	Kunnan omistus osuus, %	Konsernin omistus osuus, %	Osuus omasta pääomasta	Osuus vieraasta pääomasta	Osuus voitosta(+)/ tappiosta(-)
Kiinteistö Oy Pietarinvirasto	Punkalaidun	30,17	30,17	388 242	5 664	10
Huittisten Puhdistamo Oy	Huittinen	5,00	5,00	189 792	890 939	1 610
Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy	Forssa	2,96	2,96			
Yhteensä				733 314	133 485	11 399

Loimi-Hämeen Jätehuolto Oyn konsernitilinpäätös ei valmistunut ajoissa ja lukuja ei saatu.

Saamiset konsernin yhteisöiltä (liitetieto 23)

Saamisten erittely	2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		37 960		15 211
Lainasaamiset	512 896		212 896	
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Siirtosaamiset				237 246
Saamiset yhteensä	512 896	37 960	212 896	252 457

Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät (liitetieto 24)

Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät	2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Ely/Kuntouttava työtoiminta				6 145
Vammalan kaupunki/Sotesi				101 860
Kela/työterveyshuolto		25 650		25 570
Kela/sairauspäivärahat		2 617		1 492
Ely/Työllistämistilitys		7 783		10 210
Työllisyysrahasto		679		1 045
Opetushallitus		97 531		191 482
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri				17 556
Huittisten Puhdistamo Oy		33 980		
Punkalaitumen Osuuspankki		6 712		
Muut tulojäämät		1 734		5 141
Siirtosaamiset yhteensä		176 686		360 502

8.3.2. Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erien muutokset (liitetieto 25)

Oman pääoman erien muutokset	2023	2022
<i>Peruspääoma</i>		
Tilinpäätös 2022	9 791 451	
Muutos	-1 591 967	
Peruspääoma 1.1.	8 199 484	9 791 451
Peruspääoma 31.12.	8 199 484	9 791 451
<i>Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä</i>		
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	4 087 892	4 185 232
Edellisen tilikauden yli-/alijäämä	870 146	-97 339
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	4 958 038	4 087 893
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	941 906	870 146
Oma pääoma yhteensä	14 099 428	14 749 490

Peruspääoma vastaan kirjattu Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kunnan taseessa ollut peruspääoma 1.607.299,36 euroa ja siirtyvä lomapalkkavelka 15.331,98 euroa.

Pitkäaikainen vieras pääoma (liitetieto 27)

Pitkäaikaiset velat	2023	2022
Yli viiden vuoden kuluttua erääntyvät velat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 465 000	4 865 000

Erittely liittymismaksuista (liitetieto 32)

Pitkäaikaisen vieraan pääoman kohdassa *Liittymismaksut ja muut velat* summa sisältää pelkästään vesihuollon liittymismaksuja. Lyhytaikaisen vieraan pääoman vastaavassa kohdassa summassa on vain muita velkoja.

Vieras pääoma	2023	2022
	Lyhytaikainen	Lyhytaikainen
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä		
Ostovelat	0	3 494
Siirtovelat	0	14 780

Erittely siirtovelosta (liitetieto 33)

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Lomapalkkajaksotukset	465 415	442 639
Sastamalan kaupunki/Sotesi		85 468
Sastamalan kaupunki	1 744	
Vauvarahat	3 225	4 125
Korkojaksotukset	49 426	27 984
Kuntien eläkevakuutus	77 379	78 283
Työllisyysrahasto	34 371	
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri		14 780
Muut menoajämät	-230	1 123
Siirtovelat yhteensä	631 329	654 402

8.4. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Leasingvastuiden yhteismäärä (liitetieto 38)

Leasingvastuiden yhteismäärä	2023	2022
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	31 989	25 550
Myöhemmin maksettavat	48 492	30 712
Yhteensä	80 481	56 262

Leasingvastuiden yhteismäärä ei sisällä arvonlisäveroa.

Leasing sopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuita.

Vastuusitoumukset (liitetieto 39 - 40)

Vastuusitoumukset	2023	2022
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
Punkalaitumen Vuokra-asunnot Oy		
Alkuperäinen pääoma	900 000	900 000
Jäljellä oleva pääoma	423 339	490 005
Kuntatodistuslimiitti	300 000	300 000
Limittistä käytössä	0	300 000
Takaukset muiden puolesta		
Huittisten Puhdistamo Oy		
Alkuperäinen pääoma	1 897 500	1 897 500
Jäljellä oleva pääoma	1 066 319	1 174 690
Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista		
Kunnan osuus takausvastuista 31.12.	22 191 343	20 599 652
Kunnan osuus kattamattomista takausvastuista 31.12.	0	0
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus rahastosta 31.12.	17 665	11 912

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt (liitetieto 41)

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt	2023	2022
Kirjanpidon ulkopuoliset varat		
Sivistystoimi		
Luokkaretki- ja stipendirahastot	4 552	7 294
Yhteensä	4 552	7 294
Arvonlisäveron palautusvastuut/ joista todennäköisesti toteutuvat	1 326 544	1 549 423

Arvonlisäverolain mukaan uudisrakennus- ja perusparannusmenoista vähennyksenä tai palautuksena käsiteltävään arvonlisäveroon liittyy kymmenen vuoden oikaisuvelvollisuus, jos kiinteistö tai sen osan käyttötarkoitus muuttuu palautukseen tai vähennykseen oikeuttamattomaksi. Alv-palautusvastuu on Punkalaitumen kunnan osalta ilmoitettu kaikkien kiinteistöjen osalta.

Vuokravastuut	2023	2022
Toimitilojen vuokravastuut	5 326	5 326
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	4 153	3 451
Vuokravastuut yhteensä	9 479	8 777
Siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	1 913	1 211
Siitä kuntakonsernin sisäiset vuokravastuut		

8.5. Ympäristöasiat

Ympäristökulut ja -tuotot	2023	2022
Ympäristötuotot		
Jätevesien käsittely	111 593	127 190
	111 593	127 190
Ympäristökulut		
Ulkoilman- ja ilmastonsuojelu	23 286	10 650
Jätevesien käsittely	304 978	309 916
Jätehuolto	59 194	66 444
	387 459	387 010
Ympäristökulut, netto	275 866	259 821
Pitkävaikutteiset ympäristömenot		
Verkostojen saneeraus	144 433	765 403

8.6. Henkilöstöä koskevat liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä (liitetieto 42)

Henkilöstön määrä työyksiköittäin 31.12.	2023	2022
Hallintotoimi	19	13
Hallintotoimisto	14	13
Kirjasto, liikunta- ja nuorisotoimi	5	
Sivistystoimi	59	65
Lukio	8	7
Päiväkoti	12	11
Perhepäivähoito	4	4
Peruskoulut	35	36
Kirjasto, liikunta- ja nuorisotoimi		7
Tekninentoimi	15	14
Tekninen toimisto	3	3
Toimitilapalvelut	12	11
Yhteensä	93	92

Henkilöstökulut (liitetieto 43)

Henkilöstökulut	2023	2022
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	4 923 172	4 958 036
Palkat ja palkkiot	3 994 564	3 822 198
Eläkekulut	844 262	1 083 245
Muut henkilösivukulut	115 113	98 370
Henkilöstömenojen korjaukset	-30 767	-45 777
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin		
Henkilöstökulut yhteensä	4 923 172	4 958 036

Luottamushenkilömaksut (liitetieto 44)

Luottamushenkilön palkkiosta perityt ja puolueelle tai puolueyhdistykselle tilitetyt luottamushenkilömaksut	2023	2022
Keskustan Punkalaitumen kunnallisjärjestö ry	3 038	3 116
Perussuomalaiset r.p. Punkalaitumen paikallisosasto	696	712
Punkalaitumen Kokoomus ry	1 607	1 549
	5341	5 376

Tilintarkastajan palkkiot (liitetieto 45)

Tilintarkastajan palkkiot	2023	2022
BDO Auditor Oy Tilintarkastuspalkkiot	5 564	3 682
Palkkiot yhteensä	5564	3 682

Selvitys kunnan ja sen intressitahojen välisistä liiketoimista (liitetieto 46)

Kunta on antanut kokonaan omistamalleen Punkalaitumen Vuokra-asunnot Oy:lle 212.896 euron rahalainan, josta 31.12.2023 on avoimena 212.896 euroa. Laina on tertiäärilaina, joka on rahoituskohteessa omarahoitusosuuden kattamiseksi. Lainaa saa lyhentää vasta sen jälkeen, kun aravalaina on maksettu pois. Lainasta ei ole saatu turvaavaa vakuutta. Kyse on ennen kuntalain 2015 voimaantuloa annetusta lainasta. Kunnan arvion mukaan lainaan ei sisälly merkittävää taloudellista riskiä. Kesälaitumen laina on päättynyt vuonna 2022. Tertiäärilainojen lyhennyksiä on siirretty Punkalaitumen kunnanhallituksen päätöksellä 9.1.2023 § 12.

Kunta on antanut kokonaan omistamalleen Punkalaitumen Vuokra-asunnot Oy:lle 1.200.000 euron omavelkaisen takauksen, joista velkaa 31.12.2023 on jäljellä 423.339 euroa. Kuntatodistuslimiittiä ei ole käytössä 31.12.2023.

Kunta on antanut vuonna 2023 Punkalaitumen Vuokra-asunnot Oy:lle 300.000 euron suuruisen korottoman pääomalainan. Pääomalainasta ei ole saatu turvaavaa vakuutta.

Kunta on myynyt omistamalleen Punkalaitumen Vuokra-asunnot Oy:lle yhtiölle hallinnollisia palveluita sekä kiinteistöhuoltopalveluita 37.175 eurolla. Palvelut on myyty omakustannushintaan. Talous- ja hallintopalvelut laskutetaan kerran vuodessa joulukuussa. Kunta on myöntänyt Punkalaitumen Vuokra-asunnot Oy:lle vuoden 2023 kiinteistöveron maksuun 13.000 euron suuruisen avustuksen.

Kunnanjohtajan kanssa on 11.2.2019 solmittu kuntalain mukainen johtajasopimus, jossa on sovittu kuuden kuukauden palkkaa vastaavasta siirtymäkorvauksesta kunnanjohtajan irtisanoutuessa palvelussuhteesta siinä tapauksessa, että kunnanjohtaja ei nauti poliittisen johdon luottamusta.

8.7. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Valtionosuuksien erittely	2023	2022
Valtionosuudet		
Kunta	3 594 560	12 010 061
Sastamalan koulutuskuntayhtymä, yksikköhintärahoitus	532 327	526 225
Valtionosuudet yhteensä	4 126 887	12 536 286

Oma pääoma	2023	Avaustase 2023	2022
Peruspääoma			
Peruspääoma 1.1.	8 199 484	8 199 484	9 791 451
Lisäykset tilikaudella			
Vähennykset tilikaudella			
Peruspääoma 31.12.	8 199 484	8 199 484	9 791 451
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat 31.12.	0	0	387
Muut omat rahastot			
Rahaston pääoma 1.1.	489 163	484 252	494 249
Lisäykset tilikaudella			
Vähennykset tilikaudella	-5 049		-5 086
Muut omat rahastot 31.12.	484 114	484 252	489 163
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)			
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	4 586 930		
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	5 161 314	4 269 478	4 586 930
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	679 983	899 967	622 571
Oma pääoma yhteensä	14 524 894	13 853 181	15 490 501

Pakolliset varaukset	2023	2022
Muut pakolliset varaukset		
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri		
Potilasvakuutuksen vastuuvakuutus	0	367 443

Vuokravastuut	2023	2022
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	31 799	96 134
Myöhemmin maksettavat	19 356	850 983
Yhteensä	51 155	947 117
Leasingvastuut		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	38 824	44 145
Myöhemmin maksettavat	58 764	75 111
Yhteensä	97 588	119 256
Leasingvastuiden yhteismäärä ei sisällä arvonnäisäveroa		

Vastuusitoumukset	2023	2022
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
Alkuperäinen pääoma	900 000	900 000
Jäljellä oleva pääoma	423 339	490 005
Kuntatodistuslimiitti	300 000	300 000
Limittistä käytössä	0	300 000
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	1 897 500	1 897 500
Jäljellä oleva pääoma	1 066 319	1 174 690

Kunnan ja konsernin tuotot ja kulut (ulkoiset erät)	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
TUOTOT				
Toimintatuotot	2 554 878	10 745 241	1 977 051	2 075 354
Verotulot ja valtionosuudet	9 881 313	21 295 128	9 348 986	21 295 128
Rahoitustuotot	90 135	46 295	85 306	32 918
Yhteensä	12 526 326	32 086 664	11 411 343	23 403 400
KULUT				
Toimintakulut	10 255 431	30 157 384	9 153 551	21 455 294
Rahoituskulut	185 372	109 947	155 357	47 726
Yhteensä	10 440 803	30 267 331	9 308 908	21 503 020
Suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset	1 406 119	1 715 308	1 196 277	1 068 290
Satunnaiset erät	0	0	0	0
Tilinpäätössiirrot	0	0	0	0

9 Vesihuoltolaitoksen taseyksikkö

9.1. Laskennallinen taseyksikkö

9.1.1. Vesihuoltolaitoksen toimintakertomus

Yleistä

Vesilaitostoiminta on alkanut Punkalaitumella jo 1960-luvulla. Aluksi laitos toimitti ainoastaan puhdasta vettä. Jäteveden viemärointi ja käsittely aloitettiin 1970-luvulla, jolloin valmistui myös kunnan oma jätevedenpuhdistamo. Nykyisin jätevedet on johdettu vuodesta 2014 lähtien siirtoviemäriä käsiteltäviksi Huittisten Puhdistamo Oy:lle.

Vesihuoltolaitos vastaa Punkalaitumen kunnan puhtaan veden tuottamisesta ja jakelusta sekä kunnan omasta jätevesiviemäroinnistä. Lisäksi vesihuoltolaitos toimittaa talousvettä 70:lle Urjalan kunnassa asuvalle asiakkaalle.

Vuoden 2015 alusta vesihuoltolaitos eriytettiin kunnasta omaksi taseyksikökseen, sillä vesihuoltolaki edellyttää vesihuollon kirjanpidon eriyttämistä muista kunnan toiminnoista. Hulevesistä ja -viemäröinnistä kunta vastaa edelleen.

Vesinäytteitä otettiin sekä terveysviranomaisen että vesihuoltolaitoksen toimesta. Verkostosta ja verkostoon lähtevästä vedestä otetut näytteet täyttivät talousvedelle asetetut laatutavoitteet, hetkellistä laadun heikkenemistä todettiin viidellä osuudella verkostoa.

Toimintavuonna saatettiin valmiiksi, ja käyttöön otettiin Kanteenmaan uudistettu vedenkäsittelylaitos, veden suodatuksen toimintatapa muutettiin avo- järjestelmästä painehiekkasuodatus laitokseksi. Hankkeena uudistus oli merkittävä talousveden toimitusvarmuuden, ja laadun parantamiseksi. Mainitsemisen arvoinen hanke oli myös keskustajaman Jokivarren jätevesiviemäri urakan töiden valmiiksi saattaminen, ja saneerattujen verkosto-osuuksien automatisointi, ja käyttöönotto.

Vesi- ja jätevesimäärät

Punkalaitumen kunnan vesihuoltolaitoksella on kaksi vedenottamoa, Kanteenmaa ja Kenni. Lisäksi vettä ostetaan Humppilan Vesihuolto Oy:n Murron vedenottamolta sekä Huittisten kaupungin vesihuoltolaitokselta. Vesijohtoverkostoon liitettyjä kiinteistöjä oli vuoden 2023 lopussa 675 kpl, joista uusia liittyjiä oli 4 kpl.

Vuonna 2023 vesijohtoverkostoon pumpattiin vettä yhteensä 123059 m³, määrässä on laskua edelliseen vuoteen 7,3 %. Laskuttamaton veden määrä oli 22,97 %, laskuttamattoman veden määrän vähentämiseen tähtäviä toimenpiteitä tulee tehostaa.

Kunnan viemäriverkostoon on liitetty 410 kiinteistöä, uusia liittyjiä oli yksi. Jätevettä pumpattiin Huittisten Puhdistamolle 144153 m³, määrässä oli nousua edelliseen vuoteen 9,58 %. Vuotovesiprosentti nousi 19,75 % vuoteen 2022 verrattuna, yhtenä selittävänä tekijänä voidaan pitää rankkasateista ja sulamisvesistä aiheutuneita tulvia. Näistä johtuen verkostossa tapahtui seitsemän ylivuotoa, näiden yhteenlaskettu ohijouksituksen määrä 954 m³. Vuotovesien vähentämiseen tähtäviä toimenpiteitä on tehostettava.

Verkostoon johdettu vesimäärä (*kursiivilla laskutetut määrät*):

Verkostoon johdettu vesimäärä m ³	2023	2022	2021	muutos v. 2022-2023
talousvesi	123059 (94796)	132754 (111 914)	162 313 (104 554)	- 7,3 % (-15,3%)
jätevesi	144153 (38190)	131 553 (45 943)	128 658 (48 678)	+ 9,58% (-20,30 %)

Rakentaminen ja korjaus

Isompia vesihuoltoon kohdistuvia toimenpiteitä olivat:

- Jokivarren jätevesiviemäriin rakentamisen valmistuminen.
- Kanteenmaan runkovesijohdon saneerauksen aloitus.
- Vedenottamoiden varavoimajärjestelmät.

Organisaatio

Vesihuoltolaitoksen organisaatiossa toimii kaksi kokoaikaista laitosmiestä sekä työpäällikkö 60 %. Henkilöstövaihdosten johdosta vesihuollon päivystystä on tuettu ostopalveluilla ja teknisen toimen muulla henkilöstöllä.

Talous

Toimintavuonna 2023 vesihuoltolaitoksen laskutuksessa vesimittarin ja siihen liittyvän laitteiston käytöstä peritään perusmaksu aiemman laitevuokran sijasta. Muutos astui voimaan vuonna 2022. Perusmaksu kirjataan kirjanpidossa liiketoiminnan myyntituotoksi, kun aiemmin peritty laitevuokra kirjattiin liiketoiminnan muihin tuottoihin. Näin ollen liikevaihto vuonna 2021 ja 2022 eivät ole vertailukelpoisia keskenään, mutta vuodet 2022 ja 2023 ovat. Vuoden 2023 liikevaihto ja liiketoiminnan muut tuotot yhteensä ovat 365.412,48 € (vuonna 2022 395.531,35 €) Tuotot ovat laskeneet 30.118,87 euroa. Toimintakulut vuonna 2022 hieman nousivat ja olivat 564.381,69 (536.386,44 € 2022). Poistot olivat tilikaudella 310.825,12 € (175.311,37 € 2022). Tilikauden alijäämäksi muodostui kaikkiaan 509.680,13 € (297.149,93 € 2022) Tarkemmin taloustiedot ilmenevät jäljempänä olevasta taulukosta.

Vesihuoltolaitoksen taloudellinen tilanne oli toimintavuonna heikko. Alijäämä lisääntyi edelliseen vuoteen 212.530,20 euroa.

Maksut ja taksa

Taksat ovat astuneet voimaan 1.1.2021 alkaen käyttömaksut olivat (arvonlisäveroton):

- vesi 1,80 euroa/m³
- veden perusmaksu 55,00 € / mittari/vuosi
- jätevesi 2,53 € euroa/m³
- jäteveden perusmaksu 55,50 € / mittari/vuosi

Käyttömaksuihin lisätään arvonlisävero. Liittymismaksut ovat veden osalta 97,70 euroa/yksikkö ja jäteveden osalta 1,73 euroa/k-m². Laitoksen liittymismaksut olivat siirto- ja palautuskelpoisia ja näin ollen arvonlisäverottomia.

Vedenottamot

Kanteenmaan vedenottamalla vettä nostetaan siiviläputkikaivosta (kaivo nro 3) uusitun suodatusprosessin kautta verkostoon. Siiviläputkikaivosta (kaivo nro 4) raakavettä johdetaan huuhteluun (imeytetään harjuun). Näin toimien pystytään ylläpitämään kaivo 4:n prosessia; Tarpeen, mikäli kaivon 3 toiminnassa ilmenee häiriöitä ko. vettä voidaan johtaa verkostoon, mikäli siihen annostellaan natriumhypokloriittia.

Kennin vedenottamalla otetaan kuilukaivolla pohjavettä, joka johdetaan verkostoon. Sekä Kanteenmaan että Kennin vedenottamot on liitetty kaukovalvontajärjestelmään, kaikissa vedenkäsittelyn kohteissa on myös kameravalvonta.

Humppilan Vesihuolto Oy:n kanssa tehdyn sopimuksen mukaan vettä voidaan ostaa noin 100 m³ vuorokaudessa. Toimintavuonna vettä ostettiin 34 882 m³ (108 m³/vrk). Vuonna 2022 vettä ostettiin 39 600 m³ (95 m³/vrk).

Huittisten kaupungin vesihuoltolaitoksen kanssa tehdyn sopimuksen mukaan vettä voidaan ostaa noin 200 m³ vuorokaudessa. Vuonna 2022 vettä ostettiin 20 323 m³ (56 m³/vrk Toimintavuonna vettä ostettiin 22 772 m³ (62 m³/vrk).

Ostetun veden kokomais määrä oli vuonna 2023 yhteensä 57 654 m³ (158 m³/vrk)

Ostetun veden määrä oli laskua toimintavuonna, koska Kanteenmaan uudistetun vedenkäsittelylaitoksen osalta verkostoon johdettavan veden määrää on voitu lisätä.

Verkostot ja pumppaamot

Vesihuoltolaitoksella oli vuoden 2023 lopussa seuraava määrä verkostoa:

Vesijohto	165,7 km	Jätevesijohto	35 km
muovi	156,2 km	muovi	21,2 km, vietto
asbestisementti	9,5 km	betoni	5,1 km, vietto
		muovi	7,7 km, paine

Laitoksella on yhdeksän jätevesipumppaamo (Sarkkila, Penttilä, Vesilahdentie, Saunaoja, Karjamaantie, Kostilantie, Kanteenmaantie, Vanttila ja vuonna 2023 valmistunut Kajavanpolku), kaikki ovat kaukovalvonnan piirissä.

Varasto

Vesihuoltolaitoksella on varasto kunnan varaston tiloissa. Varastolla ja sosiaalityötiloissa lämmityksen energiatehokkuutta parannettiin asentamalla ilma-vesilämpöpumppu.

9.1.2. Vesihuoltolaitoksen tilinpäätöslaskelmat

Tuloslaskelma				
Vesilaitos				
	1.1.-31.12.2023		1.1.-31.12.2022	
Liikevaihto		365 412,48		394 880,30
Liiketoiminnan muut tuotot		614,52		651,05
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	95 082,86		59 461,39	
Varastojen muutos	-852,05		0,00	
Palvelujen ostot	378 148,82	472 379,63	338 617,99	398 079,38
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	71 798,64		111 542,41	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	17 769,13		23 868,12	
Muut henkilösivukulut	2 434,29	92 002,06	2 896,53	138 307,06
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		310 825,12		175 311,37
Liiketoiminnan muut kulut		21 267,19		4 057,75
Poistoeron muutos		20 766,87		23 074,28
Liikeylijäämä (-alijäämä)		-509 680,13		-297 149,93
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korvaus jäännöspääomasta		0,00		0,00
Tilikauden yli-/alijäämä		-509 680,13		-297 149,93

Rahoituslaskelma**Vesilaitos**

	2023		2022	
Tulorahoitus				
Liikeyljäämä (-alijäämä)	-530 447,00		-320 224,21	
Poistot ja arvonalentumiset	310 825,12		175 311,37	
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut tulorahoituksen korjauserät				
Sisäiset tuotot	-22 374,97		-33 211,82	
Sisäiset kulut	76 644,14	-219 621,88	56 947,24	-121 177,42
Investoinnit				
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-373 120,07		-1 509 113,41	
Rahoitusosuudet investointimenoihin		-373 120,07		-1 509 113,41
Tulorahoitus ja investoinnit, netto		-592 741,95		-1 630 290,83
Rahoitustoiminta				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Vaihto-omaisuuden vähennys	852,05		0,00	
Lyhytaikaisten saamisten lisäys/vähennys	10 601,50		43 800,15	
Korott.pitkä- ja lyhytaik. velkojen muutos	167 794,17	179 247,72	-241 130,78	-197 330,63
Rahoitustoiminta netto		179 247,72		-197 330,63
Vaikutus kunnan kassavaroihin		-413 494,23		-1 827 621,46

Tase		
Vesilaitos		
VASTAAVAA	2023	2022
Pysyvät vastaavat		
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	60 043,10	60 043,10
Rakennukset	387 814,07	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 773 419,70	1 558 004,05
Koneet ja kalusto	8 421,95	9 666,56
Ennakkomaksu ja keskener. hankinnat	50 770,64	1 590 460,80
	3 280 469,46	3 218 174,51
Vaihtuvat vastaavat		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	37 257,41	36 405,36
	37 257,41	36 405,36
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	63 300,47	52 761,36
Muut saamiset	40 865,42	40 803,03
	104 165,89	93 564,39
Vastaavaa yhteensä	3 421 892,76	3 348 144,26

VASTATTAVAA		
Oma pääoma		
Peruspääoma	1 399 228,79	1 399 228,79
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-2 421 657,20	-2 124 507,27
Tilikauden yli-/alijäämä	-509 680,13	-297 149,93
	-1 532 108,54	-1 022 428,41
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset		
Poistoero	186 388,69	207 155,56
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen		
Liittymismaksut ja muut velat	507 500,34	499 921,40
	507 500,34	499 921,40
Lyhytaikainen		
Ostovelat	150 847,83	317 652,15
Muut velat	25 752,72	25 362,46
Siirtovelat	578,23	9 537,28
Yhdystili	4 082 933,49	3 310 943,82
	4 260 112,27	3 663 495,71
Vastattavaa yhteensä	3 421 892,76	3 348 144,26

Vesihuollon alijäämäisten tulosten seurauksena taseessa oleva oma pääoma on menetetty. Oma pääoma on tilinpäätöshetkellä 31.12.2023 -1 532 108,54euroa alijäämäinen.

10 Käytetyt kirjanpitokirjat, arkistointi ja tositteiden lajit

Kirjanpitokirjat

Tasekirja	paperituloste
Päiväkirja	sähköinen arkisto
Pääkirja	paperituloste
Talousarvion toteumavertailuraportit	paperituloste
Palkkakirjanpito	
Palkkaluettelot	paperituloste

Tilierittelyt	paperituloste
Myyntireskontra	
Laskutuslistat laskutuslajeittain	paperituloste
Laskutuspäiväkirjat laskutuslajeittain	sähköinen arkisto
Asiakasreskontra	sähköinen arkisto
Ostoreskontra	
Maksatuslista maksuerittäin	paperituloste
Toimittajareskontra	sähköinen
Käyttöomaisuuskirjanpito	paperituloste
Konserniasiakirjat	paperituloste
Tase-erittelyt	paperituloste

Arkistointi

Tasekirja säilytetään Kansallisarkiston ohjeen mukaisesti pysyvästi. Muiden tilinpäätösasiakirjojen säilyttämisessä noudatetaan kirjanpitolain 2. luvun 10 §:n säännöksiä siten, että kirjanpitokirjat ja käyttöaikaa koskevin merkinnöin varustettu tililuettelo on säilytettävä vähintään 10 vuotta tilikauden päättymisestä lukien niin, että tietojenkäsittelyn suorittamistapa voidaan vaikeuksitta todeta. Kirjanpitokirjat säilytetään arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti joko paperitulosteena tai sähköisessä muodossa. Arkistoinnista vastaa kunnanhallitus.

Tositteet sekä muu kuin edellä mainittu kirjanpitoaineisto on säilytettävä vähintään 10 vuotta tilikauden päättymisestä. Tositteet säilytetään tositelajeittain tositenumerojärjestyksessä. Arkistoinnista vastaa tositteita käyttänyt toimiala.

Käytetyt tositelajit

1	Pankkitositteet	paperituloste
10	Muistiotositteet	paperituloste
20	Ostolaskujen suoritukset	paperituloste
21	Ostolaskut WF	sähköinen arkisto
28	Hyvitysten kohdistus OSRE	paperituloste
29	Matkalaskut Travel	paperituloste
30	Myyntireskontran suoritukset	paperituloste
31	Myyntilaskut	sähköinen arkisto
32	Web-hetilaskut	sähköinen arkisto
38	Sopimuslaskutus	sähköinen arkisto
39	Korkolaskut	paperituloste

51	Vesilaskut Intime	sähköinen arkisto
52	Vesilaskutuksessa tulostetut	sähköinen arkisto
85	Palkkatositteet	paperituloste
87	Sumu-poistot	paperituloste
89	Poistoeron muutokset	paperituloste
91	KP Laskennalliset	paperituloste
93	SL Laskennalliset	paperituloste
96	Kirjanpidon tulos	paperituloste
97	Kirjanpidon tulos laskennallinen	paperituloste
98	Sisäisen laskennan tulos	paperituloste
99	Sisäisen laskennan tulos laskennallinen	paperituloste

Tilinpäätöksen 2023 allekirjoittaminen

Punkalaitumella 25.3.2024

PUNKALAITUMEN KUNNANHALLITUS

Lumme Harri
puheenjohtaja

Sami Uutto

Merja Pulakka

Salioja Sanna

Antti Peltomäki

Matti Seppä

Marja Wakkala

Tuija Ojala
kunnanjohtaja

Tilintarkastajan merkinnät

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Punkalaitumella ____/____ 2024

BDO Audiator Oy
tilintarkastusyhteisö

Aino Lepistö
JHT, HT